

BOTTLENECK-HYPOTHESIS G2 ÅARJELSAEMIEN LOHKEHTIMMESNE

**Baakoej minngiegietjeh haastadihks gosse
saemien mubpiengïeline leara**

Elin Fjellheim

Bihkedæjja: Mikael Vinka

Eksamensarbete för masterexamen, 15 hp
Samiska språk
Umeå Universitet, Institutjonen för språkstudier
Vt 2018

"Gæjhtoe gaajhkesidie gieh meatan orreme!"

BAAKOEH:

Aalkoealmetji giële	Urfolksspråk
Aerpiegiële	Arvspråk (<i>heritage language</i>)
Aerpiegiëlen soptsestæjja	Arvspråkstaler
Barkoemojhtese	Arbeidsminne
Biehkje	Element (<i>item</i>)
Bottleneck-hypothesis	Flaskehalshypotesen
Bæjngoeh	Ekstern (ytre)
Daaroen	norsk/svensk
Duekie	Bakgrunn
Empirije	Empiri
Feadtagiële	Innfødt språk
Frase	Frase
Funksjonelle morfologije	Funksjonell morfologi
G1-soptsestæjja	Førstespråkstaler
G2-lieriije	En som lærer andrespråk (etter 4-årsalderen; også som voksen)
Gaskemedtie	Gjennomsnitt
Giere	Felt
Goerehtimmien lihtsege	Deltaker i undersøkelsen, (<i>participant</i>)
Goerkesimmie	Forståelse
Haastadihks	Utfordrende
Hammoedidh	Forme, designe
Iktedidh	Oppsummere, sammenfatte
Iktedimmie	Oppsummering, sammenfatning
Input	Inndata
Jiehtege	Setning
Jienebelåhkoegiële	Majoritetsspråk
Jijtjereeriije	Dominerende
Kausen heerriije	Kasusfilter
Koreen	Koreansk
Lierehtimmie	Test, oppgave, øvelse
Lihtsege	Deltaker
Lohkehtimmie	Undervisning, opplæring
Lohkehtimmiegiële	Undervisningsspråk, opplæringsspråk
Maahtetje	Litt kunnskap
Morfeme	Morfem
Morfologije	Morfologi
Nebniije	Nevner
Raajese	Setning
Ryöknedidh	Beregne, regne ut
Siejhme lierehtimmie	Standardtest
Siejhme mietestimmie	Standardmåling
Sisnjelds	Intern (indre)
Syntakse	Syntaks
Tijje	Tense
Thetakriteriije	Thetakriteriet
Thetaråalle	Thetarolle
Thetaviermie	Thetagrid
Tjirrehtidh; buektiehtidh	Realisere; kunne, få til (noe)

Unnebelåhkoegiele	Minoritetsspråk
Variasjovnegamta	Variasjonsbredde
Veadtaldihkie	Knyttet til
Vejtiestidh	Tilegne seg
Vejtiestimmie	Tilegnelse (<i>acquisition</i>)
Veljie morfologijegiele	Språk med rik morfologi
Vierhtiedidh	Vurdere
Vuekie	Metode
Væhta	Særtrekk; tegn
Væhtavierhtie	Særtrekksverdi (<i>feature value</i>)
X-bar-goere	X-bar-skjema
Åajvaladtjh	Myndigheter

ÅENIEDIMMIEH:

Art	Artikkel
BSM	<i>Bilingual Syntax Measure</i>
du	Dualis
G1	Førstespråk
G2	Andrespråk
GJ	<i>Grammaticality Judgment task</i>
j.n.v.	jih nimhtie vijriebasse
LAD	<i>Language Acquisition Device</i>
NP	Nomenfrase
pl	Plural
Prt	Preteritum
sg	Singular
UG	Universell grammatikk
VP	Verbfrase
v.g.	vuesiehtimmien gaavhtan

Oppsummering

Funksjonell morfologi har vært en utfordring for meg som andrespråkstaler, og som lærer så ser jeg at elevene har utfordringer når funksjonell morfologi skal læres og brukes. I denne mastereksamensoppgaven spør jeg om Flaskehalshypotesen, presentert av Slabakova (2016), kan gi oss svar på disse utfordringene i andrespråksopplæringen, når sørsamisk har rik funksjonell morfologi i motsetning til førstespråket norsk. Jeg har avgrenset oppgaven til markering av direkte objekt, og samsvarsbøyning mellom subjekt og verbal i sørsamisk. Da Flaskehalshypotesen spør om hva som er vanskelig i andrespråksopplæringen og hva som er lett, så har jeg valgt markering av direkte objekt og samsvarsbøyning, for å se om dette er like utfordrende eller om noe er enklere enn det andre.

For å få svar på dette så har jeg gjort en undersøkelse blant andrespråkstalere av sørsamisk både på norsk og svensk side. Deres resultater er målt mot en referansegruppe av morsmålstalere, som per definisjon også er arvspråkstalere. Da det er få sørsamiske talere og få sørsamiske elever i skolen, så blir utvalget lite. Men likevel gir undersøkelsens resultater støtte til Flaskehalshypotesen. Der førstespråket og andrespråket skiller seg ad, så oppstår det større utfordringer i språkopplæringen. Det skaper lite eller mindre utfordringer for elevene der språkene skiller seg lite. Slabakova (2016) er opptatt av å finne utfordringene i andrespråksopplæringen, og hun gir en klar anbefaling om at det er her vi må bruke størsteparten av tiden i klasserommet.

Ut i fra gruppenes gjennomsnittlige resultater så er det liten tvil om at markering av direkte objekt er blant de større utfordringene i andrespråksopplæringen, i motsetning til bruk av nominativ hvor norsk og samisk ikke skiller seg nevneverdig fra hverandre. Om markering av objektskasus er vanskeligere enn samsvarsbøyning mellom subjekt og verbal er ikke like entydig, selv om det langt på vei viser det i denne undersøkelsen. Dette funnet støttes av Montrul (2016), som har sammenfattet arvspråkstalernes utfordringer med å produsere arvspråkets morfologi når arvspråket har rik morfologi, og andrespråket, som er majoritetsspråket, har lite funksjonell morfologi. Hun påpeker at det er vanskeligere å få den nominale morfologien på plass enn den verbale morfologien. Denne undersøkelsen viser at referansegruppen med de sørsamiske arvspråkstalerne ikke oppviser samme resultater som arvspråkstalere generelt sett. De ligger på nivå med innfødte talere. Dette er interessant, og en viktig faktor kan være at sørsamisk språk har stått sterkt i båtsoeh/reindriften, en viktig del av vår livsform og kultur. Men det ligger utenfor denne oppgaven å gi svar på det.

Iktedimmie

Funksjonelle morfologije haastadihks munnjen orreme mubpiengïelen soptsestæjjine. Lohkehtæjjine leam vueptiestamme learohkh aaj seamma haestemh vuesehteminie gosse funksjonelle morfologijem lierich jih utnieh. Daennie mastereksamenetjaalegisnie gihtjem mejtie Bottleneckhypotese, Slabakova:n (2016) mietie, daejtie haestiemidie vaestede mubpiengïelen lohkehtimmesne, gosse saemien veljie morfologije mohte daaroen goh voestesgïele. Daennie tjaalegisnie sijhtem vuartasjidh guktie mubpiengïelen soptsestæjjah objeektem mïerhkesjïeh jih guktie verbaalem subjeekten mietie sojjehtieh.

Bottleneckhypotese gihtjie mah aelhie mubpiengïelen lohkehtimmesne jih mah geerve. Dan gaavhtan gihtjem mejtie aelhkemes subjeekte-verbaale kongruensem darjodh jallh objeektem mïerhkesjidh.

Manne goerehtimmiem dorjeme, guktie pryövem vaastoeht disse åadtjodh. Manne mubpiengïelen soptsestæjjah nöörjen jih sveerjen raedtesne gihtjeme. Dej illeldahkh leah referansedåehkien illeldahki vööste viertiestamme. Referansedåehkesne feadtagïelen soptsestæjjah, giëh aaj aerpiegïelen soptsestæjjah. Dan gaavhtan vaenie åarjelsaemien soptsestæjjah jih vaenie åarjelsaemien learohkh skuvline, dle vaenie goerehtimmielïhtsegh aaj sjïdti mov goerehtæmman. Læjhkan goerehtimmien illeldahkh Bottleneckhypotesem dåarjelieh. Stuerëbh haestemh lohkehtimmesne jijhtieh gusnie voestesgïele jih mubpiengïele joekehtedtieh duhtie mubpeste. Vaenebh haestemh jijhtieh gosse vaenie joekehtassh giëli gaskem. Slabakova (2016) jeahta dle vihkeles dejtie haestiemidie mubpiengïelen lohkehtimmesne gaavnedh, jih Slabakova juvnehte mijjïeh tjiehtebe dej haestemigujmie skuvlesne barkedh jeanatjommës tïjjen.

Goerehtimmiedåehkiej gaskemedtien illeldahkh vuesiehtieh haastadihks objeektem mïerhkesjidh, destie ij gååvnesh daaroengïelesne. Ij badth goerehtimmiedåehkide haastadihks nominatijvem utnedh, dan gaavhtan mahte seammalaakan gåabpaginie giëline nominatijvem utnedh. Ij leah seamma kreajnas mejtie aelhebe verbh subjeekti mietie sojjehtidh goh objeekth mïerhkesjidh, jalhts nemhtie aaj muvhtene våajnoes. Montrul (2016) aaj dam illeldahkem dåarjele gosse aerpiegïelen veljie morfologije jih mubpiengïelen, goh jienebelåhkoegïele, dle vaenie funksjonelle morfologije. Montrul aerpiegïelen soptsestæjjaj haestemh iktedamme, jih jeahta dle geervebe dam nominaale morfologijem haalvedh enn verbaale morfologijem. Daate goerehtimmie vuesehte referansedåehkie, åarjelsaemien aerpiegïelen soptsestæjjajgujmie, ij badth seamma illeldahkh vuesiehtieh goh jeatjah

aerpiegielen soptsestæjjah veartanisnie. Daan goerehtimmien referansedåehkien illeldahkh feadtagielen daltesisnie. Daate murreds, kaanna dan åvteste saemien giele båtsose veadtaldihkie jih båtsoe vihkeles mijjen jieliemisnie jih kultuvresne. Men im Leah daan bijre goerehtamme.

Sisvege

Oppsummering	4
Iktedimmie	5
Sisvege	7
1. Aalkoe	9
Tjaalegen tseegkeme	10
1.1. Hypotese jih goerehtimmien gyhtjelassh	11
2. Tjaalegen duekie	13
2.1. Aalkoe	13
2.2. Saemien – Daaroen, morfologiske joekehtassh dej gaskem	13
2.3. Teorijen vaarome	16
2.4. G2-vejtiestimmie	23
3. Goerehtimmien vuekie	31
3.1. Goerehtimmien lihtsegh	31
3.2. Guktie goerehtimmiem tjrrehtamme	32
3.3. Guktie etihkem vierhtiedidh	38
4. Goerehtimmien illeldahkh	39
4.1. Sosiolingivstiske goerehtimmie	39
4.2. Saemiengielen goerehtimmie	43
5. Digkiedimmie	58
5.1. Hypotese jih goerehtimmien vijhte gyhtjelassh	58
5.2. Guktie dah illeldahkh daehtie goerehtimmeste aevhkine sjidtieh G2-jaarjelsaemien lohkehtimmesne	68
5.3. Vuekiedigkiedimmie	70
5.4. Konklusjovne jih baetije dotkeme	72
Gaaltijh/Referansh	74
Lissiehtimmieh	79
Appendix	79

1. Aalkoe

Goh mubpiengïelen soptsestæjja jïh lohkehtæjjine maahdam nænnoestidh saemiengïelen funksjonelle morfologije lea haastadihks lieredh. Saemien jïh daaroen ovmesse gieledåehkine, jïh destie aaj stoere joekehtassh dej gaskem. Daennie tjaalegisnie sijhthem vuartasjidh guktie mubpiengïelen learohkh (daehtie raajeste: G2-lierijh) direkte objeektem mïerhkesjeh jïh guktie subjeekte-verbaale kongruensem haalvah.

Slabakova (2016) jeahta dihte mij geerve G2-lierijidie *Bottleneck-hypotesen* mietie lieredh, dle joekehtassem voestes jïh mubpie gieli (daehtie raajeste: G1- jïh G2-gieli) funksjonelle morfologijen gaskem. Gosse stoerre joekehtassh gieli gaskem, dellie vierrebe dam funksjonelle morfologijem aaj haalvedh. Vuesiehtimmien gaavhtan:

(1) Manne gærja-**m** lohk-**i-m**.

Ij leah funksjonelle morfemh gååvnesh goh objeekten –m jïh verbaalen –m daaroen gielesne, dan åvteste aarvadalllem daate haastadihks G2-lierijidie.

Saemien gielh unnebelåhkoegielh Nöörjesne, Sveerjesne, Sæevmesne jïh Russlaantesne. Åarjelsaemien akte dejstie luhkie saemien gielijste, jïh åarjelsaemien nöörjen jïh sveerjen raedtesne. Noerhtesaemien, julevsæemien jïh åarjelsaemien offisielle gielh Nöörjesne. Læjhkan barkoes åarjelsaemien nænnoestidh jïh evtiedidh gosse vaenie soptsestæjjah, vaenie gieeldh faaleldahkh åajvaladtijjste jïh meedijjstie, vaenie barkoesijjeh gusnie åarjelsaemien jienebelåhkoegiele, jïh jeenemes learohkh barre saemien goh mubpiengïelem luhkieh. Båatsoe dihte vihkielommes jieleme åarjelsaemide dovne aerebe jïh daelie, jïh aaj dihte vihkielommes gielesijjie orreme. Daan biejjien dovne maanagierte jïh skuvle aaj vihkeles sijjeh sjidteme åarjelsaemien lieredh.

Learoesoejkesje saemien mubpiengïeline (Learoesoejkesje, Saemiedigkie, 2013) naemhtie dam åejvie-ulmiem saemien gieline buerkeste: «Ulmie lea saemien gielim vaarjelidh, nænnoestehtedh jïh vijriesåbpoe evtiedidh goh akte ållesth govlesadtemevierhtie rijhkeræasti dåaresth.» Vijriebasse: «Faage saemien mubpiengïeline edtja nöörjen faagine ektine våaromem biejedh guktie learohkh sijjen funksjovnelle guektiengïelevoetem evtiedieh, jïh viehkiehtidh guktie fiereguhte learohke daajroeh, skraejriem jïh jearsoesvoetem åådtje saemien govlesadtemegieline veeljedh.»

Daennie tjaalegisnie sijnthem goerehtidh guktie G2-lierijh funksjonelle morfologijem vejtiestamme. Learoesoejkesje saemien goh mubpiengiele (Learoesoejkesje, Saemiedigkie, 2013) naemhtie buerkeste guktie lohkehtimmien ulmieh funksjonelle morfologijese jis:

- «jeereldihkie vaerbe- jñh nomensojjehtimmieh nuhtjedh, jñh dah vihkielommes njoelkedassh raajesebigkemisnie» (6. daltesen mænngan)
- «aktine funksjonelle baakoeveahkine jñh hijven gïeleåtnojne soptsestidh, jñh vihkeles krievenassh gïelehammoen bijre haalvedh» (9. daltesen mænngan)
- «sjiehteles terminologijem nuhtjedh juktie gïelen hammoem jñh sisvegem buerkiestidh» (9. daltesen mænngan)

Slabakovan (2016) mietie dihte mij vihkielommes G2-lohkehtimmesne dle gïelen baakoeh jñh dam funksjonelle leksikovnem G2-gïelesne lieredh. Jeenemes dehtie grammatiske goerkesimmeste lea desnie. Dan gaavhtan vienhtem dle daerpies jñh hijven dihte learoesoejkesje aaj tjaatseste funksjonelle morfologije lea vihkeles lieredh skuvlesne.

Båetije boelhkesne sijnthem saarnodh guktie leam tjaalegem tseegkeme jñh dan mænngan sijnthem mov hypotesem jñh hypotesen vijhte gyhtjelassh åehpiedehtedh.

Tjaalegen tseegkeme

Voestes boelhkesne sijnthem goerehtimmien hypotesem jñh goerehtimmien vijhte gyhtjelassh vuesiehtidh. Mubpene boelhkesne sijnthem tjaalegen duekiem, dej gïeli saemien jñh daaroen joekehtassh jñh teorijen våaromem buerkiestidh jñh lissine guktie G2-lierije funksjonelle morfologijem mubpene gïeline vejteste. Dan mænngan gålmaadinie boelhkesne, galkem goerehtimmien vuekien bijre tjaeledh, gïeh meatan jñh guktie leam goerehtimmien tjirrehtamme. Njealjadinie boelhkesne dle maerele dah goerehtimmien illeldahkh, dovne sosiolingvistiske jñh saemiengïelen illeldahkh vuesiehtidh, jñh minngemes dennie vijhtedinie boelhkesne sijnthem digkiedidh mejtie goerehtimmien hypotese lea teorijen jñh G2-dotkemen mietie.

1.1. Hypotese jñh goerehtimmien gyhtjelassh

Daennie goerehtimmesne galkem goerehtidh mah vaastoeht Bottleneck-hypotese vadta objektemierhkesjimmien jñh subjeekte-verbaale kongruensen bijre gosse G1-giele daaroen¹ jñh G2-giele aarjelsaemien. Bottleneck-hypotesen mietie im aarvadallh dah G2-lïerijh gelkieh G1-daltesem jaksedh. Aarvadalllem aaj dah G2-lïerijh mah guhkiem saemien gielem lohkeme buerebh dam morfologijem haalvah enn dah G2-lïerijh mah aeniehkåbpoe lohkeme. Im badth vïenhth G2-lïerijh buerebh jallh seamma illeldahkh aadtjoeh referansedåehkeste. Thornton jñh Wexler:n (1999) mietie geerve G1-soptsestæjjah medtie 90-99% haalvah gosse grammatiske goerehtimmieh vaestiedieh. Sveeki dah 100% buektiehtieh, dan åvteste eah Leah voerpehke abpe tïjjem mearan vaestedeminie. Jis goerehtimmien gyhtjelassh aaj nåake tjïertestamme, dellie G1-soptsestæjjah tjiehtieh assjadalledh jñh toelhkestidh, badth dellie sïejhme dah buerebh goh 60% jñh bijjelen vaestiedieh. Vijriebasse Bottleneck-hypotesen mietie vïenhtem G2-lïerijh buerielaakan subjeekten nominatijvekasusem haalvah (lïhke 100%), dan gaavhtan G1-gïelen jñh G2-gïelen subjeekth seamma kasesinie, nominatijve, finidte raajesinie.

Daennie tjaalegisnie galkem goerehtidh mejtie Bottleneck-hypotese vaastoeht mijjide vadta daejtie gyhtjelasside:

- Mejtie G2-lïerijh objekti kasush eensilaakan haalvah
- Mejtie G2-lïerijh verbh subjeekti mietie sojjehtieh (subjeekte – verbaale kongruense)
- Mejtie aelheke verbh subjeekti mietie sojjehtidh enn objekth mierhkesjidh
- Mejtie daaroengïele saemiengïelem tsavtsa, gusnie dah gïeli funksjonelle morfologije joekehtedtieh duhtie mubpeste
- Guktie dah illeldahkh daehtie tjaalegistie aevhkine sjïdtieh G2-aarjelsaemien lohkehtimmesne

Åarjelsaemien gïele lea akte dejstie luhkie saemiengïelijste Nöörjesne, Sveerjesne, Såevmesne jñh Russlaantesne. Åarjelsaemien aalkoealmetji gïele jñh feadtagïele dovne Nöörjesne jñh Sveerjesne. Saemien gïelh unnebelåhkoegïelh sijjen dajvine, jñh destie Montrulen (2016) mietie aaj aerpiegïelh. Åarjelsaemien gïele ij gusnie gih jienebelåhkoegïele, dan gaavhtan gïele aaj geerve tsiehkine.

¹ Daaroen gïele lea nöörjen jñh svienske gïele.

Gosse galka saemien lieredh goh G1- jallh G2-giële, dellie stuerebh haestemh jijhtieh enn jis G1 jallh G2 jienebelåhkoegiële orreme. Montrul (2016) jeahta gosse galka aerpiegielen sjjere væhtah goerehtidh, dellie tjeahta aaj giëlen statuse seabradahkesne krööhkestidh jis galka goerehtimmien illeldahkh guarkedh.

Boelhkesne 2 galkem daan tjaalegen duekien bijre tjaeledh. Aalkam buerkiestidh guktie saemien jih daaroen joekehtedtieh duhtie mubpeste mij maerele daan tjaalegasse. Dan mænngan sijhtem universelle grammatihkem (daehtie raajeste UG) jih G2-hypotesesh mov tjaalegasse viëdteldidh.

2. Tjaalegen duekie

2.1. Aalkoe

Voestegh sijhtem dah morfologiske joekehtassh saemien jih daaroen gaskem buerkiestidh boelhkesne 2.2, mah maerele daan tjaalegasse. Dan mænngan, boelhkesne 2.3.1, sijhtem tjaalegen teorijevåaromen bijre tjaeledh goh UG, theta jih abstrakte kasush, jih boelhkesne 2.3.2 morfologiske kasush jih subjeekte-verbaale kongruense åarjelsaemien gielesne. Minngemes daennie boelhkesne, 2.4, sijhtem tjaeledh guktie funksjonelle morfologijem G2-gieline vejtiestidh G2-dotkemen mietie.

2.2. Saemien – Daaroen, morfologiske joekehtassh dej gaskem

Åarjelsaemien gieler (daehtie raajeste: saemien) nõorjen jih sveerjen raedtesne åtnasuvvieh.

Daaroen gieler, nõorjen jih dovne svienske gieler, aaj seamma raedtine.

Saemiengieler SOV-gieler, mearan daaroengieler SVO. Daaroen gielesne vaenebh sojjehtimmiegietjeh saemien gieleste. Gåabpegi gieler abstrakte kasush, men objeektem ovnessielaakan mierrhkesjeh. Saemien suffiksigujmie mierrhkesjidh, daaroen baakoej gaevnjieruktien mietie (Åfarli jih Eide, 2003, 2008). Saemien Leah gaektsie kasush mah vaaajnoes, daaroen gøokte.² Saemien aaj minngiegietjeh verbide mah persovnh vuesiehtieh. Dle golme persovnh fierhten hammosne singular (*sg*), dual (*du*) jih plural (*pl*), tjåenghkesne uktsie persovnh. Daaroen raajesinie tjehtebe persovnem/pronovmenem utnedh, ij Leah minngiegietjeh persovni mietie.

Tabelle 2.1 vuelege funksjonelle kategorijh, abstrakte morfologiske væhtah jih morfosyntaktiske joekehtassh åarjelsaemien jih daaroen gaskem vuesehte, mah maerele daennie tjaalegisnie.

² Daaroengielen substantijvi/nomeni Leah nominatijve jih genitijve, mah Leah mierrhkesjamme. Saemiengielen substantijvi/nomeni aaj nominatijve jih genitijve, lissine govhte jeatjah kasush mah mierrhkesjamme goh suffiksh. Ij Leah saemien tjoeler (*genus*), mohte daaroen mah Leah gøokte jallh golme (*en, ei, et/ett*).

Funksjonelle kategorijh	Abstrakte morfosyntaktiske væhtah	G1 – daaroen funksjonelle morfologiske væhtah	G2 – årjelsaemien funksjonelle morfologiske væhtah
Nominaale infleksjovne	[+/- Kasush]	Eah leah substantijvi våajnoes kasush, v.g. ij objeektem affiksinie mïerhkesjh.	Substantijvi leah våajnoes kasush. Objekti affiksh leah -m, -h,-ide, -jde jïh -idie.
Verbaale infleksjovne	[+/- Tense/finite] [+/- Past] [+/- Agreement] (persovnh, numerush)	Verbi leah tempush. Eah badth persovni mietie sojjeht, tempusehammojne presens jallh preteritum.	Verbi leah tempush. 9 persovni mietie sojjehtieh, dovne tempusehammojne presens jïh preteritum.

Tabelle 2.1: Funksjonelle morfologiske joekehtassh daaroen jïh årjelsaemien gaskem; gaskem jeatjah Magga&Magga (2012) jïh Åfarli jïh Eide (2003, 2008); aaj White:n (2003, 2005) 6.1 tabellen mietie tseegkeme.

Dennie funksjonelle morfologijesne sojjehtimmiemorfemh mah leksikaale morfemidie (baakojde) veadtaldihkie. Funksjonelle morfologije dam grammatiske goerkesimmiem vuesehte aktene gielesne, v.g. goh tïjje (*tense*), persovnh, numerush, kasush, tjoele (*gender*) j.n.v. Grondin jïh White (1996) jïh jeatjebh buerkiestieh ihke tïehtebe abstrakte væhtah jyötjedehtedh jïh guktie dah væhtah baakojde jïjhtieh, guktie dejtie jiehtedh jallh tjaeledh. Eah dah abstrakte morfosyntaktiske væhtah våajnoes, mearan dah morfosyntaktiske væhtah mah gååvnesieh fierhten gielesne leah våajnoes. Ij leah universelle grammatihke (UG) maam jiehtieh guktie dah væhtah gelkieh gieline jïjhtedh, dah barre dejnie goh abstrakte hammoeh. Dan åvteste gellielaaketje gieli gaskem. Saemien gielesne v.g. objeekth mïerhkesjeh -m, -h,-ide, -jde jïh -idie, jïh daaroen gielesne eah objeekth minngiegietjiejgumie mïerhkesjh. Vuelege maahta dejtie joekehtasside naemhtie vuesiehtidh:

(2) a **Manne gærja-m loh-k-i-m.**

b Jeg leste en bok.
Manne lohkedh.Prt Art gærja
'Manne gærjam lohkim.'

(3) a **Datne** gærja-**m** lohki-**i** **h**.

b Du leste en bok.
Datne lohkedh.Prt Art gærja
'Datne gærjam lohkih.'

(4) a **Piere** gærja-**m** lohki-**i**.'

b Per leste en bok.
Piere lohkedh.Prt Art gærja
'Piere gærjam lohki.'

Objekten minngiegietjie **-m** raajesinie (2a) - (4a) akkusativem vuesehte. Verben minngiegietjie **-i-** hammoem preteritum vuesehte jih **-m**, **-h** jih **-i** dah voestes golme pronovmenh singularen (aktentaalen). Dah raajesidie aaj baakoegaevnjieruktiem vuesiehtieh, saemiengielesne SOV raajesinie (2a) - (4a) jih daaroengielesne SVO raajesinie (2b) - (4b).

Dan gâhkese leam daaroen jih saemien gieli joekehtassh buerkiestamme. Bâetije boelhkesne 2.3 sijhtem tjaalegen teorijen bijre tjaeledh.

2.3. Teorijen v arome

Daennie boelhkesne galkem voestegh thetan j h abstrakte kasusen bijre tjaeledh, mah universelle grammatihkese veadtaldihkie prinsihpi- j h parameterigujmie daaroen j h saemien, boelhkesne 2.3.1. Dan m nngan sijhtem teorijem funksjonelle morfologijen bijre buerkiestidh j h vuesiehtidh guktie funksjonelle morfologije saemieng elesne j jhta, boelhkesne 2.3.2.

2.3.1. Universelle grammatihke – theta j h abstrakte kasush

Dle damtoes almetjh aktene grammatiske systeemine rekasovveme. Chomsky (1957) daam hypotesem evtiedamme, empirijen mietie. Seamma saaht g eled ehkieh j h gusnie g elh h olttestieh , gaajhki g eli seamma abstrakte kognitijve struktuvre. Dotkemen mietie gaajhkh g elh baakojste frase, j h frasijstie raajesasse tseegkeme. (Baker 1988, Pinker 1994, Baker 2001, Baker 2010)

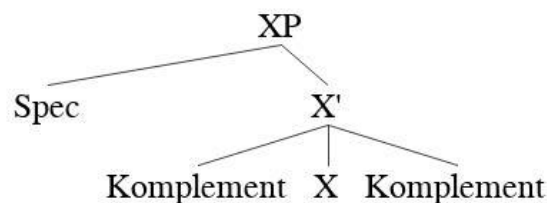
Voestes iereste gosse g elh vierteste dellie mahta nænnoestidh dah joekehtedtieh. G eletjoejh, baakoeh, baakoej gaevnjieruktieh, sojjehtimmiegoerh j.n.v. joekehtedtieh. Vuesiehtimmien gaavhtan *bienje* ( arjelsaemien), *hund* (daaroen), *dog* (englaanten g ele), *inu* (japanske g ele) seamma dyjrese vuesiehtieh, men ovmessie baakoeh g  avnese disse. Men baakoej lea hedtie aaj, dah Leah nomenh. Gaajhki g eli Leah baakoed ehkieh goh nomenh j h verbh. Ij akte gan g ele dej namhtah. G eli seamma struktuvre subjeektine, objektine, verbaaline/predikaatine.

Maana, seamma gusnie veartanisnie byjjene, sneehpeslaakan fuelhkien, sijten, voengen j h laanten g elem/g elh leara. 3-5 jaepine dihte maana sov g elen/g eli struktuvrh joe iemielaakan liereme. Jis daate maana jeatjah dajvesne orreme, dellie dan dajven/laanten g elem liereme. Jis g ele barre byjreskinie jallh sj ere kultuvrine evtiedamme, dellie eah g elh guktie gan seamma abstrakte struktuvrem  tneme. Fierhten g elen baakoeh, frash j h raajesh. Ij g  aredh bihkemdidh daate struktuvre aerpievoeten, kultuvren jallh voengen gaavhtan. Dle barre almetjh mah g elh utnieh, dejnie struktuvrine.

Joe jaepien 1957 Chomsky aktem hypotesem disse vedti, man nomme universelle grammatihke (UG). Hypotesen mietie mijjeh aktene grammatiske systeemine rekasovveme. Daate systeeme almetji kognitijve systeemine, mijjen aajline. UG-hypotese bihkemde 3-5 jaepine onne maanah sijjen g elh sneehpes- j h iemielaakan lierieh voengijste. Vijriebasse

bihkemde dle gielh logiske tseegkeme. Dej leah baakoedâehkie, jïh baakojste frasesse, jïh frasijste raajesasse tseegkeme. Predikaate, argumenti lissine, subjeektese veadtaldihkie. Ij akte gan giële predikaaten jïh subjeekten namhtah dan gâhkese leah gaavneme.

UG:n sisnie prinsihph. Seamma prinsihph gaajhkine gieline gââvnesieh. UG:n sisnie aaj gellie parameeterh, mejstie gielh veeljïeh. Eah gielh seamma parameteerh veeljh, destie gielh aaj joekehtedtieh. Naemhtie maechtebe nænnoestidh dah gielh seammalaakan tseegkeme, læjhkan joekehtedtieh. Daate struktuvre lea UG:n sijse tjâanghenamme goh frash jallh X-bar-goerh. Gaajhkh gielh X-bar-goeride sjehtieh empirijen mietie. Men dam goerem maechtebe ovmessilaakan tseegkedh. Destie akte giële joekehtadta dujstie mubpijste gielijste.

Jis komplemente âejjie X:n gaarahbielesne dellie *âejjiefinaalen* giële, jis komplemente âejjie X:n âelkiesbielesne dellie *âejjie-initiaalen* giële. Daaroengïele *âejjie-initiaalen* giële, dan âvteste raajesekomplemente lea postverbaale. Saemiengïelen vâajnoes goh objeekte âejvierben (V) garrahbielesne, mearan raajesekomplemente tjeahta verben (V) âelkiesbielesne ârrodh. Destie aaj jeatjah objeekte maaha leksikaale verben âelkiesbielesne ârrodh. Daennie tjaalegisnie galkem âarjelsaemien VP:m âejjiefinaalen gieline vuartasjidh. Dan diehre saemien SOV-gïele jïh daaroen SVO-gïele. Baakoej gaevnjieruktie raajesisnie lea giëli frasestruktuvrh. Parameeterh baakoej gaevnjieruktieh nænnoestieh.

Göökte jeatjah prinsihph, mah maerele daennie tjaalegisnie, leah thetakriterije jïh abstrakte kasush. Åfarli jïh Eide (2003, 2008) jiehtiejægan dah prinsihph tjehtieh nomenfrash (NP:h) dâhkasjadtedh. Åfarli jïh Eide (2003, 2008), naemhtie dam thetakriterijem tjierstægan:

- akte argumente galka barre aktem thetarâallem utnedh/âadtjodh
- akte thetarâalle galka barre akten argumentese vadtasovvedh

Thetakriterije vihkeles raajesisnie, dan namhtah, raajesen semantiske r aallh ismeres sjidtieh j ih raajese ovgrammatische sj adta.  farli j ih Eide (2003, 2008) buerkiest egan fierhten verben lea thetaviermie mij beavna man gellie argumenth raajesisnie gelkieh  arrodh, j ih verbe³ aktem thetar allem fiere guhten argumentese vadta. Thetar alle lea semantiske r alle mah sisnjelds jallh b ejngoeh r alle. Sisnjelds thetar alle verben komplementese j ih b ejngoeh thetar alle SpecVP:se vadtasuvvieh.

Dle finidte transitijve verbe mij sisnjelds thetar allem NP:se (komplementese) vadta VP:sne, j ih b ejngoeh thetar allem NP:se vadta Spec VP:sne. Gosse dejtie thetar allide Leah vadtasovveme, dellie raajesen nomenfrash n ennoestamme. Vuesiehtimmien gaavhtan raajese (5):

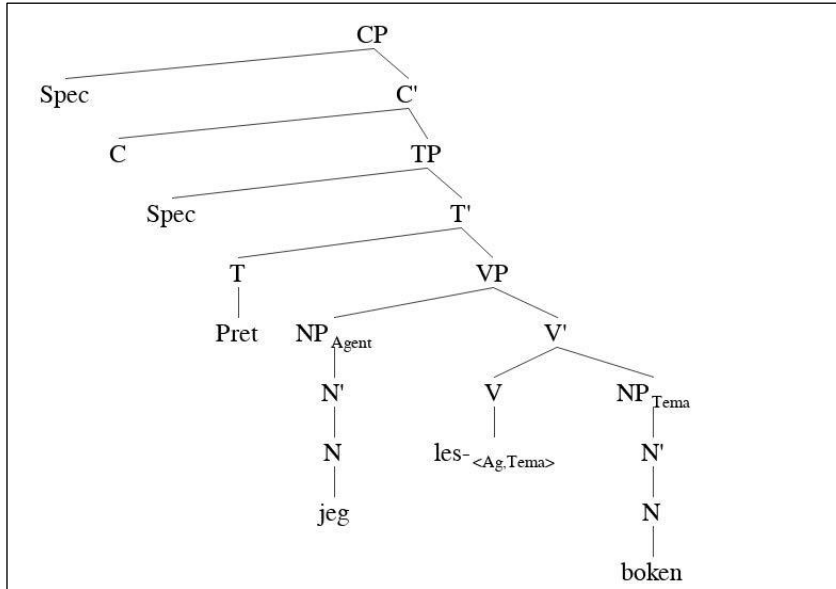
(5) Jeg leste boken.
 Manne lohkedh.Prt g erja
 ‘Manne g erjam lohkim.’

G aabpaginie g eline verbe VP:n  ejjie, mij thetar allem sisnjelds komplementese juaka. Saemien komplemente verben gaarrahbielesne, j ih daaroen komplemente verben  elkiesbielesne. Verbe b ejngoeh thetar allem NP:se vadta SpecVP:sne g aabpaginie g eline.

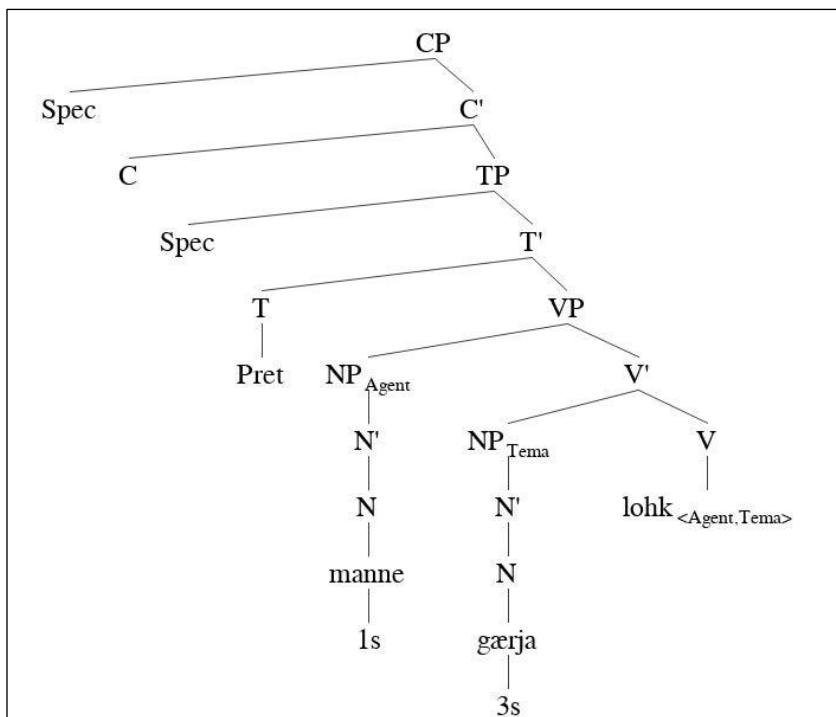
³  farli j ih Eide (2003, 2008) buerkiest egan verbh maehetieh intransitijve, transitijve j ih ditransitijve  arrodh. Ij Leah intransitijve verbe sisnjelds thetar allem juekieh, mohte transitijve j ih ditransitijve verbh. D hte voestes akte sisnjelds thetar allem juaka j ih d hte mubpie g  kte.

Vuelege leam daaroen jih saemien syntaksen D-struktuvrh guvviedamme, mah gieli hedtieh jih joekehtassh vuesiehtieh.

Daaroen D-struktuvre:

Saemien D-struktuvre:

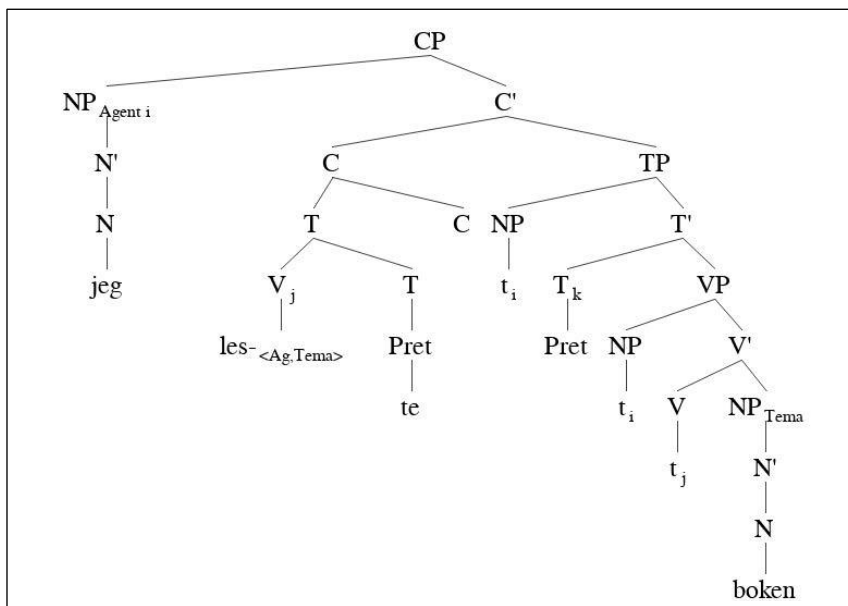
Gaajhkh nomenfrash tjiehtieh aaj abstrakte kasush utnedh juktie gávloes jallh váajnoes

sjïdtedh raajesisnie. Destie Áfarli jïh Eide (2003, 2008; White, 2003, 2005) buerkiestieh Kasusen heerrije lea daerpies:

- Juktie nomenem jallh nomenidie raajesisnie jiehtedh/tjïrrehtidh, Kasusen heerrije daerpies

Verbe objeektese/komplementese abstrakte kasusem vadda VP:n sisnie dovne daaroen jïh saemien. Dellie verbe (V) VP:ste jãhta T:se , juktie tempusem åadtjodh jïh V2-parameteerem tjïrrehtidh. Daate daaroen vuekie. Ij badth verbe maehetieh abstrakte kasusem NP:se vedtedh Spec VP:sne. Juktie abstrakte nominatijvekasusem åadtjodh NP tjeahta Spec VP:ste juhtedh SpecTP:se T:n baaktoe. Dle barre $T_{finidte}$ mij nominatijve kasuse bæjngoeh NP:se vadda. Vuelege dam daaroen S-struktuvrem guvviedamme.

Daaroen S-struktuvre:

Dan åvteste daaroen giele kasusemorfemi jïh subjeekte-verbaale kongruensen namhtah, dle dihte daaroen raajese joe grammatiske sjïdteme:

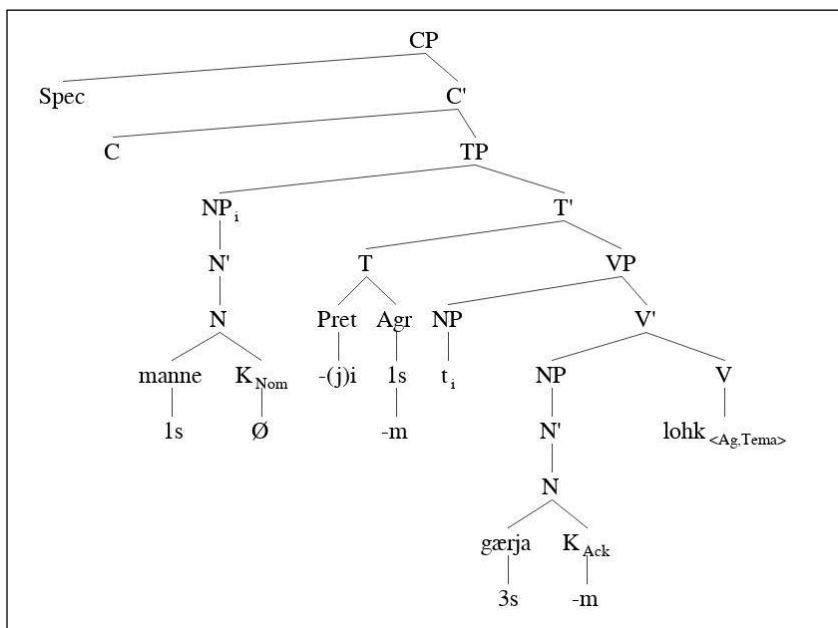
- (6) Jeg leste boken.
 Manne lohkedh.Prt gærja
 ‘Manne gærjam lohkim.’

Ij badth daate nuekies jis sæjhta dam aarjelsaemien raajesem bihkemdidh. Saemien nominaale jih verbaale morfologije daerpies, jih dle annje dah suffiksh baakojde fãåtesieh. Sijhtem dan bijre tjaeledh bãetije boelhkesne.

2.3.2. Morfologiske kasush jih subjeekte – verbaale kongruense

Minngemes boelhkesne tjeelim verbe abstrakte kasusem komplementese VP:n sisnie vadtã gãåbpaginie gieline. Daaroen giellesne verbe (V) VP:ste jãhta, mearan saemiengielesne verbe (V) VP:sne tjöödtjeste. Saemien, seamma goh daaroen, ij verbe (V) maechtieh abstrakte kasusem NP:se vedtedh SpecVP:sne. Gãåbpaginie gieline subjeekten NP tjeahta SpecVP:ste juhtedh SpecTP:se T:n baaktoe juktie abstrakte nominatijve kasusem åådtjodh T:ste. Objeekte joe abstrakte kasusem åådtjeme. Jis grammatiske galka sjïdtedh dle morfologiske kasush aaj daerpies. Gosse thetakriterije jih abstrakte heerrije Leah tjirrehtamme, dellie dah persovne- jih numerusevãhtah bæjngoeh NP:ste ååjjan T jieniendieh. Vuelege dam saemien S-struktuvrem guvviedamme.

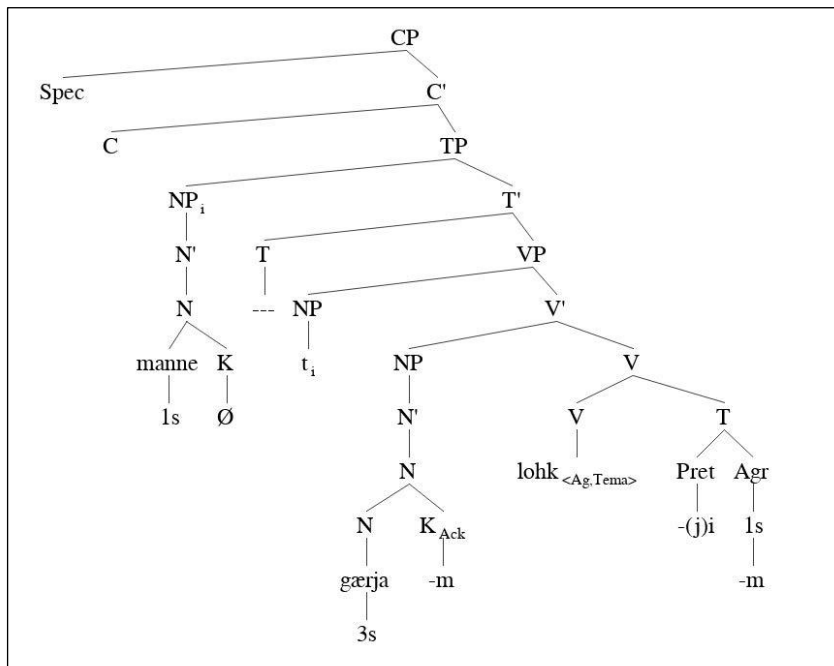
Saemien S-struktuvre:

Verbe VP:sne tjöödtjeste saemiengielesne, ij verbe annje tempusem åådtjeme. Daelie T jih V aktanieh jih affiksh verbese juhtieh, jih destie tijje, numeruse jih persovne verbese jijhtieh.

Vuartesjh M-struktuvrem vuelege.

Saemien S-struktuvre (M-struktuvre, Halle och Marantz, 1993; Oltra-Massuet, 1999):

Dellie aaj saemien raajese grammatiske sjïdteme:

(7) Manne gærja-**m** lohk-**i-m**.

Bottleneck-hypotesen mietie daate dihte mij geerve G2-lierijidie, objeektem mïerhkesjidh jïh verbe subjeekti mietie sojjehtidh S- jïh M-struktuvrine.

Daennie boelhkesne 2.3 leam UG-teorijen mietie tjaaleme, goh theta, abstrakte jïh morfologiske kasush jïh subjeekte – verbaale kongruense. Båetije boelhkesne 2.4 galkem G2-hypotesi bïjre tjaaledh, mah maerele mov tjaalegasse.

2.4. G2-vejtiestimmie

Daennie boelhkesne aalkam buerkiestidh man diehre funksjonelle morfologijem haastadihks vejtiestidh, 2.4.1. Dellie sijhtem vuartasjidh mejtie aelhkebe verbh subjeekti mietie sojjehtidh enn objeekth mierhkesjidh, 2.4.2. Minngemes daennie boelhkesne dle maerele aerpiegielen soptsestæjjaj funksjonelle morfologijen bijre tjaeledh.

G2-gielem lieredh lea haastadihks. Ij edtjh barre orre baakoeh lieredh, tjeahta aaj fonologijem, syntaksem jih funksjonelle morfologijem haalvedh riektes konteksti mietie. Saaht guktie G1-gielem maanabaeleste leara stradtjemen namhtah. Men jis mubpiem gielem (G2) mænngan jieliemisnie lieredh dellie tuerebh haestemh. Grañena and Long (2013) buerkiestægan jis maana aalka G2-gielem lieredh 6-12 jaepijste, dellie geervebe riektes fonologijem haalvedh. Dihte buerie saernie maam Slabakova (2016) sårne, ihke gåarede dejtie morfosyntaktiske jih syntaktiske hammojde G2-gielese hijvenlaakan lieredh mænngan jieliemisnie. Men dellie tjeahta radtjehke gieline barkedh jis sæjhta G1-daltesem jaksedh.

Bætije boelhkesne galkem vuartasjidh guktie funksjonelle morfologijem vejtiestidh G2-gieline jih aerpiegieline, jih mah leah aelhkemes teoriji, hypotesi jih dotkemen mietie vejtiestidh.

2.4.1 Funksjonelle morfologijem vejtiestidh

Borer (1984) jih mænngan Chomsky (1995) raeriestamme gaajhkh parameeterh jih grammatiske væhtah funksjonelle morfologijese aktanamme leksikovnen sisnie. Daan åssjalommesen nomme *Borer Chomsky Conjecture* (Baker, 2008). Daate aaj *Minimalist Programmen*⁴ mietie, dah joekehtassh gieli gaskem leksikovnen sisnie gååvnesieh.

Fierhten gielesne sjiere funksjonelle morfologije, mij leksikaale morfemidie jih biehkide veadtaldihkie konteksti mietie. Leksikaale morfeme lea roehtsemorfeme funksjonelle morfemi namhtah, v.g. bæht_{roehtse}. Såemies gieli vaenie funksjonelle morfemh jih jeatjah gieli veljie morfemijste. Daaroengiele jih kinan gielesubjekte-verbaale kongruense fååtesieh, mearan saemien, spanijen jih tysklaanten gieli lea subjekte-verbaale kongruense. Boelhkesne 2.2 vuesiehtim daaroen vaenie nomiaale jih verbaale infleksjovnh, mearan saemien veljie

⁴ Chomsky dam *Minimalist Programmen* (MP) evtiedi *Government and Binding* (GB)-teorijeste jaepine 1990. Chomsky jijtje gellien æjkien dam generatijve grammatihkem jeatjahtehti jih bueriemdi jaepijste 1950 jaepide 1990 (Åfarli&Eide, 2003, 2008). Eah badth joekehtassh GB:n jih MP:n gaskem mov tjaalegem jeatjahtehtieh.

infleksjovnh, v.g. goh objeekti-, persovni- jñh numerusi affiksijumie. Slabakova (2016) tjaala funksjonelle morfologije joekehtassh gieli gaskem vuesehte, jñh destie vihkeles G2-gielesne vejtiestidh. Slabakova (2016) naemhtie dam funksjonelle morfologijem buerkeste:

1. Sjiere fonologiske væhtah, mah baakose lissiehtamme goh prefikse, infikse jallh suffikse. Dah vuesiehtieh guktie galka baakoeh reaktoelaakan jiehtedh.
2. Sjiere semantiske/grammatiske væhtah mah grammatiske goerkesimmiem vuesiehtieh, v.g. tñjjem, aspektem, tjoelem jñh kasusem vuesiehtieh. Dah vihkeles jis galka frash jñh raajesh guarkedh.
3. Formelle morfosyntaktiske væhtah, mah nænnoestieh mij dejtie fraside gelkieh juhtedh raajesisnie jñh mij dejtie fraside gelkieh årroddh gusnie tjåadtjoen voestes iereste raajesisnie.

Daennie tjaalegisnie galkem daam mubpiem tsiehkiem (2.) goerehtidh, mij kasusen, persovni, numerusi jñh tñjjen biñjre. Eah dah sjiere semantiske væhtah gååvnesh daaroen G1 jñh destie haastadihks gosse saemien G2:m galka vejtiestidh. Dle vihkeles kasush jñh subjeekte-verbaale kongruensem vñssjeleslaakan lieredh, dej namhtah ij saemien buajhkoes sjñdth. Slabakova (2016) aaj jeahta dah göökte vihkielommes biehkieh G2-lieremisnie lingvistiske input jñh G2-lieriji LAD. LAD lea *Language Acquisition Device*, aktene grammatiske systeeme, mejnie gaajhkesh dovnesh evtiedieh reakadimmien mænngan jñh abpe jliemienie. G2-lierijh joe G1-gielen grammatihkem hijvenlaakan evtiedamme. Ij badth G1-gielen grammatihke nuekies jis sæjhta G2-gielem lieredh. Tjeahta aaj LAD:m evtiedidh G2-gielen grammatihken mietie. Dle haastadihks dam funksjonelle leksikovnem G2-gielesne lieredh. Jis dah joekehtassh gieli gaskem Leah funksjonelle leksikovnen sisnie, dellie G2-lierijh tjeiehtieh dam funksjonelle G2-leksikovnem lieredh, v.g. dej gielh daaroen G1 tjeiehtieh saemien G2 subjeekte-verbaale kongruensemorfemh lieredh. Vuesiehtimmien gaavhtan:

(8) **Dah** Tråantese juht-i-n.

L2-lierijh tjeiehtieh verbaalem «juhtedh» subjeekten mietie «dah» sojjehtidh hammosne preteritum.

Slabakova (2008, 2016) aktem nuhtegs hypotesem disse vadta. Dan nomme *Bottleneck-hypothesis*. Dan hypotesese aerebe dotkeme, goerehtimmieh jñh dååjrehtimmieh lissiehtamme.

Bottleneck hypotese lea teoretiske morfosyntaksen mietie jñh Slabakova (2016) Bottleneck-hypotesem buerkeste goh boehte. Boehtele ovnessie gierkijste deavhteme mah Leah voestes gielen grammatihke, maahtetje mubpien gielen grammatihkeste jñh universelle grammatihke. Syntaksen, semantihken jñh pragmatihken njoelkedassh aaj boehtelisnie. Gosse boehtele lea tjáadtjoen, dle boehtele mubpien gielen grammatihkem vuesehte. Gosse edtja mubpiem gielen nuhtjedh, dellie boehtelem gupmiehtidh pryövoe nuekies boehtelistie miernjedh. Boehtelen tjovve, gusnie gaertjemes, lea dihte funksjonelle morfologije. Funksjonelle morfologijen namhtah ij mubpie gielen buajhkoes sjidh. Jis mubpiem gielen jeenje soptseste jñh nuhtjie, dellie boehtelen tjovvem geljede, jis vaenie dellie gaertjemde. Raajese (9) lea funksjonelle morfologijen namhtah. Vuesiehtimmien gaavhtan:

(9) *Piere Læjsa dåeriedidh.

Gellielaaketje maehete mih dam raajesem (9) guarkedh. Mejtie Piere Læjsam dåerede/dåeredi? Jallh mejtie Læjsa Pierem dåerede/dåeredi? Fierhten biejjien dåerede? Daelie dåeredeminie? j.n.v. Funksjonelle morfologije vihkeles leksikaale roehtsemorfemidie dibrehtidh goerkesæmman.

Bottleneck-hypotesen mietie aaj vihkeles daejredh mah Leah aelhie lieredh jñh mah geerve G2-lohkehtimmesne (Slabakova, 2016). Lohkehtimmesne tjiehtebe tjarkebe jñh guhkebe dejnie mejnie haastadihks barkedh G2-gielesne. Dah mah aelhie lieredh namhtah lierijidie bætieh lohkehtimmesne. Ibie daarpesjh dan guhkiem dejnie giehtelidh skuvlesne. Daaroen jñh saemien abstrakte kasuse nominatijve seammalaakan subjeektese vadtasávva finidte raajesisnie. Destie maehete aarvadalledh ihke hammoem nominatijve lea aelhie saemien G2-lierijidie vejtiestidh jñh nuhtjedh aaj. Bottleneck-hypotesen mietie funksjonelle morfologije haastadihks. Daennie tjaalegisnie galkem barre gille dejstie haestiemijstie goerehtidh; mejtie goerehtimmielíhtsegh objeektikasush jñh subjeekte-verbaale kongruensem haalvah. Dah váajnoes objeektikasush jñh subjeekte-verbaale kongruense Leah funksjonelle morfologije, jñh mijjeh maehete aarvadalledh daate haastadihks saemien G2-lierijidie, dan ávteste daaroengielesne G1 dah morfologiske væhtah fáåtesieh, vuartesjh vielie dan bijre boelhkesne 2.2. Gellie goerehtimmieh veartenen bijre vuesiehtieh funksjonelle morfologije haastadihks seamma saht G2-giele.

Slabakova (2016) gellie dejstie dotkemen illeldahkijste tjöönghkeme jih naemhtie Slabakova iktede:

- Funksjonelle morfologije joekoen vihkeles goerkesæmman jih aaj vuesehte guktie akte giële joekehtadta dujstie mupbijste
- G2-giëlen funksjonelle morfologije haastadihks måjhtajidh jih utnedh G2-lierijidie
- Dan åvteste syntakse universelle, dellie ij geerve G2-giëlen komplekse struktuvrh jih sisvegem guarkedh jis G2-lierijh dam funksjonelle morfologijem Leah vejtiestamme
- Juktie syntaksem jih goerkesimmiem vejtiestidh, dellie G2-lierijh tjehtieh boehteletjovven (Bottleneck:n) baaktoe jaksedh.

Daate empirije aaj vihkeles saemien G2-lierijidie jih lohkehtæjjide. Vienhtem seamma illeldahk saemien lohkehtimmesne aaj jijhtieh. Bottleneck-hypotese maahta mijjen lohkehtimmien haestemh tjielkestidh jih bihkemdidh.

Akte jeatjah hypotese mij nuhtegs daan goerehtæmman jih saemien G2-lohkehtæmman lea *Feature Reassembly Hypothesis*. Lardiere (2009 a,b) Feature Reassembly hypotesem vihtesjimmiej mietie tseegki. Dihte G2-lierije tjeahta tjiertem orre sjiere formelle væhtijste buajhkedh mij jeatjahlaakan goh G1:n tjierde sjiere formelle væhtijste. Men ij daate gaajhke. Jis dah funksjonelle morfemh jeatjahlaakan öörnedamme leksikaale morfemidie (baakojde) G1-giëlesne goh G2-giëlesne, dellie tjeahta funksjonelle morfemh G2-giëlese re-öörnedidh. Slabakova (2016) naemhtie buerkeste: «*One of the harderst tasks would be to acquire a mismatch in the exponents of feature.*» Vuesiehtimmien gaavhtan: Dihte akkusativævæhta –m gååvnese saemien, men ij daaroen. Dellie tjeahta dam væhtam –m lissiehtidh G2-grammatihkese destie ij gååvnesh G1-grammatihkesne. Ij Leah saemien V2-væhta (parameetere), destie tjeahta dam væhtam sliejhtedh G2-grammatihkeste. Jis jæjhta dellie G1-transfere sjædta. Galkem vielie dan bijre vuelege tjæledh. Jalhts seamma goerkesimmie fierhten giëlesne, dle G2-lierije tjeahta giëlen fonologiske, syntaktiske jih semantiske formelle væhtah, riektes kontekstine lieredh.

Gåabpegh hypotesen Bottleneck jih Feature Reassembly tjaatsestieh G2-lierijidie dle vihkielommes dam G2-giëlen funksjonelle leksikovnem vejtiestidh. Gåabpegh hypotesen vihtesjimmiej mietie tseegkeme jih evtiedamme. Bottleneck-hypotese dah vääjnoes

morfologiske væhtah goerehte, mearan Feature Reassembly hypotese gåabpegh våajnoes jñh ij-våajnoes sjiere formelle væhtah goerehte. Mearan Feature Reassembly hypotese lea teoretiske hypotese, Bottleneck-hypotese aaj praktiske hypotese jñh dle lohkehtæmman evtiedamme. Bottleneck-hypotese gihtjie mah lea aelhie lieredh jñh mah geerve lieredh G2-gïelesne. Bottleneck-hypotese Feature Reassemblyhypotesem dâarjele.

Gåabpegh hypotesesh, mej bijre dan gâhkese leam tjaaleme, aaj G1-transferem dâarjelieh. Gosse funksjonelle morfemh G1-gïeleste G2-gïelese nuhtjie dellie dam G1-transferinie gohtje. Dan âvteste stoere joekehtassh saemien jñh daaroen gaskem, dellie aaj seapan daaroengïele saemiengïelem tsavtsa. Vuesiehtimmien gaavhtan L2-lierijh hammoem akkusativje –m direkte objektse jallh verbeminngiegietjiem –gan åajaldehtieh nahtadidh, destie eah dah minngiegietjeh gâavnesh daaroengïelesne. Akte dejstie hypotesijste maam daan bijre buerkeste lea *Full Transfer Full Access* Hypotese. Schwartz jñh Sprouse (1994, 1996) dam hypotesem naemhtie buerkiestægan; voestes iereste dah lierijh dam G1-grammatihkem sjïehtesjeh G2-gïelese gosse G2-gïelem lierijeh. Jis eah buektehth G1-grammatihken mietie sjïehtesjidh dellie UG:se gâhtjoeh, orre parameeterh, funksjonelle kategorijh jñh orre sjïere grammatiske væhtavierhtieh jeatjahlaakan sjïehtesjadtedh. Nemhtie hov orre G2-grammatihkem jiene-jienebe tseegkieh. Dellie G2-input skreejrehte grammatihkem jeatjahtehtedh G2-gïelen mietie. Men muevie mejtie G2-lierijh G1-daltesem jeksieh.

Jalhts funksjonelle morfologije fåâtesieh, ij Leah seamma goh G2-lierijh eah maehtieh abstrakte morfosyntaktiske væhtah utnedh. Vuertesjh vielie daan bijre boelhkesne 2.4.1. Haznedar and Schwartz (1997) jñh Prévost and White (2000a,b) buerkiestieh daate *mapping*-dâeriesmoere abstrakte væhtaj jñh våajnoes morfologiske hammoej gaskem. Dej hypotesen nomme *Missing Surface Inflection* Hypotese. Dle haastadihks G2-lierijdie funksjonelle morfemh abstrakte morfosyntaktiske væhtide ektiedidh gosse daerpies. Haznedar, Schwartz, Prévost jñh White vuesiehtieh G2-lierijh jeenebe maehtieh enn dah vuesiehtieh, gosse G2-gïelem nahtadieh. G2-lierijen produksjovne maahta biejjien doekoe jierene gosse madtjele jallh vearrene gosse sæjloes. Bottleneck-hypotesen mietie Slabakova (2016) vuesiehte G2-lieriji maahtoem bohtelen sisnie, men eah buektehth gaajhkem tjovven tjïrrh veedtjedh; eah eejnegen baakoeh jñh/jallh funksjonelle morfemh dillesisnie gosse dejtie daarpesjeh. Seapan dle naemhtie gosse saemien G2-lierijh gelkieh soptsestalledh jñh/jallh tjaeledh aaj. Muvhten aejkien akkusativjemorfemh jñh subjeekte-verbaale kongruensem åajaldehtieh nahtadidh.

Mijjeh maechtebe nænnoestidh dah morfologiske joekehtassh G1- jñh G2- gieli gaskem leah geerve lieredh. Dan åvteste G2-gielen funksjonelle morfologije lea joekeen vihkeles G2-lohkehtimmesne, sijhtem aaj vuartasjidh mejtie vierrebe objeekth mïerhkesjidh enn verbh subjeekti mietie sojjehtidh dennie båtije boelhkesne.

2.4.2 Aelhkebe verbh subjeekti mietie sojjehtidh enn objeekth mïerhkesjidh?

Daennie tjaalegisnie leam eara aaj goerehtidh mejtie aelhkebe verbh subjeekti mietie sojjehtidh enn objeekth mïerhkesjidh. Joe 1973 Brown goerehti guktie golme maanah sijjen funksjonelle morfemh englaanten G1-gielesne evtiedin. Brown evtiedimmiedaltesh dej luvnie gaavni. Dah maanah seamma grammatiske morfemh (*functor*) gaevnjieruktien mietie evtiedin, men eah eevre seamma aaltarisnie dejtie haalvah. Jeatjah dotkijh dejstie illeldahkide skreejresovvin goerehtidh mejtie seammalaakan G2-lïerijidie aaj.

Ahn (2015) goerehti guktie G2-lïerijh englaanten G1-gieline koreen G2-gielen kasush vejtiestieh. Koreen gielen lea veljie morfologije jñh englaanten gielen vaenie morfologije. Goerehtimmien illeldahkh vuesiehtieh G2-lïerijh kasusem nominatijve aerebe goh kasusem akkusativje vejtiestin. Koreen G1-lïerijh seamma goerem vuesiehtieh.

Papadopoulou et al. (2011) aktem stoere goerehtimmien darjoejin gusnie greken giële G1 jñh tyrkijen giële G2. Greken SVO-giële jñh gielen vaenie morfologije. Tyrkijen SOV giële jñh gielen veljie morfologije. Goerehtimmien lierehtimmieh lin subjeektem, objeektem, verbaalem iktemearan reaktoelaakan tjaeledh, objeektem mïerhkesjidh jñh verbh subjeekti mietie sojjehtidh. Illeldahkh vuesiehtieh G2-lïerijh buerebh subjeekte-verbaale kongruensem darjoejin enn rïektes objeektekasush mïerhkesjidh. Seamma evtiedimmie gaajhkine dâehkine, dah giëh aadtjen aalkeme lohkedh (I) 21% jñh 42% buektiehtamme, dah giëh guhkebe lohkeme (II) 39% jñh 73% buektiehtamme jñh minngemes dah giëh guhkemes lohkeme (III) 49% jñh 95% buektiehtamme gosse objeekth mïerhkesjidh jñh verbh subjeekti mietie sojjehtidh.

Vuartesjh tabellem 2.2 vuelege.

Tyrkijen giële G2	I	II	III
Akkusatijve-objeekte	21%	39%	49%
S-V-kongruense	42%	73%	95%

Tabelle 2.2. Tabellebîhkedimmie: S = subjeekte; V = verbaale

Dah illedahkh vuesiehtieh aelhekebe riektes verbaalen sojjehtimmiem tjirrehtidh goh objeektem mierhkesjidh.

Montrul (2016) beavna nominaale morfologije vierrebe buektiehtidh verbaale morfologijeste aerpiegïelen soptsestæjjide aaj. Bâetije boelhkesne 2.4.3 sîjhtem vielie dan bijre tjaeledh, jîh sîjhtem aaj mov goerehtimmien referansedâehkiem vierhtiedidh aerpiegïelen kontekstesne.

2.4.3. Aerpiegïelen soptsestæjjaj funksjonelle morfologije

Aerpiegïelen soptsestæjja lea akte gie guektiengïelen maanabaeleste, gusnie akte dejstie gielijste unnebelâhkoegïele (Montrul, 2008). Manne Montrulen tjilkemem veeljeme utnedh dan âvteste Valdés:n (2000) tjilkeme barre englaanten gielen bijre goh jienebelâhkoegïele.

Jienebelâhkoegïelh jîjtjereerieh jîh unnebelâhkoej gielh tsevtsieh. Ij Leah gâvva riektes funksjonelle morfologijem baakose buektiehtidh. Montrul (2016) jeahta seamma saacht giële, seamma goerh jîjhtieh aerpiegïeline mej veljie morfologije. Benmamoun, Montrul, jîh Polinsky (2013a) gihtjeh magkeres âejvieboelhkh grammatihkeste stynkehke jîh magkeres âejvieboelhkh heajjode gosse giëlem liereminie jîh vaenie input dehtie aerpiegïeleste. Naemhtems tsiehkïe gosse aerpiegïele jeatjah giëleste guektiengïelen voengesne diëdtelgamme. Benmamoun et al. jiehtieh dle sïejhme aerpiegïelen soptsestæjjah morfologijem sliejhtieh seamma saacht giële. Muvhten aejkien aaj jîjtjereerijen gielen struktuvrh nuhtjeh.

Vijriebasse Benmamoun et al. (2013a) jiehtieh dle vierrebe nominaale morfologijem haalvedh enn verbaale-kongruensem. Aerpiegïelen soptsestæjjah fonologijem bööremes haalvah, jîh dan mænngan syntaksem. Eah badth seamma stynkehke morfologijine jîh semantihkine. Montrul (2016) lea aerpiegïeli dotkemem iktedamme.

Dihnte njieljie tsiehkien mah vihkeles daan tjaalegasse neebnie. Måedtieh aerpiegielen soptsestæjjah:

1. objeektekasusem sliejhtieh
2. vaenebe kasusehammoeh utnieh
3. vuesiehtieh nominaale morfologije vierrebe haalvedh verbaale morfologijeste
4. giéh sijden aerpiegielem nåekebe haalvah, jeenebe dejstie nominaale jih verbaale morfologijeste sliejhtieh. Gosse aerpiegielem haalvah dellie jeenemes reaktoelaakan sjædta.

Daan goerehtimmien referansedåehkien voestes giele saemien. Saemien aalkoealmetji giele jih unnebelåhkoegiele Nöörjesne jih Sveerjesne. Destie referansedåehkien G1-giele aerpiegiele. Dellie vihkeles gihjtjedh: Mejtie seamma illeldahkh jijhtieh referansedåehkesne goh Montrul et al. sijden goerehtimmesne gaavneme, v.g. objeektekasusem sleajhta? Jis referansedåehkien illeldahkh G1-daltesem vuesiehtieh dellie daan goerehtimmien referansedåehkie representatijve daan goerehtæmman aaj.

Daelie teoriji jih hypotesi mietie sijhtem daan tjaalegen hypotesem tseegkedh:

Daaroen gielesne vaenie vâajnoes morfologiske væhtah. Dan gaavhtan, Bottleneck-hypotesen mietie, manne aarvadallet saemien G2-ljerijh gellie suffiksh (v.g. akkusatijvesuffiksh) åajaldehtieh mïerhkesjidh voestes iereste lohkehtimmesne. Gosse guhkebe leah lohkeme dle vienhthem bueriebadtje suffikside haalvah, jih minngemes dah giéh guhkemes gielem lohkeme jih saemiestamme, bööremes funksjonelle morfologijem haalvah. Bottleneck-hypotesen mietie im vienhth dah G2-ljerijh seamma morfologiske daltesem jaksh goh referansedåehkie. Vienthem referansedåehkie jeenebe objeekth mïerhkesje jih aaj buerebe verbh subjeekti mietie haalva. Minngemes aarvadallet Montrulen (2016) mietie objeekte dle vierrebe mïerhkesjidh enn verbh subjeekti mietie sojjehtidh. Vihkeles aaj gihjtjedh Bottleneck-hypotesen mietie, mah leah aelhkemes jih geervemes destie mestie leam goerehtamme.

Daelie manne tjaalegen duekiem buerkiestamme; teorijen vâaromem, mubpiengielen hypoteseh jih dotkemem, mah maerele mov tjaalegem buerkiestidh. Båetije boelhkesne 3 sijhtem goerehtimmien vœukien bijre tjaeledh.

3. Goerehtimmien vuekie

Daennie boelhkesne galkem goerehtimmievuekiem buerkiestidh. Uktsie goerehtimmielïhtsegh meatan jïh göökte lïhtsegh dennie referansedåehkesne. Dah lïhtsegh sosiolingvistiske goerehtimmiem darjoejin aerebe goh saemiengielen göökte goerehtimmieboelhkh (daehtie raajeste: lierehtimmieh) vaestiedin. Guktie goerehtimmiem dorjeme jïh tjïrrehtamme leam boelhkesne 3.2 tjaaleme. Vijriebasse sijhtem vuesiehtidh guktie illeldahkh ryöknedamme boelhkesne 3.3, jïh guktie etihken bijre goerehtimmesne ussjedamme boelhkesne 3.3.

3.1. Goerehtimmien lïhtsegh

Bottleneck-hypotesen mietie (Slabakova, 2016) aarvadallem dah goerehtimmielïhtsegh mah guhkemes saemien giëlem lohkeme minngiegietjïeh, dam funksjonelle morfologijem, bööremes haalvah. Dah objeekti jïh verbi minngiegietjïejgïjmïe guhkemes giëhtelamme.

Manne lïhtsegh bööredim mah guhkiem skuvlesne saemien lohkeme, jïh lïhtsegh mah åeniehkåbpoe lohkeme. Bööredim aaj goerehtimmielïhtsegh mah vaenebh tæjmoeh våhkosne åtneme. Gaajhkh lïhtsegh mejtie goerehtæmman bööredim, saemien goh G2-giëlem skuvlesne utnin. Gosse maana njieljie jaepïeh jallh båarasåbpoe jïh orre giëlem leara, dellie G2-giëlem leara. Daate akte lingvistiske definisjovne. Bryman:n (2011) mietie manne lïhtsegh saemien byjreskistie veeljim. Ij gåaredh barre gie akt naemhtems goerehtæmman bööredh, dan gavhtan vaenie saemien soptsestæjjah Nöörjesne jïh Sveerjesne.

Idtjim hïnnh dohkh diekie vuelkedh lïhtsegïgjïmïe soptsestidh. E-påastem seedtim 25 lïhtsegïdie nöörjen jïh sveerjen raedtesne. Dah biëvnesh goerehtimmien bijre, svaalhtesem jïh baahntsemebaakoeh Moodelasse åadtjoejin nöörjengïelesne. Medtie göökte våhkoeh mænngan aaj SMS seedtim dejtïe giëjtïe mobijlenummerh utnim. 25 lïhtsegïstïe 10 vaestiedin. Men akte dejtïe idtjï gaajhkem dennie voestes lierehtimmesne jallh mubpiem lierehtimmiem vaestedh. Dan gaavhtan dam lïhtsegem goerehtimmeste sleejhtim.

G2-goerehtimmïne siëjhme lïhtsegïdie golme dåehkide juekedh. Dah giëh aadtjen aalkeme giëlem lohkedh (*beginner*), dah giëh guhkebe lohkeme (*intermediate*) jïh dah giëh (mahte) giëlem haalvah (*advanced*). Idtjim manne lïhtsegïdie lierehtimmieh åvtelbodti vedtïeh, guktïe meehtim dåehkide naemhtïe veesmedh. Veeljim vuartasjidh man gellïe jaepïeh dah saemien

lohkeme jìh mejtie saemien dej lohkehtimmiegiële måedtine faagine. Destie dejtie dâehkide tseegkim:

- Voestes dâehkie (GD 1). Dah 10 -13 jaepiej gaskem saemien lohkeme. Jìh saemien dej lohkehtimmiegiële måedtine faagine. Golme lihtsegh gâabpagidie lierehtimmide vaestiedin.
- Mubpie dâehkie (GD 2). Dah 8-13 jaepiej gaskem saemien goh faagem lohkeme, men eah saemien lohkehtimmiegieline âtneme. Vijhte lihtsegh vaestiedin. Golme lihtsegh gâabpagidie lierehtimmide vaestiedin, jìh göökte barre dam voestes lierehtimmie.
- Gâalmede dâehkie (GD 3). Dah unnebe goh 5 jaepieh saemien lohkeme. Akte lihtsege gâabpagidie lierehtimmide vaestiedi. Im vienhth daate dâehkie lea representatijve, dan âvteste barre akte lihtsege. Men nov gujht maam akt vuesehte.

Gaajhkesh dejstie uktsie lihtsegistie aaj sosiolingvistiske goerehtimmie vaestiedin.

Njiejie ietningiëlen soptsestæjjah bööredim refereansedâahkan. Golme dejstie sijhtin dâeriedidh, men barre göökte goerehtimmie vaestiedigan. Naemhtems goerehtimmie siejhme aktengiëlen soptsestæjjah utnedh. Men jallan gâåvnese aalkoealmetjh mah barre aktem giëlem maehtieh. Dah unnemes göökte gielh maehtieh, sijjen ietningiëlem jìh jienebelâhkoegiëlem. Destie göökte ietningiëlen soptsestæjjah daennie goerehtimmiesne mah bijjelen 60 jaepieh. Dah maanabaeleste saemiestamme jìh daelie aaj saemien dej fierhten biejjien giële. Dan âvteste saemien unnebelâhkoegiële Nöörjesne jìh Sveerjesne, saemien aaj referansedâehkien aerpiegiële. Montrul (2016) beavna dle stuerebh joekehtassh aerpiegiëlen soptsestæjjaj gaskem enn jienebelâhkoegiëlen soptsestæjjaj gaskem, dan gaavhtan unnebelâhkoegiële ij dan vâajnoes seabradahkesne. Dellie leam goerehtimmiedâehkide âhpiedahteme. Daelie sijhtem tjaeledh guktie goerehtamme.

3.2. Guktie goerehtimmie tjirrehtamme

Funksjonelle morfologije vâajnoes baakojne goh prefikse, infikse jallh suffikse, jìh destie maahta goerehtimmie darjodh. Maahta soptsestimmeste jallh lierehtimmeste vuartasjidh mejtie goerehtimmie lihtsegh morfologijem dâhkasjeh, (Slabakova, 2016). Dle barkoes soptsestimmie joekehtidh gosse ânehks bodtem daan goerehtimmiebarkose. Dan âvteste lierehtimmiech veeljim giëlen goerehtæmman. Ij siejhme lierehtimmiech jallh siejhme

mietestimmieh áarjelsaemien gïelesne gáávnes. Dellie Montrul (2016:186) jeahta hijven lierehtimmieh *clozetestine* jallh *C-testine* darjodh. Dah lierehtimmieh stinkes jih gáarede dejtie radtjoeslaakan tjírrehtidh. Daan goerehtæmman lihtsegh gelkieh funksjonelle morfologiske væhtah veeljedh jih tjaeledh. Dannasinie hijven clozetestem jih produksjovnelierehtimmiem utnedh.

Voestegh sijhtem soptsestidh guktie manne goerehtimmiem hammoedamme, jih dan mænngan guktie leam illeldahkem ryöknedamme.

3.2.1 Guktie goerehtimmiem hammoedamme

Gosse siejhme lierehtimmieh jih mietestimmieh eah saemiengïelesne gáávnes, tjiehtim jijtje daejtie lierehtimmide darjodh. Goerehtimmien göökte áejvieboelhhk:

1. Sociolingvistiske goerehtimmie
2. Saemiengïelen goerehtimmie
 - a. Lierehtimmie 1: Clozeteste
 - b. Lierehtimmie 2: Produksjovnelierehtimmie

Gáabpagidie goerehtimmide MoodleCloudese darjoejim. MoodleCloud lea learoevierhtieprogramme gaskeviermesne. Ij naan gaervies programme gáávnes Moodleisnie, badth gáarede jijtsh lierehtimmieh dennie gaskeviermiesijjine darjodh.

3.2.1.1 Sociolingvistiske goerehtimmie

Dam sociolingvistiske goerehtimmiem darjoejim Sunyoung:n (2009) vuekien mietie. Dennie goerehtimmesne lea naemhtems gyhtjelassh: man báeries, mejtie nyjsenæjja jallh gaarmanæjja, mah gïelh leah liereminie/liereime, mij gïelide G1, G2 j.n.v. Vuartesjh lissietjaalegem, appendix 1.

Montrul (2016) aerpigïelen dotkije, tjaatsese man vihkeles daejredh guktie aerpigïelesoptsestæjjaj gïeletsiehkïeh leah. Eah illeldahkh jallh joekehtimmieh hijven sjidtieh jis ibie dej gïeletsiehkïeh krööhkesth. Vienhtem seamma vihkeles gosse aerpigïelem G2 goerehtidh.

Stoere joekehtasse mah maechteles G2-lïerijh åarjelsaemien, dan åvteste åarjelsaemien unnebelåhkoegïele Nöörjesne jïh Sveerjesne. Jeanatjommes eah gåetesne gïelem utnieh, eah gaajhkesh maechtieh gïelem skuvlesne lohkedh, vaenie lohkehtæjjah j.n.v. Dan gaavhtan vihkeles munnjien aaj sosiolingivstiske goerehtimmiem darjodh. Goerehtimmielihtsegh tjehtieh voestegh aktem enketem vaestiedidh, jïh gaajhkesh dam darjoejin.

3.2.1.2 Saemien gielen goerehtimmie

Maam leam aerebe tjaaleme, göökte lierehtimmide darjoejim daan goerehtæmman. Vuelege sijhtem dejtie buerkiestidh.

Lierehtimmie 1: Clozetest

Maahta clozetestem gellie vuekine darjodh. Vuesiehtimmien gaavhtan maahta fierhten tjihtjedden baakoe lierehtimmeste sliejhtedh, jallh veeljedh mah baakoeh galka sliejhtedh. Dah lihtsegh gelkieh sjiehteles baakoeh dievhtedh. Vaastoech maechtieh aaj *multiple choice* årrodh. Seamman saah dah lihtsegh åadtjoech baakojde dievhtedh konteksten mietie. Manne lierehtimmiem Bylund, Abrahamsson, Hyltenstam (2012) jïh Sunyoung:n (2009) mietie hammoedamme. Bylund, Abrahamsson, Hyltenstam clozetestem 42 gåaroos gieregumie darjoejin, gusnie baakoeh galkin kontekstese sjiehtedh. G1-soptsestæjjah clozetestide staeriemdin. Dan mænngan rïektes grammatiske jïh semantiske vaastoech fierhten gåaroos giereese gaavnin. Lihtsegi vaastoech dej mietie vierhtiedin. Eah krööhkesth mejtie lihtsegh bääjhtode baakoehtamme.

Mov lierehtimmesne 1 *multiple choice* veeljim, jïh baajim dah lihtsegh njieljje baakoehammojste veeljedh. Baakoeh mah lierehtimmeste 1 sleajhteme:

- 17 direkte objeekth (objeekte-NP:h akkusativsuffiksi- jïh nominativven pluraalsuffiksiumie)
- 19 subjeekth – verbaalh (kongruense)
- 18 distraktovrh

Distraktovrinie aaj nominativh jïh infinitivh veeljim, sijhtim vuednedh mejtie lihtsegh dejtie objeekti sijjeste veeljin.

Lierehtimmien bñkedimmie naemhtie:

Lohkh soptsesem eensilaakan mearan vaestedeminie. Diedtieh njoelem jñ veeljh dah baakoeh mah jiehtiegasse bööremes sjiehtieh. Vuelege vuesiehtimmie Moodelistie:

Spørsmål 1
Ikke besvart ennå
Karakter av maks 8,00
Flagg spørsmål
Rediger spørsmål

Giele-enkete / Språkenket – Del 1

Lohkh soptsesem eensilaakan mearan vaestedeminie. Diedtieh njoelem jñ veeljh dah baakoeh mah jiehtiegasse bööremes sjiehtieh.

Les fortellingen grundig mens du svarer. Trykk på pilen og velg de ordene som passer best i setningen.

SJEAKOME-BIEJJIE

- Laara, veedtjh munnjien _____ [tjaetsie, tjaetsie, tjaetsiem, tjaatsan] rööpses _____ [bæhtose, bæhtoe, bæhtoem, bæhtoeh]. Ohtsedh _____ [bæhtoem, tjöökeskáapesne, dievhtieh, dam bæhtoem, tjaetseste]. , Anna _____ [gylje] . – Manne _____ [] _____ [] bïssedh.

Vienhtem daam goerehtimmievuekiem hijven utnedh gosse goerehtimmie gaskeviermesne. Dah lñhtsegh gelkieh baakoem rñktes suffiksine veeljedh, njieljie baakoehammojste.

Vuesiehtimmien gaavhtan:

(10) -Laara, veedtjh munnjien _____ [tjaetsie, tjaetsie, tjaetsiem, tjaatsan] rööpses _____ [bæhtose, bæhtoe, bæhtoem, bæhtoeh].

Eah daarpesjh tjaeledh daennie lierehtimmesne. Dah tjehtieh hammojde veeljedh konteksti mietie. Abpe daam lierehtimmie leam 5 unnebe boelhkide juakeme. Gosse lñhtsegh fierhten lierehtimmieboelhkem vaestiedamme idtjin maehtieh bñåstede diedtedh lierehtimmie, vaastoeht jeatjahtehtedh. Lierehtimmie 1 leam lissiehtamme. Vuartesjh lissietjaalegem, appendix 2.

Lierehtimmie 2: Produksjovnelierehtimmie

Dĩhte produksjovnelierehtimmie Goad jĩh White (2006), Montrul (2016) jĩh Slabakovan (2016) mietie tseegkeme. Goad and White (2006) toelhkestimmielierehtimmiem jĩh produksjovnelierehtimmiem öörnigan. Voestegh dah lihtsegh tjiehtin tĩjtem presens jallh preteritum veeljedh tĩjjeadverbijali mietie. Dan mænngan galkin aktem sjiehteles raajesem (akte gööktijste) veeljedh tĩjtem mietie. Slabakova (2016) mannem aaj skreejrehti daam produksjovnelierehtimmiem naemhtie evtiedidh. Tjeelim gaajhkh baakoeh mah lihtsegh gelkieh gaevnjieruktien mietie utnedh. Tĩjjeadverbijalh tĩjtem vuesiehtin, mejtie presens jallh preteritum. Jis dah nomenh aerebe kontekstesne neebneme, dellie galkin definijte hammojde utnedh. (Slabakova, 2016 jĩh Kroik, 2016).

Daennie mubpene lierehtimmesne goerehtimmielihtsegh tjiehtin tjaeledh, mohte lierehtimmesne 1. Lierehtimmien bihkedimmie naemhtie:

Nuhtjh baakoeh daagkoe vuelege. Tjaelieh riektes minngiegietjeh baakojde, guktie jiehtege reaktoe sjædta. Provhkh baakojde guktie gaevnjieruktien mietie tjaaleme. Vuelege vuesiehtimmieh Moodelistie jĩh vaastoeh (11) jĩh (12):

3. *Minngemes våhkoen, mænnoeh Læjsa, staare, vuelkedh*

Minngemes våhkoen .

4. Aehtjien Leah tjoevtenjh.

Jååktan, aehtjie, tjoevtenje, Piere, åadtjodh

Jååktan .

(11) Minngemes våhkoen mænnoeh Læjsah staarese vöolkimen.

(12) Jååktan aehtjie tjoevtenjidie Piereste åadtjoeji.

Vienhtem daate lierehtimmie hijven daan goerehtæmman. Dah lihtsegh slyöhpoeh ussjedidh man bijre tjaeledh, dah gelkieh barre raajesem darjodh baakojste mejtie åådtjeme. Men tjehtin riektes morfologijem tjaeledh guktie riektes raajesem åadtjodh.

Dejtie lihtsegidie skreejrehtim vaestiedidh viehkien namhtah, jñh dam baakoem jñh dah minngiegietjiej veeljedh maam voestegh vienhtin reaktoe. Akte referansedåehkeste dejtie lierehtimmide voestegh darjoeji. Dñhte munnjien bååstede bievniejie maam tjehtim bueriemdehtedh aerebe goh dejtie jeatjabidie seedtim.

Aerebe goh lierehtimmide darjoejim, tjehtim ussjedidh guktie dejtie hammoedidh. Stoere joekehtasse man maehteles åarjelsaemien G2-lierijh. Dah gieh saemien unnebe goh 5 jaepieh lohkeme gelkieh aaj buektiehtidh maam vaestiedidh. Dan åvteste multiple chociem veeljim darjodh. Aelhkebe baakojste veeljedh enn jijtje tjaeledh. Men sijhtem aaj haastadihks lierehtimmiem darjodh dejtie gieh væjkalåbpoe. Destie lierehtimmie 2 geervebe lierehtimmeste 1. Gosse lihtsegh fierhten boelhketjem vaestiedamme idtjin maehtieh bååstede diedtedh lierehtimmine, vaastoeht jeatjahtehtedh. Vuartesjh lissietjaalegem, appendix 2.

3.2.2 Guktie illeldahkh ryöknedidh

Daennie goerehtimmesne sijhtem *Bilingual Syntax Measurem* (BSM) utnedh gosse illeldahkh ryöknedidh. BSM lea akte vuekie mij lihtsegem skreejrie funksjonelle morfologijem utnedh jñh BSM:n viehkine aaj vierhtiedidh guktie lihtsege dam funksjonelle morfologijem nuhtjie konteksten mietie. BSM taaline jñh prosentine vuesehte. Dah taalh jñh prosenteh riektes goerehtimmiedåehkiej illeldahkh vuesiehtieh. Jis dah govhte riektes morfemh luhkijste leah buektiehtamme dellie 60% buektiehtamme. Jis 60% buektiehtamme dellie goerehtimmielihtsegh aaj vuesiehtieh dam morfemem jallh dah morfemh vejtiestamme, dan åvteste bijjelen moenedimmiedaltese mij 50% (Slabakova, 2016). Men ij leah daate illeldahke G1-daltese, mij daamtaj 90-99% gaskem (Thornton jñh Wexler, 1999).

Men muevie mejtie goerehtimmielihtsegh buektiehtieh gaajhkh morfemh reaktoelaakan utnedh. Kaanna aaj goerehtimmielihtsegh morfemh utnieh gåessie eah edtjh dejtie utnedh. Dellie ij morfemeåtnoe vñssjeleslaakan sjñdth. Stauble (1984) dam BSM:m evtiedamme jñh dejtie morfemidie, v.g. 3, mah fer jeenem nuhtjeme nebnijasse lissiehtamme. Jis 60% (6/10) reaktoelaakan dorjeme, dellie aaj golme vielie nebnijasse (6/13). Destie illeldahke 46%

sjædta, ij 60%. Manne aaj dam vierhtiedamme boelhkesne 4.2.1.2. Minngemes daennie boelhkesne sijhtem tjaeledh guktie etihkem vierhtiedidh.

3.3. Guktie etihkem vierhtiedidh

Dihte åarjelsaemien dajve lea vijries, men eah badth dan gellie saemieh dennie dajvesne jïh gellie damtesedtieh. Dannasinie gaajh vihkeles goerehtimmiem darjodh guktie ij gåaredh damtijidh dejtie giëh meatan orreme. Manne dam digitaale learoprogrammem Moodle utnim. Idtji gåaredh nommidde vöörkedh programmesne. Dan åvteste tjiëhtim fiktive nommh (v.g. Gtrf Ed) lihtsegidie vedtedh. Gosse daate tjaalege riejrïes jïh mastereksaamene lea dåhkasjadteme, dellie e-påastelæstoem dej fiktijve nommigujmie eerjem. Gaajhkh goerehtimmielihtsegh tjiëhtieh unnemes 18 jaepieh årrodh, jïh gaajhkhesh daennie goerehtimmesne Leah båarasåbpoe.

Gåalmadinie boelhkesne manne goerehtimmievuekien bijre tjaaleme, referansedåehkiem jïh goerehtimmiedåehkide åehpiedahteme, jïh minngemes guktie leam goerehtimmiem hammoedamme jïh tjïrrehtamme. Båetije boelhkesne 4 sijhtem goerehtimmien illeldahkh vuesiehtidh.

4. Goerehtimmien illeldahkh

Daennie boelhkesne galkem referansedâehkien soptsestæjjah jïh goerehtimmielïhtsegh âehpiedehtedh jïh dej gieli bijre saarnodh dovne gâetesne jïh skuvlesne. Dan mænngan galkem dah illeldahkh vuesiehtidh. Aerebe goh saemiengïelen goerehtimmiem vuesiehtidh, sïjhtem sosiolingvistiske goerehtimmine aelkedh.

4.1. Sosiolingvistiske goerehtimmie

Juktie saemiengïelen goerehtimmien illeldahkh toelhkestidh, dle vihkeles sosiolingvistiske goerehtimmiem aaj darjodh jïh utnedh gosse toelhkestidh. Manne referansedâehkien sosiolingvistiske illeldahkigujmie aalkam.

4.1.1. Referansedâehkien bijre

Göökte ietniengïelen soptsestæjjah daennie referansedâehkesne, mah bijjelen 60 jaepieh. Gåabpaginie saemiengïeline byjjenigan jïh gåabpegh jeenemes saemiestigan eannan skuvlesne eelkigan. Idtjigan âarjelsaemien lohkehtimmiem skuvlesne utnieh faagine. Akte dejstie saemien goh lohkehtimmiegiëlem âadtjoeji dejnie voestes skuvlejaepine. Akte referansedâehkeste jeahta vielie saemiesti aerebe goh maana, jïh vielie daaroste goh geerve. Dïhte mubpie beavna ij naan joekehtasse/ij mujhtieh. Daelie gåabpegh fierhten biejjien saemiestægan mâedtime almetjigujmie, jïh fierhten biejjien jeenemes tsiehkine daaroestægan.

4.1.2. Goerehtimmiedâehkien bijre

Luhkie goerehtimmielïhtsegh goerehtimmiem vaestiedamme. Akte lihtsege leam goerehtimmeste sleajhteme, dan gaavhtan unnebe goh 50% lij vaestiedamme. Uktsie goerehtimmielïhtsegh minngemes sjïdtin, dejstie govhte nyjsenæjjah jïh golme gaarmanæjjah. Jeanatjommies 18 jïh 30 jaepiej gaskem, jïh akte bijjelen 60 jaepieh. Dah lihtsegh nöörjen jïh sveerjen raedteste.

4.1.3. Saemien giële gâetesne

Golme goerehtimmielïhtsegh saemien giëline gâetesne byjjenin, jïh vijhte muvhten aejkien. Akte idtji saemien giëline byjjenh. Jeenemes jeatjabinie laahkojne (n=6), tjïdtjine (n=5), aehtjine (n=4) jïh nuerebh âerpenigujmie (=4) soptsestieh/soptsestin. Vaenemes aahkine (=3) jïh aajjine (=1). Akte lihtsege ij/ïdtji guhtegh soptsesth. Idtjin giëh gan barre saemesth

gâetesne. Gaajhkesh (n=9) vaestiedamme jeenemes daaroestin eannan skuvlesne eelkin, mearan referansedâhkien soptsestæjjah jeenem/jeenemes saemiestin maanabaelesne.

4.1.4. Saemien gïele skuvlesne

Vïjhte goerehtimmielïhtsegh saemien lohkehtimmiegïeline muvhtine faagine utnin maadthskuvlesne. Gïöktesh daejstie vaenebh tæjmoeh/jaepieh enn dah jeatjah golmesh. Akte muvhtine faagine saemien lohkehtimmiegïeline dah voestes skuvlejaepine. Golme lïhtsegh idtjin saemien lohkehtimmiegïeline utnieh. Gaaktsesh daejstie saemien lohkehtimmie skuvlesne utnin. Barre akte goerehtimmielïhtsege idtji saemien gïelem utnieh maadthskuvlesne. Govhte lïhtsegh 10 - 13 jaepiej gaskem saemien skuvlesne lohkeme. Akte lïhtsege 9-10 jaepieh lohkeme, jïh akte 8-9 jaepieh lohkeme. Dah goerehtimmielïhtsegh jeenebe saemien utnin referansedâhkeste skuvletïjjesne.

4.1.5. Saemien gïeleâtnoe aerebe jïh daan biejjien

Njïeljie goerehtimmielïhtsegh jiehtieh vielie daelie enn aerebe goh maanah saemiestieh. Gïöktesh daejstie jiehtiejægan ij naan joekehtasse maanabaeleste. Golmesh daejstie vielie aerebe goh maanah saemiestin. Vuartesjh aaj tabellem 4.2. Akte referansedâhkeste jeahta vielie saemiesti maanabaelesne, jïh akte jeahta ij naan joekehtasse/ij mujhtieh. Akte goerehtimmielïhtsege vaestede mâedtine almetjigujmie fierhten biejjien saemeste. Jeenemes (n=6) fierhten vâhkoen mâedtine almetjigujmie saemiestieh. Dah gïökte minngemes muvhten aejkien saemiestægan. Referansedâhkien soptsestæjjah bievnieh dah saemiestieh fierhten biejjien mâedtine almetjigujmie.

Dah goerehtimmielïhtsegh galkin aaj jïjtse saemien gïelem vierhtiedidh dovne njaalmeldh jïh tjaaleldh. Golmesh daejstie jiehtieh aelhkieslaakan aarkebiejjien jielemen bïjre soptsestidh, akte soptseste dle tuhtjie muvhtene geerve baakoeh mäjhtajidh gosse dejtie daarpesje. Njealjesh daejstie maehtieh naa hijven soptsestidh, men tuhtjïeh barkoes soptsestalledh. Akte lïhtsege maam guarka, men soptsestalle misnie daaroste. Akte lïhtsege jeahta dïhte maakta lohkedh jïh tjaeledh heaptoen namhtah. Jeenemes (n=5) jiehtieh dah maehtieh naa aelhkieslaakan lohkedh jïh tjaeledh. Akte jeahta dïhte maakta lohkedh men ij tjaelïeh jis ij daerpies. Minngemes gïökte jiehtiejægan gælpoehtægan gosse lohkeminie. Eakan maam tjaelïeh. Vuartesjh tabellem 4.1 vuelege.

Tabelle 4.1 Guktie jįjtjedh gęlem vierthedh?

(n=9)	Goh ietniengęle	Hijvenlaakan, daamhtaj heaptoen namhtah	Hijvenlaakan, men muvhten aejkien geerve	Naa hijven, men barkoes	Maam guarkam, im saemesth/ tjaelieh
Njaalmeldh	0	3	1	4	1
Tjaaleldh	0	1	5	1	2

4.1.6. Daaroen gęleātnoe aerebe jįh daan biejjien

Gaajhkesh goerehtimmiedāehkesne (n=9) jiehtieh jeenebe daaroestin enn saemiestin eannan skuvlesne eelkin. Goerehtimmielįhtsegh gaajhkesigujmie fuelhkine aaj daaroestin. Gęoktesh daejstie vaestiedęgan daaroestigan vielie aerebe goh maanah. Golmesh daejstie daaroestieh vielie daelie goh geerve, jįh njealjesh daejstie vaestiedieh ij naan joekehtasse dej gieli gaskem. Ij leah eevre seamma bievnieh gosse gyhtjelasse naemhtie: Datne vielie jallh vaenebe saemesth daelie enn aerebe goh maana? Gęokte vielie daejstie lįhtsegįstie (n=4) vaestiedieh ij naan joekehtasse dej gieli gaskem daan gyhtjelassese mohte gęoktesh daejstie aerebe (vuartesjh 4.1.5). Destie aaj gęokte vaenebh vaestiedęgan daaroestigan vielie aerebe goh maana. Vuartesjh tabellem 4.2 vuelege.

Tabelle 4.2: Datne vielie jallh vaenebe saemesth/daarosth daelie enn aerebe goh maana?

(n=9)	Vielie aerebe goh maana	Vielie daelie goh geerve	Ij naan joekehtasse gieli gaskem	Tjāenghkesne
Saemiestim/ saemestem (4.1.5)	3 (33%)	4 (44%)	2 (22%)	9 (100%)
Daaroestim/ daarostem (4.1.6)	2 (22%)	3 (33%)	4 (44%)	9 (100%)

Sosiolingvistiske goerehtimmien mietie gaajhkh lįhtsegh (n=9) bievnieh daaroengęle jįjtjereerie. Jįh gaajhkesh daaroestieh fierhten biejjien, jeenemes tsiehkine. Tabelle 4.3 vuelege vuesehte man daamtaj goerehtimmielįhtsegh daaroestieh jįh saemiestieh.

Tabelle 4.3: Man daamtaj daarosth/saemesth?

(n=9)	Fierhten biejjien jeenemes tsiehkine	Fierhten biejjien måedtine almetjigujmie	Fierhten våhkoen måedtine almetjigujmie	Muvhten aejkien	Tjåenghk.
Saemesth	0	1	6	2	9
Daarosth	9	0	0	0	9

Referansedåehkien soptsestæjjah aaj såemies aejkien maanabaelesne daaroestigan gåetesne, men jeenemes saemiestigan. Gåabpegh referansedåehkesne fierhten biejjien saemiestægan måedtine almetjigujmie, jih fierhten biejjien jeenemes tsiehkine daaroestægan.

Dellie goh leam sosiolingvistiske goerehtimmiem vuesiehtamme dle maerele saemiengielen goerehtimmiem bijre tjæledh.

4.2. Saemiengielen goerehtimmie

Daennie boelhkesne sijhtem dah gaskemedtien illeldahkh vuesiehtidh, tjåenghkesne jñ fierhten lierehtæmman. Saemiengielen goerehtimmien göökte lierehtimmieh. Voestes lierehtimmesne akte clozeteste gusnie lihtsegh gelkieh njieljie baakoehammojste ovmesse morfologiske suffiksijumie veeljedh. Mubpene lierehtimmesne akte produksjovnelierehtimmie gusnie gelkieh raajesh tjæledh baakoejgumie mah åvtelbodti åådtjeme. Dah tjiehtin riektes suffikside lissiehtidh juktie riektes raajesh sjïdtedh. Våhkoej doekoe dejtie illeldahkide tjöönghkim programmese Excel. Tabellese jñ stieglediagrammese illeldahkide vuesehtem mearan dejtie bihkemdem.

4.2.1. *Objeekth miærhkesjidh*

Voestegh sijhtem vuesiehtidh guktie referansedåehkie jñ dah goerehtimmiedåehkie direkte objeekth miærhkesjamme lierehtimmesne 1 jñ lierehtimmesne 2. Voestes lierehtimmesne galkigan 17 objeekth veeljedh 68 baakoehammojste. Mubpene lierehtimmesne galkigan 10 objeektide jïjtjñ tjæledh. Lierehtimmiej ulmie lea vuartasjidh guktie åarjelsaemien G2-lierijñ direkte objeektem haalvah.

Aalkam referansedåehkien illeldahkh vuesiehtidh. Dan mænngan goerehtimmiedåehkie illeldahkh.

4.2.1.1. Referansedåehkien illeldahkh

Referansedåehkie seamma lierehtimmieh åadtjoeji goh goerehtimmiedåehkieh.

Table 4.4 vuesehte guktie referansdåehkie direkte objeekth miærhkesjamme.

Referansedåehkie 89% buektehte jñ illeldahkedaltese mahte seamma goh geerve G1-soptsestæjjah mah medtie 90-99% haalvah gosse grammatiske goerehtimmieh vaestiedieh.

Lierehtimmieh:	RD (n=2)	
	Gaskemedtien	%
Direkte objeekth 1 (17)	16,50	97
Direkte objeekth 2 (10)	8,00	80
Tjåenghkesne (27)	24,50	89

Table 4.4. Tabellebihkedimmie: 1 = Lierehtimmie 1; 2 = Lierehtimmie 2; RD = Referansedåehkie

Tabelle 4.4 aaj vuesehte guktie illeldahke fiere guhte lierehtimmijste sjidti prosentine. Mahte gaajhkem reaktoelaakan vaestiedamme voestes boelhkesne 97%, jih 80% mubpene lierehtimmesne gusnie galkigan tjaeledh.

Dellie galkebe vuartasjidh guktie goerehtimmiedaehkieh vaestiedamme.

4.2.1.2. Goerehtimmiedaehkiej illeldahkh

Guktie leam aerebe tjaaleme manne dejtie goerehtimmiedaehkide naemhtie juakeme: Voestes daehkie (GD 1); dah 10 -13 jaepiej gaskem saemien lohkeme. Jih saemien dej lohkehtimmiegiele maedtime faagine. Golme lihtsegh gaabpagidie lierehtimmide vaestiedin. Mubpie daehkie (GD 2); dah 8-13 jaepiej gaskem saemien goh faagem lohkeme, men eah saemien lohkehtimmiegieline atneme, jallh vaenebh tæjmoeh voestes daehkeste. Vijhte lihtsegh vaestiedin. Golme lihtsegh gaabpagidie lierehtimmide vaestiedin, jih göökte barre dam voestes lierehtimmiem tjirrehtigan. Gåalmede daehkie (GD 3); akte lihtsege daennie daehkesne mij unnebe goh 5 jaepieh saemien lohkeme. Gåabpagidie lierehtimmide vaestiedi. Vuelege leam gaajhki goerehtimmiedaehkiej illeldahkide tjöönghkeme tabellese 4.5.

Lierehtimmieh:	GD 1-3 (n=9/7)	
	Gaskemedtien	%
Direkte objeekth 1 (17)	11,33	67
Direkte objeekth 2 (10)	7,14	71
Tjænghkesne (27)	18,48	69

Tabelle 4.5. Tabellebihkedimmie: 1 = Lierehtimmie 1; 2= Lierehtimmie 2; GD 1-3 = Goerehtimmiedaehkie 1, 2, 3; (n=9/7) = Lierehtimmie 1 uksie lihtsegh jih Lierehtimmie 2 tjijhtje lihtsegh

Goerehtimmiedaehkieh 69% tjænghkesne buektiehtamme. Daate 20% unnebe referansedaehkeste, man lea 89%. 69% vuesehte goerehtimmiedaehkieh direkte objeektem haalvah. Mahte seamma illeldahke voestes jih mubpine lierehtimmine, men mubpie lierehtimmie 4% jollebe. Jis referansedaehkine viertiestibie dellie 17% vaenebe.

Vuelege leam illeldahkide diagrammese 4.1 tjöönghkeme:

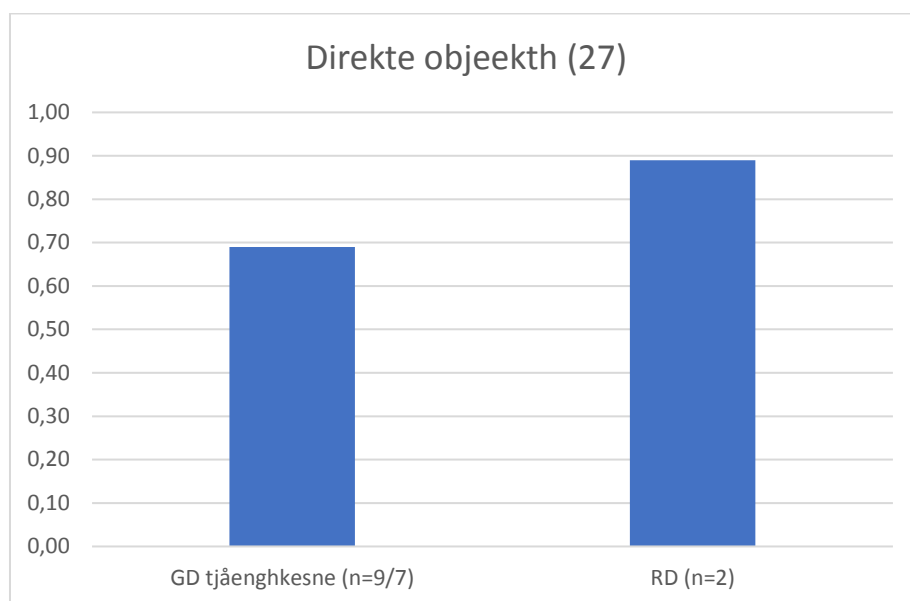

Diagramme 4.1. Diagrammebühkedimmie: GD = Goerehtimmiedäehkieh 1-3; (n=9/7) = Lierehtimmie 1 uksie lihtsegh jñh Lierehtimmie 2 tjihtje lihtsegh; RD = referansedäehkie

Gaskemedtien illeldahke tabellesne 4.5 lea 69%. Daelie galkem fierhten dāehkien illeldahkem vuartaşjidh tabellesne 4.6.

Lierehtimmieh:	GD 1 (n=3)		GD 2 (n=5/3)		GD 3 (n=1)	
	Gaskemedtien	%	Gaskemedtien	%		%
Direkte objeekth 1 (17)	13,00	76	9,80	58	14,00	82
Direkte objeekth 2 (10)	8,33	83	7,00	70	4,00	40
Tjäenghesne (27)	21,33	80	16,80	64	18,00	61

Tabelle 4.6. Tabellebühkedimmie: 1 = Lierehtimmie 1; 2 = Lierehtimmie 2; GD 1, 2, 3 = Goerehtimmiedäehkie 1, 2, 3; (n=5/3) = Lierehtimmie 1 vñjhte lihtsegh jñh Lierehtimmie 2 golme lihtsegh

Daennie tabellesne 4.6 gaajhkh dāehkieh buerebh goh 50% reaktoelaakan vaestiedamme. Dej leah 61% jñh bijjelen. Voestes dāehkie, mij jeenemes saemien lohkeme, bööremes vaestiedamme (80%), mah 9% unnebe referansedāehkeste. Mubpie jñh gāalmede dāehkie mahte seammalaakan svāāreme (64% jñh 61%). Badth stuerebe joekehtasse dej gaskem mubpene lierehtimmesne.

Voestes lierehtimmie, mij multiple choice, gāalmede dāehkie bööremes vaestiedamme, 82%. Voestes dāehkie mahte seamma illeldahke, 76%, jñh mubpie dāehkie 58%. Men ānnetji

jeatjahlaakan sjædta jis Stauble:n (1984) mietie ryöknedem, GD 1: 71% GD 2: 51% jñh GD 3: 70%. Vuartesjh vielie dan bijre boelhkesne 3.3.2 jñh minngemes daennie boelhkesne. Mubpene lierehtimmesne voestes dâehkie buerebe vaestiedamme, 83%, jñh seamma illeldahkem jakseme goh referansedâehkie, 80%. Mubpie dâehkie buerebe (70%) svååreme gåalmede dâehkeste (40%).

Dah giëh guhkemes gieline giëhtelamme jiebnebh jñh jollebh illeldahkh vuesiehtieh. Dej lea stynkehkåbpoe giëleåtnoe. Dah giëh åeniehkåbpoe lohkeme stuerebe joekehtassh illeldahkine vuesiehtieh. Gosse guhkebe gieline barka, dle buerie-buerebe giëlem haalva.

Minngemes galkem gaajhkem diagrammese 4.2 tjööngkhedh.

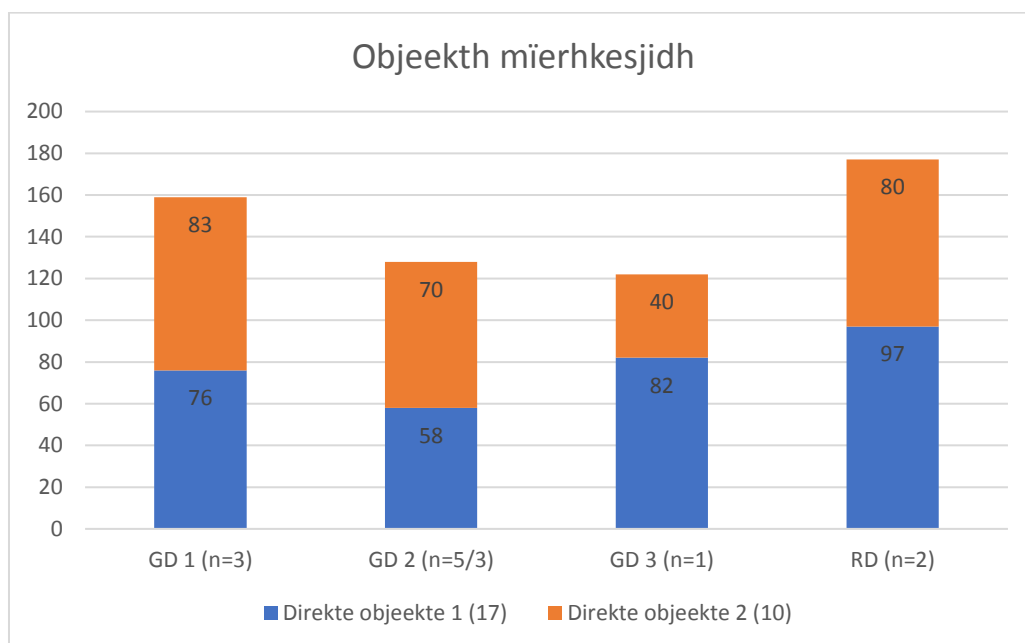

Diagramme 4.2. Diagrammebñhkedimmie: GD = Goerehtimmiedâehkie; RD = referansedâehkie; Direkte objeekte 1 = voestes lierehtimmesne; Direkte objeekte 2 = mubpene lierehtimmesne

Jeatjah kasush objeektekasusi sijjeste

Dan gåhkese mijjieh vuartasjamme man gellie prosentah dah lihtsegh reaktoelaakan vaestiedamme gosse objeektem mierhkesjin. Daelie galkebe vuartasjidh mah dejtie kasusidie leah veeljeme riëktes objeektekasusi sijjeste. Vuartesjh tabellem 4.7 vuelege. Voestes kolonnesne riëktes vaestiehtassh jñh dah mah båajhtode parantesen sisnie. Dah golme kolonnh gaskesne båajhtoeh kasuseåtnoe vuesiehtieh objeektekasusi sijjeste. Minngemes kolonne

voesehte guktie dah goerehtimmielïhtsegh fer jeenh objeekth voestes lierehtimmesne mïerhkesjin, men im leah mubpene lierehtimmesne dam vuartasjamme.

Lierehtimmesne 1 voestes goerehtimmiedâehkie 24% baahtode mïerhkesjamme, 83% dejstie nominatijve sjïdti, jïh 17% jeatjah kasush. Mubpie goerehtimmiedâehkie 42% baahtode mïerhkesjamme, dejstie 81% nominatijve sjïdti, 5% jeatjah objeektehammoeh jïh 14% jeatjah kasush. Gåalmede goerehtimmiedâehkie jis 18% baahtode mïerhkesjamme. 67% dejstie nominatijve jïh 33% jeatjah kasush.

Sïjhtem aaj vuartasjidh mejtie dah goerehtimmielïhtsegh dejtie objeektekasusidie nuhtjïeh gâessie eah edtjh dejtie utnedh. Voestes lierehtimmesne lij nuepie 7 objeekth veeljedh distraktovrijstie. Âelkiesbielesne daennie tabellesne 4.7 dah illeldahkh. Voestes goerehtimmiedâehkie 19% dejstie veelji, mubpie dâehkie 31% jïh gåalmede dâehkie 43% nuhtjïeh gâessie eah edtjh dejtie nuhtjedh.

Direkte objeekte:	Objeekth reaktoelaakan mïerhkesjamme (Baahtoeht åtnoe)	Baahtoeht åtnoe/ Nominatijve	Baahtoeht åtnoe/ jeatjah objeektekasush	Baahtoeht åtnoe/ Jeatjah kasush	Objeektekasusem nuhtjïeme, gâessie ij edtjh dam nuhtjedh (Liereht. 1 = tot 7)
GD 1					
Liereht. 1	76% (24%)	20% (83%)	0%	4% (17%)	19%
Liereht. 2	83% (17%)	10% (59%)	3,5% (21%)	3,5% (21%)	
GD 2					
Liereht. 1	58% (42%)	34% (81%)	2% (5%)	6% (14%)	31%
Liereht. 2	70% (30%)	20% (67%)	10% (33%)		
GD 3					
Liereht. 1	82% (18%)	12% (67%)	0%	6% (33%)	43%
Liereht. 2	40% (60%)	20% (33%)	20% (33%)	20% (33%)	

Tabelle 4.7. Tabellebïhkedimmie: GD = Goerehtimmiedâehkie; Liereht. 1 = voestes lierehtimmie; Liereht. 2 = mubpie lierehtimmie

Jis gaajhkh goerehtimmielïhtsegh fierhten vaastosne barre objeektem mïerhkesjamme, dellie gaajhkesch dovnesch 100% riektes vaastoech aaj åådtjeme. Dan gaavhtan tjiehtebe aaj vuartasjidh man gellie objeekth fer jeene mïerhkesjamme. Jis galkebe illeldahkide tjïertestidh, tjiehtebe aaj dam krööhkestidh. Vuartesjh aaj boelhkem 3.2.2. Vuelege manne Stauble:n mietie (1984) voestes lierehtimmiem ryöknedamme:

- GD 1: 71% (aerebe 76%)
- GD 2: 51% (58%)
- GD 3: 70% (82%)
- Referansedåehkie: 97% (97%)

Goerehtimmiedåehkie 3 stööremes variasjovnem vuesehte.

Mubpene lierehtimmesne aaj baahtoech kasush utnieh. Jis goerehtimmielïhtsegh eah objeektem mïerhkesjh dellie jeenemes aejkine nominatijvem⁵ veeljin, voestes lierehtimmesne 67%-83% gaskem, mubpene lierehtimmesne 33%-67% gaskem.

Daennie boelhkesne manne vuartasjamme guktie goerehtimmiedåehkiech objeektem mïerhkesjamme. Idtji guhte goerehtimmiedåehkijste referansedåehkien illeldahkh jaksh, men nov gujht GD 1 gietskebe, mij guhkebem gieline giëhtelamme. Båetije boelhkesne galkem vuartasjidh guktie goerehtimmiedåehkiech verbh subjeekti mietie sojjehtamme.

4.2.2. Subjeekte – Verbaale kongruense

Saemiengielen lea kongruense subjeekti jih verbi gaskem. Gielen Leah uktsie persovnh mej mietie sojjehtieh. Daennie boelhkesne galkem vuesiehtidh guktie referansedåehkie jih dah goerehtimmiedåehkiech verbh subjeekti mietie sojjehtamme. Lierehtimmien ulmie dle vuartasjidh guktie goerehtimmiedåehkiech subjeekte-verbaale kongruensem vejtiestamme,

⁵ Slabakova (2016) jeahta sveeki maanah baahtoech morfologijem utnieh. Dan sijjeste morfemh sliejhtieh jih infinitivh jih nominativh nuhtjeh. Jis morfemh nuhtjeh dellie aaj reaktolaakan sjædta. Geerve G2-lierijh seammalaakan darjoeh goh maanah, men sãemies aejkien dah baahtoech morfemh nuhtjeh aaj. Daah illeldahkh aaj Todalen (2007) jih Fjellheimen (2007) mietie, gusnie maanah infinitivh jih nominativh nuhtjeh morfemi sijjeste.

mejtie syntaksen T nominatijvem subjeektese vadta, jñh destie mejtie subjeekte vajnoes numerush jñh persovnh verbese vadta.

Voestes lierehtimmesne, mij multiple choice, dah galkin 18 verbh gaavnedh subjeekti mietie jñh aktem subjeektem verben mietie. Dah galkin 72 ovmessie verbehammojste veeljedh jñh 4 pronovmenijstie. Mubpene lierehtimmesne galkin 12 subjeekte-verbaale kongruensh buektiehidh. Dejstie 9 subjeekth reaktoelaakan tjaeledh jñh 12 verbh subjeekti mietie tjaeledh. Dovne tñjje jñh kongruense lea aktanamme fierhten lierehtimmesne.

Gaajhkh daehkieh reaktoelaakan subjeekth nominatijvine tjeelin mubpene lierehtimmesne. Manne sijhtem referansedaehkien illeldahkh vuesiehtidh aerebe goh goerehtimmiedaehkiej illeldahkh vuesehtem.

4.2.2.1. Referansedaehkien illeldahkh

Voestegh referansedaehkien illeldahkh, mij 94% buektiehtamme. Daate G1:n daltese. Referansedaehkie voestes lierehtimmesne 95% jakseme, jñh mubpene lierehtimmesne 92%. Vuartesjh tabellem 4.8 vuelege.

Lierehtimmieh:	RD (n=2)	
	Gaskemedtien	%
Verbh subjeekti mietie 1 (19)	18,00	95
Verbh subjeekti mietie 2 (12)	11,00	92
Tjaenghesne (31)	29,00	94

Tabelle 4.8. Tabellebñhkedimmie: 1 = Lierehtimmie 1; 2 = Lierehtimmie 2; RD = Referansedaehkie

Baetije boelhkesne galkem referansedaehkien illeldahkh viertiestidh goerehtimmiedaehkiej illeldahki vuestie.

4.2.2.2. Goerehtimmiedaehkiej illeldahkh

Tabelle 4.9 goerehtimmiedaehkiej tjaenghies illeldahkh vuesehte. Dah daehkieh gaskemedtien 67% dehtie subjeekte-verbaale kongruenseste buektiehtamme.

Lierehtimmieh:	GD 1-3 (n=9/7)	
	Gaskemedtien	%
Verbh subjeekti mietie 1 (19)	15,22	80
Verbh subjeekti mietie 2 (12)	6,50	54
Tjãenghesne (31)	21,72	67

Tabelle 4.9. Tabellebïhkedimmie: 1 = Lierehtimmie 1; 2 = Lierehtimmie 2; GD 1-3 = Goerehtimmiedãehkie 1, 2, 3; (n=9/7) = Lierehtimmie 1 uksie lihtsegh jïh Lierehtimmie 2 tjïhtje lihtsegh

Fierhten lierehtimmesne 80% jïh 54% vejtiestamme. Lierehtimmie 2 moenedimmiedaltesisnie, jallan bijjelen 50%.

Vuelege goerehtimmiedãehkiej jïh referansedãehkien illeldahkh diagrammesne 4.3.

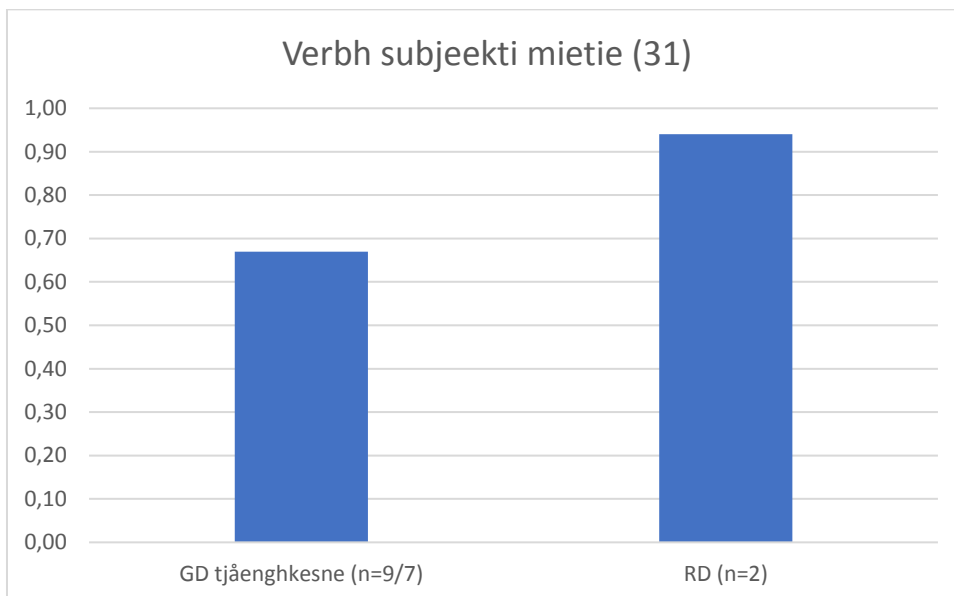

Diagramme 4.3. Diagrammebïhkedimmie: GD = Goerehtimmiedãehkie; RD = referansedãehkie

Nuhtege goerehtimmien illeldahkh juekedh fierhten goerehtimmiedãahkan, dan ðiehre vuartasjidh mejtie stoere joekehtassh dej gaskem. Voestes goerehtimmiedãehkie 81% subjeekte-verbaale kongruenseste buektiehti. Daate 13% unnebe referansedãehkeste. Mubpie ðãehkie 61% buektiehti jïh gãalmede ðãehkie 50%. Gãalmede ðãehkie moenedimmiedaltesisnie.

Gaajhkem leam tabellese 4.10 vuelege tjöönghkeme.

Lierehtimmieh:	GD 1 (n=3)		GD 2 (n=5/3)		GD 3 (n=1)	
	Gaskemedtien	%	Gaskemedtien	%		%
Verbh subjeekti mietie 1 (19)	16,67	88	14,60	77	14,00	74
Verbh subjeekti mietie 2 (12)	8,33	74	5,33	44	3,00	25
Tjäenghesne (31)	25,50	81	19,93	61	17,00	50

Tabelle 4.10. Tabellebühkedimmie: 1 = Lierehtimmie 1; 2 = Lierehtimmie 2; GD 1-3 = Goerehtimmiedäehkie 1, 2, 3; (n=5/3) = Lierehtimmie 1 vjhte lihtsegh jih Lierehtimmie 2 golme lihtsegh

Tabelle 4.10 dle seamma goerem vuesehte goh tabelle 4.6. Dah giéh guhkemes saemien lohkeme aaj buerebh subjeekte-verbaale kongruensem haalvah. Mubpie dâehkie aaj buerebe gâalmede dâehkeste haalva. Stuerbe joekehtassh dâehkiej gaskem mubpene lierehtimmesne. Voestes dâehkie 74% jakseme, mearan mubpie jih gâalmede dâehkieh barre 44% jih 25% jakseme. Vuelege manne gaajhkem daan diagrammese 4.4 tjöönghkeme.

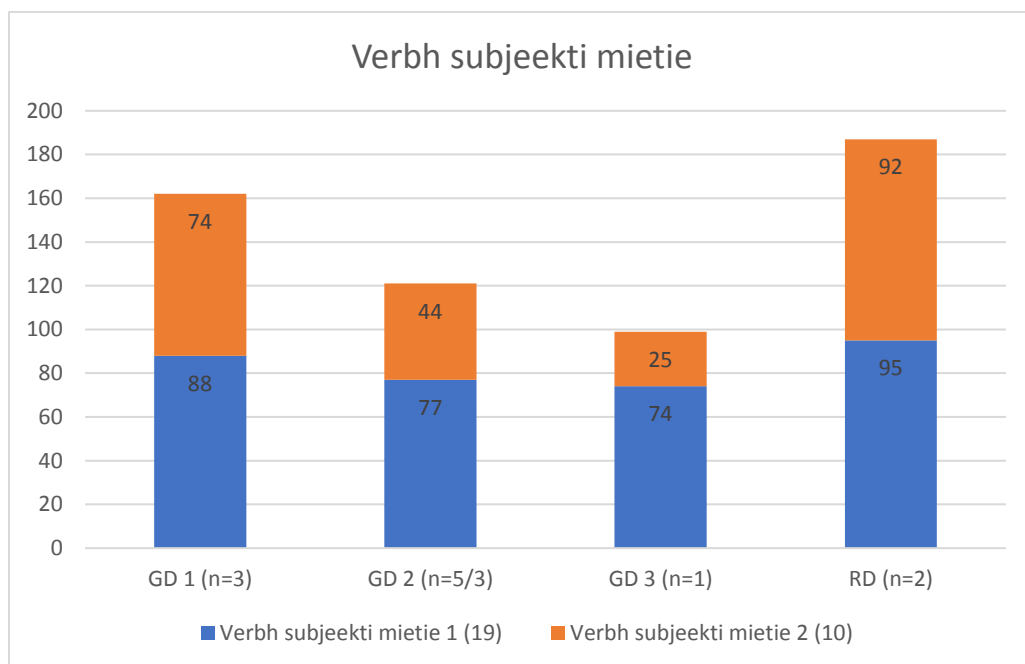

Diagramme 4.4. Diagrammebühkedimmie: GD = Goerehtimmiedäehkieh; RD = referansedâehkie

Bâetije boelhkesne 4.2.2.3 galkem vuartasjidh man âvteste nemhtie. Dellie hammojde presens jih preteritum vuartasjibie.

4.2.2.3. Presens jñh preteritum

Maam leam boelhkesne 4.2.2.2 tjaaleme, stoere joekehtassh dej goerehtimmiedåehkiej gaskem mubpene lierehtimmesne. Daelie sijhtem vuartasjidh man åvteste nemhtie jñh aalkam referansedåehkine. Dovne tñjje jñh kongruense lea aktanamme fierhten lierehtimmesne.

Voestes lierehtimmesne barre presens. Mubpene lierehtimmesne gåabpegh presens jñh preteritum. Sijhtem vuartasjidh mejtie joekehtasse presens- jñh preterium-hammoej gaskem. Referansedåehkie 90-95% reaktoelaakan vaestiedamme. Daate G1-daltese. Vuartesjh tabellem 4.11 vuelege.

Lierehtimmieh:	RD (n=2)	
	Gaskemedtien	%
Lierehtimmie 1 - presens (19)		95
Lierehtimmie 2 - presens (5)		90
Lierehtimmie 2 - preteritum (7)		93

Tabelle 4.11. Tabellebñhkedimmie: RD = Referansedåehkie

Tabelle 4.12 vuelege goerehtimmiedåehkiej tjåenghkies illeldahkide vuesehte.

Lierehtimmieh:	GD 1-3 (n=9/7)	
	Gaskemedtien	%
Lierehtimmie 1 - presens (19)		83
Lierehtimmie 2 - presens (5)		63
Lierehtimmie 2 - preteritum (7)		35

Tabelle 4.12. Tabellebñhkedimmie: GD 1-3 = Goerehtimmiedåehkie 1, 2, 3; (n=9/7) = Lierehtimmie 1 uktsie lihtsegh jñh Lierehtimmie 2 tñjhtje lihtsegh

Tabelle 4.12 stoere joekehtassh presens- jñh preteritum-hammoej gaskem vuesehte.

Referansedåehkie jolle jñh jñebne illeldahkh vuesehte, mearan goerehtimmiedåehkiej stoere haestemh hammoem preteritum haalvedh. Illeldahke vuelelen moenedimmiedaltese. Sijhtem aaj vuartasjidh guktie fierhte goerehtimmiedåehkie lea vaestiedamme. Vuartesjh tabellem 4.13. Presens lea aelhkebe haalvedh hammoste preteritum. Gaajhkh goerehtimmiedåehkijste hammoem presens hijvenlaakan vaestiedamme. Voestes dåehkien Leah 71-88% gaskem, mubpie dåehkie 53-77% jñh gåalmede dåehkie 60-74%. Daate bijjelen moenedimmiedaltesisnie. Kreajnas preteritum stuerebe haesteme gaajhkide goerehtimmiedåehkide. Stuerabh joekehtassh goerehtimmiedåehkine enn referansedåehkesne. Stoere joekehtassh aaj dåehkiej gaskem. Mearan voestes dåehkie mahte seamma hijven

svååreme haamojne presens jñh preteritum (88%-77%-71%), mubpie jñh gåalmede dåehkine joekoen stoere joekehtassh. Mubpie dåehkie barre 33% jaksi hammojne preteritum jñh gåalmede dåehkie 0%. Illeldahkh leam tabellese 4.13 tjöönghkeme.

Lierehtimmieh:	GD 1 (n=3)	GD 2 (n=5/3)	GD 3 (n=1)
	Gaskemedtien %	Gaskemedtien %	%
Lierehtimmie 1 - presens (19)	88	77	74
Lierehtimmie 2 - presens (5)	77	53	60
Lierehtimmie 2 - preteritum (7)	71	33	0

Tabelle 4.13. Tabellebñhkedimmie: GD 1, 2, 3 = Goerehtimmiedåehkie 1, 2, 3; (n=5/3) = Lierehtimmie 1 vñjhte lñhtsegh jñh Lierehtimmie 2 golme lñhtsegh

Referansedåehkien jñebne illeldahkh, mearan goerehtimmiedåehkiej stuerebh haestemh. Men dah gñeh guhkebe gñeline gñehtelamme buerebh jñh jollebh illeldahkh jaksin. Referansedåehkie 93% jaksi mearan voestes dåehkie 71%. Tabelle aaj vuesehte aelhkebe multiple choicem darjodh voestes lierehtimmesne enn jñjtje tjaeledh mubpene lierehtimmesne. Vuelege leam dejtie illeldahkide diagrammese 4.5 tjöönghkeme.

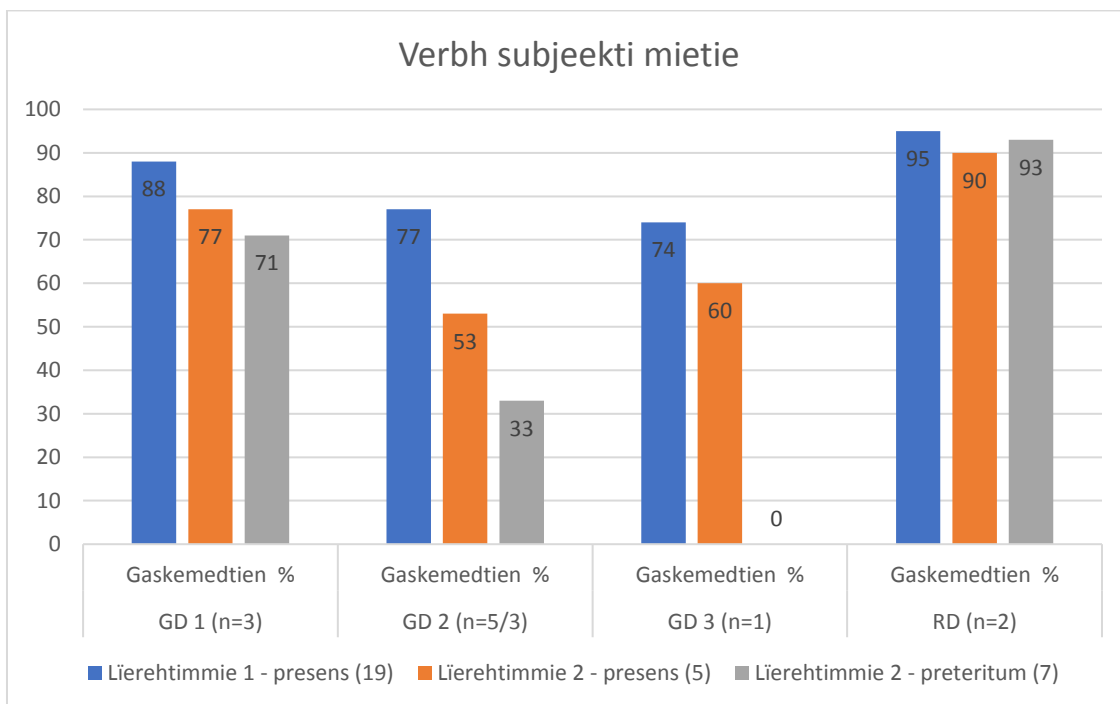

Diagramme 4.5. Diagrammebñhkedimmie: (n=5/3) = Lierehtimmie 1 vñjhte lñhtsegh jñh Lierehtimmie 2 golme lñhtsegh; RD = Referansedåehkie

Gaajhkh dåehkijste hammoem presens buerebh haalvah hammoste preteritum. Våajnoes aelhkebe riektes hammoem åadtjodh gosse lierehtimmie multiple choice enn gosse jñjtje

tjaeledh. Dah illeldahkh stoere sisnjelds joekehtassh vuesiehtieh goerehtimmiedåehkine. Båetije boelhkesne galkem variasjovnegamtam vuesiehtidh voestes jih mubpene goerehtimmiedåehkine.

Variasjovnegamta

Maam aerebe tjaaleme dle stoere joekehtassh lihtsegi gaskem vaastojne. Daate kreajnas sjædta gosse variasjovnegamtah (V-G) goerehtibie. Dah gamtah stööremes mubpene dåahkesne (GD 2); direkte objeekth 53% jih subjeekte-verbaale kongruense 57%. Voestes dåehkien (GD 1) gamtah 21% jih 25%, mearan referansedåehkien gamtah barre 3% jih 5%. Dan gaavhtan barre akte dennie gålmede dåehkesne, ij leah nuepie gamtam ryöknedidh dennie dåehkesne. Vuartesjh dejtie variasjovnegamtide vuelege tabellesne 4.14.

Lièrèhtimmieh:	GD 1		V-G	GD 2		V-G	RD		V-G
	vaen. %	jeen. %	%	vaen. %	jeen. %	%	vaen. %	jeen. %	%
Direkte objeekth (27)	68	89	21	33	86	53	87	90	3
Subjeekte-verbaale kongruense (31)	69	94	25	28	85	57	91	96	5

Tabelle 4.14. GD=goerehtimmiedåehkie; RD=referansedåehkie; V-G=variasjovnegamta; vaen.=vaenemes; jeen.=jeenemes

Gosse lihtsegh saemien G1-daltesem haalvah, dellie grammatiske illeldahkh lihke 90-99%. Dellie variasjovnegamta naa onne, medtie lihke 1-9%. Seamma illeldahkide leam diagrammese 4.6 tjöönghkeme.

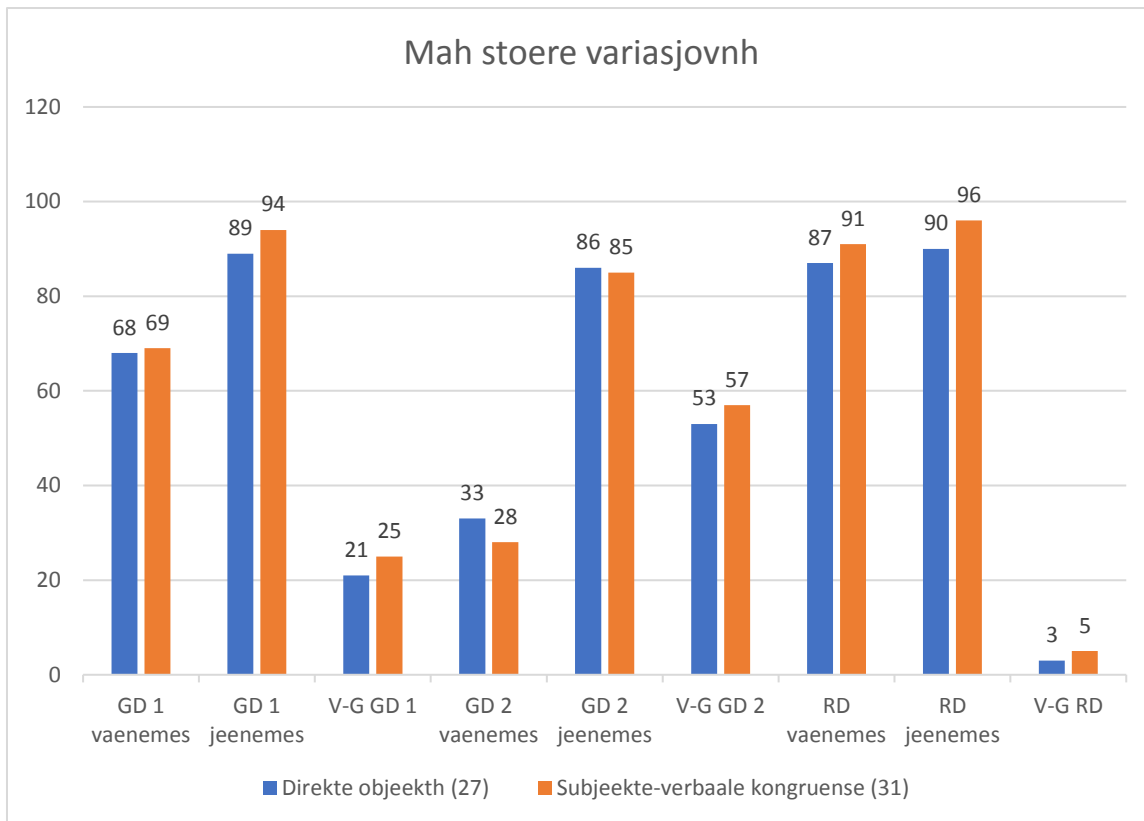

Diagramme 4.6. GD = goerehtimmiedâehkie; RD = referansedâehkie; V-G = variasjovnegamta

Minngemes daennie boelhkesne 4.4.4.3 sijhtem illeldahkide öörnegen mietie vuesiehtidh.

Illeldahkh öörnegen mietie

Aalkam referansedâehkine, mij jïebne illeldahkh vuesehte. Presens jih preteritum 93% jih objeekte 89%.

	RD (n=2) Gaskemedtien %
Verbh subjeekti mietie (24) - presens	93
Objeekth mïerhkesjidh (27)	89
Verbh subjeekti mietie (7) - preteritum	93

Tabelle 4.15. RD = Referansedâehkie

Maam dle goerehtimmiedâehkieh bööremes haalvah, objeekth mïerhkesjidh jallh verbh subjeekti mietie sojjehtidh? Dah illeldahkh vuesiehtieh mahte seamma aelhkïe. Men dah gaskemedtien taalh vuesiehtieh hammoem presens lea aelhkemes haalvedh, dan mænngan

objeektem jñh minngemes hammoem preteritum. Tabelle 4.16 vuelege goerehtimmiedåehkiej tjåenghkie illeldahkh vuesehte.

	GD (n=9/7) Gaskemedtien %
Verbh subjeekti mietie (24) - presens	72
Objeeekth mïerhkesjidh (27)	69
Verbh subjeekti mietie (7) - preteritum	35

Tabelle 4.16. GD = Goerehtimmiedåehkie; (n=9/7) = Lïerehtimmie 1 uksie lihtsegh jñh Lïerehtimmie 2 tjijhtje lihtsegh

Dan åvteste stoere joekehtassh goerehtimmiedåehkiej gaskem, sijhtem aaj fierhtem dåehkiem goerehtidh. Tabelle 4.17 seamma öörnegem vuesehte. Dah mah åeniehkåbpoe saemien lohkeme stööremes joekehtassh vuesiehtieh. Gaajhkem tjöönghkeme tabellese 4.17 jñh diagrammese 4.7 vuelege.

	GD 1 (n=3)	GD 2 (n=5/3)	GD 3 (n=1)	RD (n=2)
Verbh subjeekti mietie (24) - presens	83	65	67	93
Objeeekth mïerhkesjidh (27)	80	64	61	89
Verbh subjeekti mietie (7) - preteritum	71	33	0	93

Tabelle 4.17. Tabellebïhkedimmie: GD = Goerehtimmiedåehkie; RD = referansedåehkie

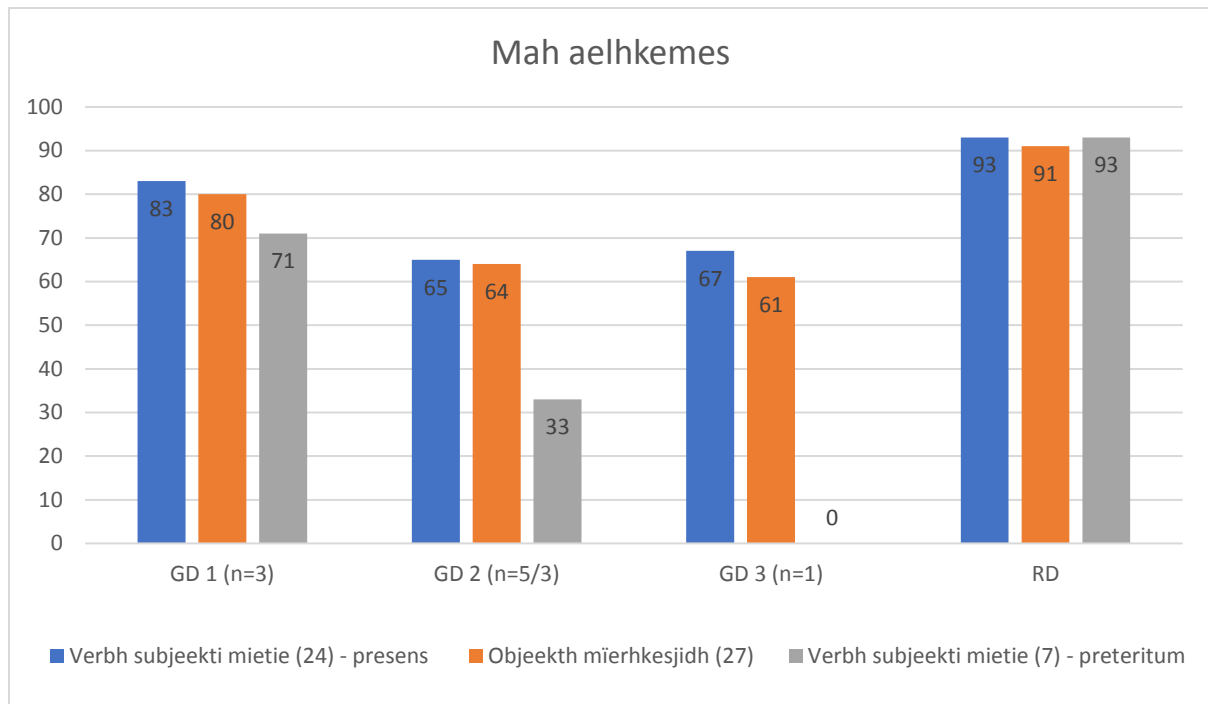

Diagramme 4.7. Diagrammebïhkedimmie: GD = goerehtimmiedâehkie; RD = referansedâehkie

Aerebe leam tjaaleme dah goerehtimmiedâehkieh subjeektem hammosne nominatijve haalvah, dah distraktovri illeldahkh dam vuesiehtieh. Destie tjirkem aktem öörnegem tseegkedh goerehtimmiej illeldahki mietie mah aelhkemes haalvedh daennie goerehtimmesne:

1. Subjeekth nominatijvesne mïerhkesjïdh
2. Verbh subjeekti mietie sojjehtidh, presens
3. Objeekth mïerhkesjïdh
4. Verbh subjeekti mietie sojjehtidh, preteritum

Daennie boelhkesne leam referansedâehkien jïh goerehtimmiedâehkiej illeldahkh vuesiehtamme. Bâetije boelhkesne sïjhtem illeldahkide digkiedidh teorijen jïh hypotesen mietie.

5. Digkiedimmie

Voestegh daennie boelhkesne sÿjhtem digkiedidh mejtie referansedâehkie representatijve daan goerehtæmman. Montrul (2016) jeahta gosse aerpiegïelen veljie morfologije jÿh mubpiengïelen, goh jienebelâhkoegïele, vaenie funksjonelle morfologije, dellie haestemh jÿjhtieh. Montrul beavna geervebe dam nominaale morfologijem haalvedh enn verbaale morfologijem aerpiegïelen soptsestæjjide. Daate goerehtimmie vuesehte referansedâehkie, âarjelsaemien aerpiegïelen soptsestæjjajgumie, ij badth seamma illeldahkh vuesiehtieh goh jeatjah aerpiegïelen soptsestæjjah veartanisnie, v.g. spanske aerpiegïelen soptsestæjjah USA:sne. Daan goerehtimmien referansedâehkien illeldahkh feadtagïelen daltesisnie, jÿh destie maechtebe nænnoestidh referansedâehkie representatijve daan goerehtæmman. Sjollehke vuejnedh mijjen aerpiegïelen soptsestæjjaj dan stinkes gïele. Manne tuhtjem daate murreds. Kaanna daate illeldahke jæjhta dan âvteste saemien gïele bâatsose veadtaldihkie jÿh bâatsoe vihkeles mijjen jieliemisnie jÿh saemien gïelen gaavhtan. Bâatsoe vihkeles gïelesijjie dovne aerebe jÿh daan biejjien. Aaj siejhme dle stoere joekehtassh aerpiegïelen G2-soptsestæjjaj illeldahki gaskem. Montrul (2016) beavna dihte siejhme destie aerpiegïelh eah seamma stynkehke goh jienebelâhkoegïelh. Dah G2-soptsestæjjah daamtaj viesjies aerpiegïelen byjreskinie byjjenieh.

Daelie sÿjhtem mov hypotesem jÿh dan vijhte gyhtjelassh digkiedidh, boelhkesne 5.1. Dan mænngan buerkestem guktie dah illeldahkh daehtie goerehtimmeste maechtieh aevhkinge sjÿdtedh âarjelsaemien G2-lohkehtæmman, boelhkesne 5.2. Dellie maerele goerehtimmievuekiem digkiedidh boelhkesne 5.3, aerebe goh konklusjovnem jÿh bâetije dotkemem raeriestidh, boelhkesne 5.4.

5.1. Hypotese jÿh goerehtimmien vijhte gyhtjelassh

Goerehtimmien ulmie lij vuartasjidh mejtie G2-lïerijh objeekte- jÿh verbaalemorfologijem eensilaakan vejtiestamme. Daennie goerehtimmesne galkem goerehtidh mah vaastoeh Bottleneck-hypotese vadta objeektemïerhkesjimmien jÿh subjeekte-verbaale kongruensen bijre gosse G1-gïele daaroen jÿh G2-gïele âarjelsaemien. Slabakova (2016) jeahta dihte mij geerve G2-lïerijdie Bottleneck-hypotesen mietie lïeredh, dle joekehtassem G1- jÿh G2-gïeli funksjonelle morfologijen gaskem. Gosse stoerre joekehtassh gïeli gaskem, dellie vierrebe dam funksjonelle morfologijem haalvedh. Bottleneck-hypotese aaj gihjtjie mah Leah aelhkïe lïeredh jÿh mah geerve G2-lohkehtimmesne (Slabakova, 2016). Lohkehtimmesne tjiechtebe

tjarkebe jñh guhkebe dejnie mejnie haastadihks barkedh G2-gielesne. Vuartesjh vielie boelhkesne 2.4. Bottleneck-hypotese vuesehte dle nuepie G2-gielem haalvedh jis gieline tjarke aatskede. Destie veljie jñh ræjhkoes G2-input vihkeles grammatihkem evtiedidh G2-gielen mietie. Bottleneck-hypotesen mietie dle seapan dah G2-lierijh mah guhkiem saemien gielem lohkeme buerebh dam funksjonelle morfologijem haalvah enn dah G2-lierijh mah åeniehkåbpoe lohkeme. Dehtie Bottleneck-hypoteseste aaj muevie mejtie G2-lierijh buerebh jallh seamma illeldahkh åadtjoeh referansedåehkeste. Vijhte gyhtjelassh leam disse tseegkeme, boelhkesne 1.1. Dah gyhtjelassh Bottleneck-hypotesese veadtaldihkie. Vuelege leam fierhten gyhtjelassem akti-akti gietedalleme, jñh aalkam vuartasjidh mejtie dah L2-lierijh objektikasush eensilaakan vejtiestamme.

5.1.1. Mejtie G2-lierijh objektikasush eensilaakan haalvah

Daennie goerehtimmesne golme dåehkieh mah ovmesseie maahtoem saemiengielesne utnieh. Voestegh sijhtem vuartasjidh mejtie G2-lierijh objektikasush buektiehtidh. Goerehtimmiedåehkieh 69% tjåenghesne buektiehtamme. Daate bijjelen moenedimmiedaltese jñh vuesehte dah goerehtimmielihtsegh direkte objektetem vejtiestamme. Men eah referansedåehkien daltesem jaksh, man 89% jñh G1-daltesem man 90% jñh bijjelen (Thornton jñh Wexler, 1999). Vuartesjh tabellide 4.4 jñh 4.5. Voestes dåehkie (n=3), mij guhkemes saemien lohkeme, 80% dejstie direkte objektijste tjåanghkan (Lierehtimmie 1 jñh Lierehtimmie 2) mïerhkesjamme. Mubpie dåehkie (n=5/3) mij åeniehkåbpoe saemien lohkeme, 64% mïerhkesjamme jñh gåalmede dåehkie (n=1), mij åeniehkommes lohkeme, 61% mïerhkesjamme⁶. Sisnjelds mubpene dåehkesne aaj stoere joekehtassh, jñh göökte dejstie lihtsegistie eakan mubpene lierehtimmesne vaestiedamme. Vuartesjh tabellem 4.6. Men ij guhte dejstie goerehtimmiedåehkijste dan referansedåehkien illeldahkh, 89%, jaksin, badth sjollehke vuartasjidh tabelleste 4.14 ihke dihte G2-lierije mij bööremes vaestiedamme 89% buektiehti. Daate illeldahke nov sån vuesehte dle nuepie G1-daltesem jaksedh. Voestes dåehkie buerebe mubpiem lierehtimmiem vaestiedamme (83%), jñh seamma illeldahkem jakseme goh referansedåehkie (80%). Vuartesjh tabellide 4.4 jñh 4.6. Mubpie dåehkie buerebe mubpiem lierehtimmiem (70%) darjoeji gåalmede dåehkeste (40%). Im buektehth sosiolingvistiske goerehtimmeste lohkedh man åvteste gåalmede dåehkie dan hijven voestes lierehtimmiem darjoeji. Men dle stoere joekehtasse, bijjelen guektiengierhth, voestes (82%)

⁶ Dan åvteste barre akte dennie gåalmadinie dåehkesne dellie geerve daejredh mejtie daate illeldahke representatijve.

jih mubpien (40%) lierehtimmien gaskem. Goh aerebe leam tjaaleme voestes lierehtimmesne multiple choice, gusnie lihtsegh galkin objeektem njieljje baakoehammojste veeljedh. Mubpene lierehtimmesne tjiiehtin jijtje dejtie morfologiske suffikside mājhtajidh jih dejtie baakojde tjaeledh. Gosse aeniehkābpoe bodtesne saemien lohkeme dellie vienhtem aelhkebe baakoehammojste veeljedh enn jijtje dejtie morfologiske suffikside mājhtajidh jih tjaeledh. Jis voestes jih mubpiem lierehtimmiem viertestem, dellie stoere joekehtassh dāehkiej gaskem. GD1 7% (76%-83%), GD2 12% (58%-70%) jih GD3 42% (82%-40%). Vuartesjh tabellem 4.6. Jiebnebe jih jollebe illeldahkh voestes dāehkesne.

Maam leam boelhkesne 2.3.1 tjaaleme Åfarli jih Eide (2003, 2008) buerkiestægan gaajhki gieli leah abstrakte kasush, dan åvteste abstrakte kasush UG:n sisnie. Chomsky (1981) joe daan bjiere tjeeli 1981. G2-lierijh dah abstrakte kasush sijjen voestes gielleste liereme. Daaroen gielle funksjonelle objeektemorfemi namhtah, ij leah G1:n transferem nuhtegs G2-lierijidie utnedh daennie tsiehkesne. Dah tjiiehtieh dam sjiere væhtam hōöptedh jijhtedh jih mājhtajidh vāajnoes morfemem -m,-h,-ide,-jde jallh -idie objeektese miērhesjidh.

Gosse goerehtimmiedāehkiej illeldahkh vuartasjamme dellie leam G1-transferem gaavneme. Saemien objeektem miērhesje, mohte daaroen. Gosse transfere daaroengieleste dellie sāmies G2-lierijh āajaldehtieh objeektem miērhesjidh. Vuesiehtimmien gaavhtan:

(13) *Fierhten biejjien maanah haeniedieh onne skovtere_ āadtjodh.

Vuartesjh tabellide 4.6 jih 4.4 mah vuesiehtieh idtji guhte dejstie dāehkijste referansedāehkien illeldahkh jaksh. Men dah giēh guhkemes saemien lohkeme bööremes buektiehtieh, jalhts annje dāeriesmoerh G2-lierijidie gāāvnese funksjonelle morfologijem utnedh.

Daah illeldahkh meehtimh veanhtadidh dej teoriji jih hypotesi mietie maam leam boelhkine 2.3 jih 2.4 tjaaleme. Ahn (2015) aaj seamma illeldahkh gaavneme sov goerehtimmesne gusnie englaantengiele G1 jih koreen G2. Ahn (2015) goerehtamme mejtie koreen G2-lierijh koreen kasush vejtiestamme jih mejtie dah lierijh dejtie kasusidie reaktoelaakan lierehtimmesne nuhtjeme. Dah G2-lierijh GJ-lierehtimmiem (*grammaticality judgment task*) āadtjoejin jih galkin vierhtiedidh mejtie raajesh grammatiske. Dah galkin bāajhtoeh kasuseātnoe gaavnedh. Dah koreen G2-lierijh 60% buektiehtin nominatijvekasusijstie jih 51% akkusatijvekasusijstie gaavnedh, mah bāajhtahligke ātnasovveme. Dah giēh guhkemes koreen lohkeme 64% nominatijvekasush jih 58,3% akkusatijvekasush gaavnin. Dah giēh aadtjen aalkeme lohkedh 56% nominatijvekasush jih 43,7% akkusatijvekasush gaavnin. Koreen G2 jih saemien G2

seammalaakan evtiedieh. Dah gïeh guhkebe gïelide lohkeme aaj bööremes haalvah. Vuartesjh aaj boelhkesne 2.4.2.

Daah illeldahkh Ahnen (2015) goerehtimmeste jïh mov goerehtimmeste Feature Reassembly Hypotesen mietie. Lardiere (2009 a,b) buerkeste dïhte G2-lïerije tjeahta tjiertem orre sjïere formelle væhtijste buajhkedh mij jeatjahlaakan G1:n tjierteste sjïere formelle væhtijste. Fïerhten gïelesne dah sjïere formelle væhtah leksikaale morfemidie (baakojde) jïh biehkide veadtaldihkie. Vuesiehtimmien gaavhtan dah saemien G2-lïerijh tjeiehtieh sijjen formelle væhtah G1-grammatihkesne jeatjahlaakan öörnedh G2-grammatihkese jïh rïektes funksjonelle objekt morfemh NP:se vedtedh. Dah tjeiehtieh rïektes objekt morfemh leksikovneste gaavnedh jïh NP:se dah vïajnoes objekt morfemh buektiehtidh raajesisnie jïh aaj rïektes kontekstesne. White (2003, 2005) buerkeste muvhten aejkien G2-lïeriji gïeleproduksjovne funksjonelle morfologijen namhtah. Læjhkan dej morfologije lea UG:n sisnie, men eah G2-lïerijh buekteht dejtie gaavnedh gosse soptsestalle masse jïh tjaeliemasse daarpesjïeh G2-gïelesne. Dan hypotesen nomme Missing Surface Inflection Hypothesis. White:n (2003, 2005) mietie dah G2-lïerijh abstrakte kasush vejtiestamme, men eah badth annje direkte objektese gaajhkem vïajnoes morfologijem mïerhkesjamme. Vuartesjh vielie boelhkesne 2.4.1.

Daah illeldahkh jïh hypotesen maam bijjege neebneme Bottleneck-hypotesen mietie. Sijhtem vielie daan bijre digkiedidh dennie boelhkesne 5.1.4. Men voestegh galkem vuartasjidh mejtie G2-lïerijh verbh subjekti mietie eensilaakan sojjehtieh hammojne presens jïh preteritum.

5.1.2. Mejtie G2-lïerijh verbh subjekti mietie sojjehtieh

Slabakova (2016) jeahta dïhte mij geerve G2-lïerijidie Bottleneck-hypotesen mietie lïeredh, dle joekehtassem G1- jïh G2-gïeli funksjonelle morfologijen gaskem. Ij Leah dan jeene funksjonelle morfologije daaroengïelesne goh saemiengïelesne. Saemien gïelesne persovnh jïh numerush verbide finidte raajesisnie, men ij Leah daaroen naemhtems væhtah. Missing Surface Inflection Hypotesen (Haznedar and Schwartz (1997) jïh Prévost and White:n (2000a,b)) mietie aarvadallem saemien G2-lïerijh eah gaajhki verbi minngiegietjïeh utnieh verbide raajesisnie. Maam leam aerebe tjaaleme boelhkesne 2.4.1 Haznedar jïh Prévost et al. buerkiestieh daate «mapping»-dïeriesmoere abstrakte væhtaj jïh vïajnoes morfologiske hammoej gaskem. Dle haastadihks G2-lïerijidie funksjonelle morfemh abstrakte morfesyntaktiske væhtide ektiedidh gosse daerpies. Full Transfer Full Access Hypotese (Schwartz jïh Sprouse, 1994, 1996) aaj vuesehthe dah lïerijh voestes iereste dam G1-

grammatihkem sjiehtesjeh G2-gielese gosse G2-gielem lierijeh. Jis ij G1-grammatihke sjeahta, dah G2-lierijh UG:se gáhtjoeh orre parameeterh sjiehtesjadtedh, guktie G2-grammatihkem naemhtie tseegkedh.

Daennie goerehtimmesne aarvadalllem, dej hypotesi mietie, dle daaroen G1-transfere mearan G2-lierijh saemien liereminie. Jeenemes aerebe lohkehtimmesne, jih vaenebe gosse guhkiem gieline giehtelamme. Hypotesi mietie manne vienhtem voestes daehkie, GD 1, edtji buerebe subjeekte-verbaale kongruensem haalvedh dejstie jeatjah goerehtimmiedaehkijste, GD 2 jih GD 3. Hypotesi mietie im vienht G2-lierijh seamma daltesem jaksh goh referansedaehkie gosse verbh subjeekti mietie sojjehtieh hammosne presens jih preteritum. Gosse tabellem 4.9 vuartasjibie, dellie maektebe hypotesem illeldahki mietie nannoestidh.

Goerehtimmiedaehkieh 67% tjáenghesne buektiehtamme. Daate bijjelen moenedimmiedaltese jih vuesehte dah goerehtimmielíhtsegh verbh subjeekti mietie vejtiestamme. Men eah referansedaehkien daltesem jaksh, man 94% (tabelle 4.8) jih G1-daltesem man 90% jih bijjelen (Thornton jih Wexler, 1999).

Voestes goerehtimmiedaehkie 81% jaksa, mubpie daehkie 61%, jih gaalmede daehkie 50%, (tabelle 4.10). Ij guhte dejstie daehkijste referansedaehkien illeldahkide jaksh, man 94%. Voestes daehkie 13% unnebe buektiehti. Men tabelleste 4.14 maektebe vuartasjidh ihke díhte G2-lierije mij bööremes vaestiedamme 94% buektiehti. Daate illeldahke nov sán vuesehte dle nuepie G1-daltesem jaksedh.

Illeldahkh daehtie goerehtimmeste aaj Rodriguez jih Reglero:n (2015) goerehtimmien mietie. Dah guaktah goerehtigan guktie dah goerehtimmielíhtsegh S-V kongruensem buektiehtin. Dej goerehtimmielíhtsegi gielh englaanten giele G1 jih spanske G2, spanske aerpigiele jih spanske feadtagiele. Tjaaleldh illeldahkh vuesiehtin G2-lierijh 62% S-V kongruenseste buektiehtin, aerpigieli líhtsegh 70% jih feadtagieli líhtsegh 90%.

Áfarli jih Eide:n (2003, 2008) mietie verbe tjeahta juhtedh T:n baaktoe CP:ese daaroengielesne juktie sov tempusem preteritum áadtjodh jih V2-parameeterem tjirrehtidh, mearan saemiengielen verbe VP:sne tjöödtjeste. Sijhtem dam raajesinie (14) jih (15) vuesiehtidh.

Raajese (14) lea grammatiske mearan raajese (15) lea ovgrammatiske (Vinka, 2013).

(14) Månnoeh daamtaj bihkien surrieh jìh jokngh.

Raajesisnie (14) adverbje “daamtaj” verben åvtelisnie, mearan raajesisnie (15) adverbje verben minngielisnie.

(15) *Månnoeh bihkien daamtaj surrieh jìh jokngh.

Gosse thetaråallh jìh abstrakte kasush leah NP:ide vadtasovveme, dellie dah persovne- jìh numerusevæhtah bæjngoeh NP:ste åajjan T jieniemdieh. T jìh V aktanieh jìh affiksh verbese juhtieh, jìh destie tìjje, numeruse jìh persovne verbese jìjhtieh. Verbe tempusem åådtje stuvremen baaktoe T:ste V:se. Daate saemien gielevuekie jìh destie daaroengieleste joekehtadta. Bottleneck-hypotesen mietie daate dìhte mij geerve G2-lìerijidie.

Vuesiehtimmien gaavhtan Lìerehtimmesne 2 akte naemhtie vaestiedi:

(16) *Dìhte gie voestegh tjuedtjele aereden prìhtjegem voessjedh.

Eah G2-lìerijh gan gaajkh funksjonelle morfemh (numerush, persovnh jìh tìjje) utnieh verbese raajesisnie. Seapan daate G1-transferje mearan G2-lìerijh saemien lìereminie. Jeenemes aerebe lohkehtimmesne, jìh vaenebe gosse guhkiem gïeline gïehtelamme. Ij leah G1:n transferem nuhtegs utnedh G2-lìerijidie daennie tsiehkesne.

Manne aaj goerehtamme man åvteste dan stoere joekehtasse voestes jìh mubpien lìeriehtimmien gaskem. Destie gaavneme preteritum stuerebe haesteme hammoste presens. Vuartesjh tabellem 4.12. Kreajnas preteritum stuerebe haesteme gaajhkide dâehkide, presens lea aelhkebe haalvedh. Voestes dâehkien lea 71%, mubpie dâehkien 33% jìh gâalmede dâehkien 0%, mohte referansedâehkien 93%. Aarvadallet daate illeldahke [+preteritum]-væhteste, men kaanna dan gaavhtan åeniehkâbpoe tìjjem dam hammoem utnieh skuvlesne aaj. Vihkeles lohkehtæjjide dam vihtesjidh. Lingvistiske teorien mietie Slabakova (2016) buerkeste funksjonelle morfemh goh subjeekte-verbaale kongruense jìh preteritumen minngiegietjeh lea barkoes dan åvteste G2-lìerijh tjiehtieh abpe raajesem syntaktiske joekehtidh mearan G2-gïelem nuhtjeh. Ierielimmeste munnjen preteritum naa stuerebe haesteme hammoste presens åarjelsaemien gïelesne, men teorien mietie daagkeres illeldahke

nænnoestamme englaanten gïelesne aaj. Mc Donald (2006) vuesiehti G2-lïerijh haestemh åadtjoejin morfologiske infleksjovnine gosse G2-gïelem nuhtjin. Vuesiehtimmien gaavhtan sïejhme perfektumen minngiegietjïeh *-ed* jïh subjeekte-verbaale kongruense –‘s englaanten gïelesne haastadihks. Men idtjin barre G2-lïerijidie haastadihks, seammalaakan aaj G1-soptsestæjjide gosse fuehpesne jïh sæjloes mearan seamma goerehtimmien lïerehtimmïeh darjoejin goh G2-lïerijh. Mc Donald (2008 a,b) göökte vielie goerehtimmïeh aaj darjoeji nemhtie guktie G1-lïerijh tjoerin taalh måjhtajidh mearan jeatjah lïerehtimmïeh darjoejin. Seamma illeldahkh jïjhtin. Destie Mc Donald jeahta gosse G2-lïerijh orre gïelem lïerïeh dellie tjehtïeh jeenjen bëjre ussjedidh, jïh barkoesåbpoe G2-lïerijidie enn G1-lïerijidie mearan G2-gïelem nuhtjïeh. Dah tjuerïeh barkoemojhtesem tjamki nuhtjedh.

Manne aarvadallim subjeekten kasusem aelhkie vejtiestidh, dan gaavhtan seammalaakan daaroengïelesne aaj. Jïh lïerehtimmïe 2 dam vuesiehti. Gåabpaginie gïeline saemien jïh daaroen subjeekte nominatïjvesne. Dellie aaj aelhkebe G2-lïerijidie. Maahta seamma kasusem nominatïjve utnedh aktentaalen jïh gellientaalen, barre jeatjah minngiegietjïeh/morfemh. Åejvienjoelkedasse naemhtie: Saemiengïelesne hammoe singulare \emptyset , jïh pluralesne –h. Daaroengïelesne hammoe singulare \emptyset , jïh pluralesne \emptyset , –er, –or, –ar. Ij badth gaajhke dan aelhkie maam leam desnie tjaaleme, men idtjim naan sjïere nominatïjvehammoeh pryövïh daennie goerehtimmïesne.

Dah illeldahkh aaj Feature Reassembly hypotesen mïetie. Mearan G2-lïerijh saemien lïereminie, tjehtïeh dah sjïere formelle væhtah daaroengïelesne G1 jeatjahlaakan öörnedh, guktie aaj saemien G2 sjeahtah. Gosse dah væhtah fååtesïeh G1-gïelesne dellie G2-lïerijh tjehtïeh UG:se gåhtjodh jïh G2-væhtah gaavnedh jïh vejtiestidh. Vuartesjh vielie dan bëjre boelhkesne 2.4.1 jïh 5.1.1.

Minngemes maehthebe daestie nænnoestidh, eah goerehtimmielïhtsegh annje subjeekte-verbaale kongruensem ellïes vejtiestamme. Eah gaajhki verbi morfemh (tïjje jïh numeruse) våajnoes, men subjeekti rïektes kasush. G2-lïerijh badth gietskebe G1-daltesem jeksïeh gosse guhkiem saemiengïeline giehtelïeh. Aarvadalle daah illeldahkh aaj Bottleneck-hypotesen mïetie. Sïjhtem vielie daan bëjre digkïedidh boelhkesne 5.1.4.

5.1.3. *Mejtie aelhkebe verbh subjeekti mietie sojjehtidh enn objeekth mïerhkesjidh*

Mov hypotesen mietie aarvadallim objeektem mïerhkesjidh vierrebe haalvedh subjeekte-verbaale kongruenseste. Goerehtimmien gaskemedtien taalh vuesiehtieh dle aelhkemes verbh hammosne presens subjeekti mietie sojjehtidh (72%), dan mænngan objeekth mïerhkesjidh (69%) jïh minngemes verbh hammosne preteritum sojjehtidh (35%), tabellesne 4.16. Mov goerehtimmesne kreajnas preteritum stuerebe haestemh gaajhkide dæhkide. Presens lea aelhkebe haalvedh. Vuertesjh tabellem 4.17. Ij leah dan kreajnas mejtie aelhkebe direkte objeektem mïerhkesjidh goh verbh subjeekti mietie hammosne presens sojjehtidh. Illeldahkh vuesiehtieh dah gïeh guhkemes saemien lohkeme mahte seamma hijven dejtie haalvah. Naan lihtsegh buerebh direkte objeektem mïerhkesjïeh, jïh naan buerebh verbh hammosne presens sojjehtieh. Dah mah æniehkåbpoe saemien lohkeme stuerebe joekehtassem vuesiehtieh. Dotkemeilleldahkh v.g. Brown (1973) jïh Ahn (2015) vuesiehtieh G2-lïerijh morfemh öörnegen mietie lïerïeh. Ij gie goerehtamme guktie morfemh öörnegen mietie vejtiestamme saemien gïelesne. Ij badth englaanten gïele veljie morfemegïele, destie ij gåaredh saemiengïeline viertiestidh. Men gåarede gihtjedh mejtie morfemh öörngen mietie leara saemiengïelesne aaj.

Papadopoulou et al. (2011) goerehtimmiem darjoejin gusnie greken G1- jïh tyrkijen G2-lïerijh. Dah kasusemorfologijem jïh verbi suffiksh (tïjje jïh S-V kongruense) goerehtin tyrkijen gïelesne. Golme goerehtimmiedæhkieh meatan; daltese I (æniehkommes tyrkijen lohkeme), daltese II jïh daltese III (guhkemes lohkeme). Papadopoulou et al.:i illeldahkh vuesiehtieh dah goerehtimmiedæhkieh 21% (I), 39% (II) jïh 49% (III) reaktoelaakan objeekth mïerhkesjin. Dïhte verbaale sojjehtimmie (tïjje jïh S-V kongruense) gaskemedtien 45% (I), 75% (II) jïh 94% (III). Vuertesjh tabellem 2.2. Dah illeldahkh vuesiehtieh aelhkebe rïektes verbaalen sojjehtimmiem tjïrrehtidh goh objeektem mïerhkesjidh. Kreajnas evtiedimmie dan goerehtæmman aaj. Gosse G2-lïerijh guhkebe G2-gïelen funksjonelle morfemidie giehtelïeh, dle buerebe illeldahkh sjædta. Tjïehtebe mih vihtesjidh objeektemïerhkesjimmie tyrkijen gïelesne haastadihks jïh geervebe saemiengïeleste.

Montrul (2016) aaj dotkemem aerpïegïeli soptsestæjjaj biïjre iktedamme, mah vuesiehtieh nominaale morfologije vierrebe haalvedh verbaale morfologijeste. Daan goerehtimmien referansedæhkie aaj buerebe verbide sojjehte hammojde presens jïh preteritum (93%) goh objeekth mïerhkesje (89%), jalhts referansedæhkie G1-daltesisnie (tabelle 4.15). Seapan seammalaakan saemiengïelen lohkehtimmesne aaj gosse daaroengïele lea jïjtjereerije gïele.

Mov goerehtimmien illeldahki mietie (vuartesjh 4.2.2.3) maechtebe dam öörnegem tseegkedh mah aelhkemes haalvedh, objeekth mïerhkesjidh jallh verbh sojjehtidh:

1. Verbh subjeekti mietie sojjehtidh, presens
2. Objeekth mïerhkesjidh
3. Verbh subjeekti mietie sojjehtidh, preteritum

G2-teorije jih hypoteseh jih daan goerehtimmien illeldahkh vuesiehtieh G2-lïeriji haestemh Leah morfologijem haalvedh. Presens aelhkebe haalvedh objeekteste mïerhkesjidh. Men preteritum vâajnoes vierrebe haalvedh. Im daejrieh mejtie vierrebe hammoem preteritum vejtiestidh jallh mejtie vaenebe bodtem hammojne preteritum barkeminie skuvlesne. Jis referansedâehkine viertestem dle seapan daate illeldahke jâjhta lohkehtimmien gaavhtan. Dah giëh stööreres joekehtassh vuesiehtieh (tabelle 4.13) aaj vaenebh tæjmoeh skuvlesne saemiengielem âtneme.

Minngemes daennie boelhkesne 5.1 sïjhtem goerehtimmien illeldahkh Bottleneck-hypotesen mietie digkiedidh.

5.1.4. Goerehtimmien illeldahkh jih Bottleneck-hypotese

Slabakova (2016) Bottleneck-hypotesem buerkeste goh boehte. Gosse edtja mubpiem giëlem utnedh dellie boehtelem jarkele pryövoe nuekies boehtelistie mïernjedh. Boehtelen tjovve, gusnie gaertjemes, lea dihte funksjonelle morfologije.

Jis G2-lïerijh gelkieh G2-giëlen syntaksem jih goerkesimmiem vejtiestidh, dle G2-lïerijh tjiehtieh boehteletjovven baaktoe jaksedh. Jis eah dam funksjonelle morfologijem haalvah, dellie geerve G2-giëlem guarkedh. Geerve aaj soptsestidh jallh tjaeledh guktie G1-soptsestæjjah G2-lïerijidie guarkah. Funksjonelle morfologijen namhtah ij mubpie giële buajhkoes sjidh.

Mc Donald (2006) jih Hopp (2010) jiehtiejægan guektiengïelen lïerijh tjiehtieh tjamkebe stradtjedh funksjonelle morfologijem G2-giëlese sjiehtedidh enn aktengïelen lïerijh. Jis aktengïelen lïerijinie vierteste guektiengïelen lïerijh stuerebh variasjovnh vuesiehtieh.

Haznedar and Schwartz (1997) jih Prévost and White (2000a,b) vuesiehtieh G2-lïerijh jeenebe maechtieh enn dah vuesiehtieh, gosse G2-giëlem nahtadie. G2-lïerijen produksjovne maakta biejjien doekoe jïerene gosse dihte madtjele jallh vearene gosse sæjloes.

Daennie goerehtimmesne libie vuartasjamme dah goerehtimmiedâehkieh funksjonelle morfologijem vejtiestamme, men eah annje referansedâehkien illeldahkh jakseme.

Goerehtimmie vuesehte ihke variasjovnegamta âenie-âeniehkâbpoe sjædta gosse guhkiem gieline barkeme. Variasjovnegamta objeektidie unnebe sjædta prosenteste 53 prosentese 21 jîh S-V-kongruensese prosenteste 57 prosentese 25 goerehtimmiedâehkiej luvnie (GD 1 (21% jîh 25%) jîh GD 2 (53% jîh 57%)). Referansedâehkien variasjovnegamta barre 3% objeektidie jîh 5% S-V-kongruensese. Vuartesjh tabellem 4.14, jîh diagrammem 4.6.

Maehtebe mih naemhtie jiehtedh, jis G2-lîerijh saemiengielen hammoem preteritum buektiehtamme dellie jeenemes hammojste direkte objeekte jîh presens aaj reaktoe. Dah giéh guhkemes jîh bööremes gieline barkeme Bottleneck-hypotesen baaktoe jakseme.

Minngemes maahtam naemhtie iktedidh:

- Gosse objeektem mîerhkesjîeh jîh verbh subjeekti mietie sojjehtiehieh dellie tjehtieh daaroen G1-transferem heerredidh.
- Gosse eadtjohkelaakan funksjonelle morfemidie kontekstine barkeminie, dle buerie buerebe dejtie haalvah.
- Eah badth annje saemien G2-lîerijh referansedâehkien illeldahkh jakseme, men gietskebe G1-daltesasse gosse gieline eadtjohkelaakan berkîeh. Såemies G2-lîerijh joe G1-daltesem jaskeme, jalhts eah Leah Seamma stinkes jîh jîebne illeldahkem vuesiehtieh goh referansedâehkie. Slabakova (2016) jeahta gåarede dejtie morfosyntaktiske jîh syntaktiske hammojde G2-gielese hijvenlaakan lieredh mænngan jîeliemisnie, jîh destie G1-daltesem jaksedh.

Daennie boelhkesne manne mov goerehtimmien hypotesem jîh dejtie vijhte gyhtjelasside digkiedamme. Daelie gihtjem guktie mih maehtebe daan goerehtimmien illeldahkh jîh G2-hypoteside âarjelsaemien G2-lohkehtimmine utnedh.

5.2. Guktie dah illeldahkh daehtie goerehtimmeste aevhkine sjidtieh G2-äärjelsaemien lohkehtimmesne

Mijjiej maehetebe nænnoestidh funksjonelle morfologije lea haastadihks G2-lïerijidie vejtiestidh seamma saah gïele. Manne dam aajhtseme goh lohkehtæjja, jïh dotkeme jeatjah G2-gïelijste seamma illeldahkh vuesehte. Ij aelhkebe sjædta gosse veljie morfologije G2-gïelesne. Dle nuhtegs daejredh ihke almetjen LAD:m, aktene grammatiske systeeme fiere guhtesne, naemhtie lea tseegkeme. Ij leah mijjen learohki jallh lohkehtæjjaj bieleste liejmie gan.

Guktie maehetebe dellie lohkehtimmiem sjiehtesjadtedh jïh radtjoeslaakan G2-lohkehtimmesne barkedh? Im maehtieh gaajhkem disse vaestiedidh. Men G2-dotkeme jïh daan goerehtimmien illeldahkh maehtieh maam funksjonelle morfologijen bijre vaestiedidh.

Slabakova (2016) iktede:

- Funksjonelle morfologije joekoen vihkeles goerkesæmman jïh aaj vuesehte akte gïele joekehtadta dujstie mubpijste.
- G2-gïelen funksjonelle morfologije haastadihks måjhtajidh jïh utnedh G2-lïerijidie.
- Dan åvteste syntakse universelle, dellie ij geerve G2-gïelen komplekse struktuvrh jïh sisvegem guarkedh jis G2-lïerijh dam funksjonelle morfologijem leah vejtiestamme.
- Juktie syntaksem jïh goerkesimmiem vejtiestidh, dellie G2-lïerijh tjeiehtieh boehteletjovven (Bottleneck:n) baaktoe jaksedh. (Vuartesjh aaj boelhkesne 2.4.1).

Daate empirije vihkeles saemien G2-lïerijidie jïh lohkehtæjjide aaj. Seamma illeldahkh åarjelaemien lohkehtimmesne aaj jïjhtieh. Bottleneck-hypotese maahta mijjen lohkehtimmiem haestemh tjïelkestidh jïh bïhkemdidh. Bottleneck-hypotesen mietie aaj vihkeles gaavnedh mah leah aelhie lïeredh jïh mah geerve G2-lohkehtimmesne. Lohkehtimmesne tjeiehtebe tjarkebe jïh guhkebe dejnie mejnie haastadihks barkedh G2-gïelesne. Aaj nuhtegs daejredh mah aelhie lïeredh, dah mah namhtah lïerijidie lohkehtimmesne bætieh. Ibie daarpesjh dan guhkiem dejnie gïehtelidh skuvlesne.

Daejstie goerehtimmien illeldahkijste tjirkem aktem öörnegem tseegkedh mah aelhkemes haalvedh saemien G2:

1. Subjeekth nominatijvesne mïerhkesjidh
2. Verbh subjeekti mietie sojjehtidh, presens
3. Objeekth mïerhkesjidh
4. Verbh subjeekti mietie sojjehtidh, preteritum

Men ij daate goerehtimmie maam jiehtieh dej jeatjah funksjonelle morfemi bijre.

Bottleneck-hypotese jïh Feature Reassembly hypotese vuesiehtieh G2-gïelen baakoeh jïh dej funksjonelle morfemh lea vihkielommes lieredh G2-lohkehtimmesne. Gosse stoere joekehtassh funksjonelle morfologiske væhtaj gaskem G1:n jïh G2:n gïeline, dle joekoen daerpies dejgujmie daamtaj jïh saavrehke barkedh. Onne maana sov ietniengïelem iemielaakan leara. Gosse bâarasåbpoe jïh mubpiem gïelem leara dellie geervebe barre iemielaakan lieredh, dellie stoere aevhkine G2-lohkehtimmesne åtna. Norris and Ortega (2000) jïh Spada and Tomita (2010) dle jiehtieh tjamki vihnestimmie gååvnese ihke G2-lohkehtimmie nuhtegs gosse G2-gïelem leara. Minngemes Slabakova beavna gosse ovmessie lierehtimmieh radtjoeslaakan lohkehtimmine barkebe, dellie maechtebe dah gïelehaestemh håajhtodh. Gosse G2-gïelem jiene-jienebe nahtedeminie dellie dihte grammatihke buerie buerebe sjïdteminie.

5.3. Vukiedigkiedimmie

Daennie boelhkesne sijhthem digkiedidh mejtie goerehtimmiedâehkieh jîh referansedâehkie leah representatijve goerehtæmman, boelhkesne 5.3.1, guktie goerehtimmiem tjîrrehtamme boelhkesne 5.3.2 jîh guktie goerehtimmiem dorjeme gaskeviermesne, 5.3.3.

5.3.1. Goerehtimmiedâehkieh jîh referansedâehkie

Daennie goerehtimmesne âktsesh goerehtimmiedâehkine, jîh gööktesh referansedâehkesne. Vuartesjh 3.1. Dle vaenie lihtsegh fierhten dâehkesne sjîdti, jîh gâalmede dâehkesne barre akte. Im vienhth gâalmede dâehkie representatijve, badth nov sãn maam akt vuesehte. Manne hov lim gegkiestamme jienebh gâalmede dâahkan sjîdtin, men idtjin jienebh sijhth jallh hînnh vaestiedidh jallhs dejtie lim skreejreme vaestiedidh. Naemhtie barre akte daennie dâehkesne.

Referansedâehkesne aerpiegîelen soptsestæjjah. Ij gâavnesh aktengîelen soptsestæjjah saemien G1-gîeline. Montrul (2016) vuesehte aerpiegîelen soptsestæjjah daamtaj verbi jîh nomeni vâajnoes morfologije sliejhtieh. Men daan goerehtimmien illeldahkh vuesiehtieh referansedâehkie G1-daltesem jaksa. Destie maehthebe nænnoestidh daah aerpiegîelen soptsestæjjah leah representatijve daan goerehtæmman. Vuartesjh aaj aalkovistie daennie boelhkesne 5.

5.3.2. Guktie goerehtimmiem tjîrrehtamme

Goerehtimmien göökte âejvieboelkhk, akte sosiolingvistiske goerehtimmie jîh akte saemiengîelen goerehtimmie gusnie göökte lierehtimmieh, vuartesjh boelhkesne 3.2.1. Dan âvteste stoere joekehtassh illeldahkine lihtsegi gaskem jîh saemien lierehtimmiej (1 jîh 2) gaskem, vienhthem aelhkebe orreme illeldahkide toelhkestidh jis aaj lim gihtjeme mejtie saemien daelie lohkeminie jallh gâessie minngemes aejkien saemien lohkeme. Jis jaepien jallh jaepiej juassah goerehtimmielihtsegh saemien lohkeme, dellie sãn barkoesâbpoe gîelem nuhtjedh jis saemien sveekaejkien gâvloes jîh vâajnoes seabradahkesne. Gîele mænngene jis vaenie âtnasâvva (Montrul, 2016). Seamma guktie leam illeldahkh ââdtjeme, mah gîelemaahtoem vuesiehtieh dan tîjjen gosse dah vaestiedamme.

Sijhthim goerehtidh guktie saemien lierijh sijjen G2-gîelen funksjonelle morfologijem evtiedin. Dellie goerehtimmielihtsegh, ovmessie gîelemaahtojne, daerpies goerehtæmman. Destie vihkeles lierehtimmieh darjodh guktie gaajhkesh maehhtieh maam vaestiedidh. Men

haastadihks hijven lierehtimmieh darjodh, gosse stoere gielejoekehtassh lihtsegi gaskem. Dan åvteste clozetestem voestes lierehtimmesne jih produksjovnelierehtimmiem mubpene lierehtimmesne darjoejim. Aelhkemes lierehtimmeste 2 vuartasjidh mejtie G2-lierijh funksjonelle morfologijem vejtiestamme. Gosse jijtje dejtie morfemidie reaktoelaakan tjaala, dellie aaj goerkesimmiem vuesehte. Vienhthem dam voestes lierehtimmiem aelhkebe darjodh dehtie mubpede lierehtimmeste. Akte dejstie lihtsegistie aaj dam tjeeli goerehtimmien mænngan. Gosse gieleevtiedimmiem aaj vaajtelim goerehtidh, dellie daerpies jeenen bijre gihtjedh. Destie mov goerehtimmie kaanna fer stoere jih vijries sjïditi. Læjhkan vienhthem dah illeldahkh nuhtegs G2-lohkehtæmman sjïdhtieh, jih aaj dejtie gieh vielie sijhtieh funksjonelle morfologijen bijre goerehtidh.

5.3.3. Digitaale goerehtimmie

Manne goerehtimmiem gaskeviermesne darjoejim, aktene programmene man nomme MoodleCloud. Hijven gaskeviermiem utnedh gosse guhkies gaajhkide vuelkedh mah maerele gihtjedidh. Men nov sån vierrebe skreejrehtidh goerehtimmiem vaestiedidh. Lierehtimmieh gaskeviermesne maehtieh aaj vaastojde gaertjiemdidh. Jis barkoes MoodleCloudese tjaangedh, jallh eah sih guarkah maam gelkieh darjodh, dellie maehtieh goerehtimmiem gelkiehtidh aerebe goh riejries. Jeenemes dejstie G2-lierijidie gaajhkem vaestiedamme, men golmesh daejstie idtjin gaajhkem vaestedh. Idtjim buektehth gan vaaksjodh mejtie viehkievierhtieh nuhtjin, jallh viehkiem åadtjoejin mearan lin vaestedeminie. Men pryövïm skreejrehtidh goerehtimmiem darjodh viehkievierhtiej namhtah.

5.4. Konklusjovne jìh bàetije dotkeme

Skuvlesne lohkehtàjjine, leam vihtesjamme sàmies dejstie haestiemijstie G2-lìerijidie leah direkte objeektem mìerhkesjidh jìh rìektes subjeekte-verbaale kongruensem buektiehtidh. Dan àvteste sijhtim dam goerehtidh.

Daennie goerehtimmiedàehkesne àktsesh, jìh referansedàehkesne gööktesh. Dle vaenie lihtsegh fierhten dàehkesne sjìdtin, jìh gáalmede dàehkesne barre akte. Im vienhth gáalmede dàehkie representatijve, badth nov sán maam akt vuesehte. Daentie goerehtimmeste maehtebe nænnoestidh; dah gìeh guhkemes gïeline gïehtelamme jìebnebh jìh jollebh illeldahkh vuesiehtieh. Dej lea stynkehkåbpoe gïeleåtnoe. Dah gìeh àeniehkåbpoe lohkeme stuerebe joekehtassh illeldahkine vuesiehtieh. Gosse guhkebe gïeline barka, dle buerie-buerebe funksjonelle morfologijem haalva. Mih maehtebe aaj jiehtedh, jis G2-lìerijh saemiengïelen hammoem preteritum buektiehtamme dellie jeenemes hammojste direkte objeekte jìh presens aaj reaktoe sjìdtieh. Dah gìeh guhkemes jìh bööremes gïeline barkeme boehteletjovven baaktoe jakseme. Daate Bottleneck-hypotesen mietie. Bottleneck-hypotese aaj gihtjie mah leah aelhie vejtiestidh jìh mah leah geerve. Daentie goerehtimmeste maehtebe lohkedh ihke subjeekten kasusem nominatijve aelhie vejtiestidh, destie saemien G2 jìh daaroen G1 seammalaakan nominatijvem mìerhkesjìeh. Dìhte mij geervebe haalvedh dle saemien funksjonelle morfologije goh objeektekasush jìh verbi minngiegietjìeh finidte raajesisnie, dan àvteste saemien jìh daaroen naemhtie joekehtedtieh.

Goh G2-lìerijh stoere joekehtassh vuesiehtieh daennie goerehtimmesne (tabelle 4.17), tjìehtem aaj vihtiestidh dle daerpies àarjelsaemien gïelem Nöörjesne jìh Sveerjesne nænnoestidh, maanagiertesne, skuvlesne jìh dovne G2-lìeriji voengesne. Gaajhkh àarjelsaemien G2-lìerijh aaj saemien goh lohkehtimmiegïelem daarpesjìeh.

Manne sijhteme dan jeenem dejnie goerehtimmine jìh dan gaavhtan dan vijries sjìdti. Im daejrieh mejtie daate fer jeene dejtie illeldahkide tsavtseme. Bööremes kaanna barre direkte objeektem jallh subjeekte-verbaale kongruensem goerehtamme. Men gosse vaenie dotkeme àarjelsaemien G2-lìeriji lohkehtimmien bijre orreme, gegkestem daate goerehtimmie nuhtegs sjàdta lohkehtàjjide jìh dejtie gìeh sijhtieh vielie dan aamhtesen bijre goerehtidh. Nov gujht daerpies vielie funksjonelle morfologijen bijre goerehtidh àarjelsaemien, dan àvteste saemien veljie morfologije jìh naemhtems væhtah haastadihks gaajhkesidie mah G2-gïelem lierieh. Daerpies aaj dotkedh guktie G2-lìerijh funksjonelle morfemidie iktemearan bööremes lierieh.

Slabakova (2016) jìh jeatjah dotkijh jiehtieh gielen baakoeh jìh dej funksjonelle morfologije Leah vihkielommes lieredh G2-lohkehtimmesne. Slabakova aaj jeahta gáarede dejtie morfosyntaktiske jìh syntaktiske hammojde G2-gielese hijvenlaakan lieredh mænngan jieliemisnie, jìh destie (ovrehte) G1-daltesem jaksedh. Daate buerie saernie mijjide.

Gaaltijh/Referansh

- Ahn, Hyunjung. 2015. *Second Language Acquisition of Korean Case by Learners with Different First Languages*. University of Washington
- Baker, Mark. 1988. *Incorporation, a Theory of Grammatical Function Changing*. Chicago: Chicago University Press.
- Baker, Mark. 2001. *The Atoms of Language: The Mind's Hidden Rules of Grammar*. New York: Basic Books.
- Baker, Mark. 2008. "The macroparameter in a microparametric world," in Theresa Biberauer (ed.), *The Limits of Syntactic Variation*, pp. 351-373. Amsterdam: John Benjamins.
- Baker, Mark. 2010. Formal Generative Typology. In *The Oxford Handbook of Linguistic Analysis*, eds. Bernd Heine and Heiko Narrog, 285-312. Oxford: Oxford University Press.
- Benmamoun, Elabas, Silvina Montrul, and Maria Polinsky. 2013a. Heritage languages and their speakers: Opportunities and challenges for linguistics. *Theoretical Linguistics* 39, 129 – 181.
- Borer, Hagit. 1984. *Parametric Syntax: Case Studies in Semitic and Romance Languages*. Dordrecht: Foris Publications.
- Brown, R. (1973). *A First Language: The Early Years*. Cambridge, MA: Harvard University Press.
- Bryman, A. (2011). *Samhällsvetenskapliga metoder*. Malmö. Liber.
- Bylund, Emanuel, Abrahamsson, Niclas and Kenneth Hyltenstam. 2012. Does First Language maintenance hamper nativelikeness in a Second Language. A Study of Ultimate Attainment in Early Bilinguals. I *Studies in Second Language Acquisition*, 2012, 34, 215– 241.
- Chomsky, Noam. 1957. *Syntactic Structures*. The Hague: Mouton.

Chomsky, Noam. 1981. *Lectures on Government and Binding*. Dordrecht: Foris.

Chomsky, Noam. 1995. *The Minimalist Program*. Cambridge, Mass: MIT Press.

Fjellheim, Elin. 2007. *Morfologisk utvikling i sørsamisk L2-tilegnelse*. Umeå universitet.

Goad, Heather and White, Lydia (2006). "Ultimate attainment in interlanguage grammars: A prosodic approach," *Second Language Research* 22, 3, 243-268. doi: 10.1191/0267658306sr268oa.

Grañena, Gisela and Michael Long. 2013. *Sensitive Periods, Language Aptitude, and Ultimate L2 Attainment*. Amsterdam: John Benjamins.

Grondin N. and L. White. 1996. Functional categories in child L2 acquisition of French. *Language Acquisition* 5: 1-34.

Halle, Morris, and Marantz, Alec. 1993. Distributed Morphology. In *The View from Building 20*, eds. Kenneth Hale and Samuel J Keyser. Cambridge, Mass: MIT Press.

Hawkins, Roger and Liszka, Sarah. 2003. "Locating the source of defective past tense marking in advanced L2 English speakers," in Roeland van Hout, Aafke Hulk, Folkert Kuiken, and Richard Towell (eds.), *The Lexicon-Syntax Interface in Second Language Acquisition*, pp. 21-44. Amsterdam: John Benjamins.

Haznedar, Belma and Bonnie D. Schwartz. 1997. "Are there optional infinitives in child L2 acquisition?", in Elizabeth Hughes, Mary Hughes, and Annabel Greenhill (eds.), *Proceedings of the 21st Annual Boston University Conference on Language Development (BUCLD)*, 257-268. Somerville, MA: Cascadilla Proceedings Project.

Hopp, Holger. 2010. "Ultimate attainment in L2 inflectional morphology: Performance similarities between non-native and native speakers," *Lingua* 120, 901-931.

- Kroik, David. 2016. *Differential Object Marking in South Saami*. Licentiate Thesis. Department of Language Studies, Umeå University
- Oltra-Massuet, Maria Isabel. 1999. On the Notion of Theme Vowel: A New Approach to Catalan Verbal Morphology, MIT: M.Sc.
- Lardiere, Donna. 2009a. "Some Thoughts on a Contrastive Analysis of Features in Second Language Acquisition." *Second Language Research* 25, 2, 173-227. doi:10.1177/0267658308100283.
- Lardiere, Donna. 2009b. "Further thoughts on parameters and features in second language acquisition," *Second Language Research* 25, 3, 409-422.
- Learoesoejkesje saemien mubpiengieline*. 2013. Sametinget, 25.06.13.
- Magga, Ole Henrik og Lajla Mattsson Magga. 2012. *Sørsamisk Grammatikk*, Davvi Girji AS.
- Mc Donald, Janet L. 2006. "Beyond the critical period: Processingbased explanations for poor grammaticality judgment performance by late second language learners," *Journal of Memory and Language*, 55, 381-401. doi: 10.1016/j.jml.2006.06.006.
- Mc Donald, Janet L. 2008a. "Grammaticality judgments in children: The role of age, working memory, and phonological ability," *Journal of Child Language* 35, 247-268.
- Mc Donald, Janet L. 2008b. "Differences in the cognitive demands of word order, plurals, and subject-verb agreement constructions," *Psychonomic Bulletin & Review* 15, 980-984.
- Montrul, Silvina. 2008. *Incomplete Acquisition in Bilingualism: Re-examining the Age Factor* (Amsterdam: John Benjamins).
- Montrul, Silvina. 2016. *The Acquisition of Heritage Languages*, Cambridge University Press, University of Cambridge.

Norris, John and Lourdes Ortega. 2000. "Effectiveness of L2 instruction: a research synthesis and quantitative meta-analysis," *Language Learning* 50, 3, 417-528.

Papadopoulou, Despina, Spyridoula Varlokosta, Vassilios Spyropoulos, Hasan Kaili, Sophia Prokou, and Anthi Revithiadou. 2011. "Case morphology and word order in second language Turkish: Evidence from Greek learners," *Second Language research* 27, 2, 173-205. doi: 10.1177/0267658310376348.

Pinker, Steven. 1994. *The Language Instinct: How the Mind Creates Language*. New York: Morrow.

Prévost, Philippe and Lydia White. 2000a. "Accounting for morphological variability in second language acquisition: Truncation or missing inflection?" In: M.-A. Friedemann and L. Rizzi (eds.), *The Acquisition of Syntax*, 202-235. London: Longman.

Prévost, Philippe and Lydia White. 2000b. "Missing Surface Inflection or impairment in Second Language Acquisition? Evidence from Tense and Agreement," *Second Language Research* 16, 2, 103-134. doi: 10.1191/026765800677556046.

Rodriguez, Reglero. 2015. Heritage and L2 processing of person and number features: Evidence from Spanish subject-verb agreement. *EuroAmerican Journal of Applied Linguistics and Languages Special Issue, Volume 2, Issue 2, December 2015*, pages 11-30 ISSN 2376-905X DOI <http://dx.doi.org/10.21283/2376905X.3.46>

Schwartz, B. D. and R. Sprouse. (1994). Word order and nominative case in nonnative language acquisition: a longitudinal study of (G1 Turkish) German interlanguage. In T. Hoekstra and B. D. Swartz (eds.). *Language Acquisition studies in generative grammar* (pp. 317-68). Amsterdam: John Benjamins.

Schwartz, B. D. and R. Sprouse. (1996). L2 cognitive states and the full transfer/full access model. *Second Language Research* 12: 40-72.

Slabakova, Roumyana. 2008. *Meaning in the Second Language*. New York/Berlin: Mouton de Gruyter.

- Slabakova, Roumyana. 2016. *Second Language Acquisition*, Oxford University Press.
- Spada, Nina and Yasuyo Tomita. 2010. "Interactions between type of instruction and type of language feature: A meta-analysis," *Language Learning* 60, 2, 263-308.
- Stauble, Anne-Marie. 1984. "A comparison of a Spanish-English and a Japanese-English second language continuum: Negation and verb morphology," in Roger W. Andersen (ed.), *Second Languages: A Cross-Linguistic Perspective*, pp. 323-353. Rowley, MA: Newbury House.
- Sunyoung, Lee. 2009. *Interpreting Scope Ambiguity in First and Second Language Processing: Universal Quantifiers and Negation*. University of Hawai'i.
- Thornton, Rosalyn, and Kenneth Wexler. 1999. *Principle B, VP Ellipsis, and Interpretation in Child Grammar*. Cambridge, Mass: MIT Press.
- Todal, Jon. 2007. *Samisk språk i Svahken Sijte. Sørsamisk vitalisering gjennom barnehage og skule*, Diedut nr. 1/2007. Sámi Instituhtta/Nordisk Samisk institutt.
- Valdés, G. 2000. 'Introduction' in *Spanish for Native Speakers, Volume I. AATSP Professional Development Series Handbook for Teachers K-16* (New York, NY: Harcourt College) 1-20.
- Vinka, Mikael. 2013. *En samisk kompanjon till Åfarli och Eides Norsk Generativ Syntaks*, pdf-fil, Umeå universitet.
- White, Lydia. 2003, 2005. *Second Language Acquisition and Universal Grammar*. McGill University, Montréal, Cambridge University Press
- Åfarli, Tor A, og Eide, Kristin M. 2003, 2008. *Norsk generative syntaks*. Novus Forlag.

Lissiehtimmieh

Appendix

1. Sosiolingvistiske goerehtimmie

Generelle opplysninger

Alder:

Kjønn:

- Kvinne
- Mann

Giele - Språk

SAEMIEN - SAMISK

Vokste du opp med samisk i hjemmet?

- ja
- nei
- delvis

Hvem snakker/snakkert samisk i hjemmet?

Kryss av alle som gjelder deg.

Velg ett eller flere svar:

- mor
- far
- alle søsken
- eldre søsken
- yngre søsken
- aahka
- aajja
- andre slektninger
- ingen

Hvem snakker/snakket DU samisk med i hjemmet?

(Kryss av alle som gjelder deg)

- mor
- far
- alle søsken
- eldre søsken
- yngre søsken
- aahka
- aajja
- andre slektninger
- ingen

Hvilket språk brukte du mest før du begynte skolen?

- Samisk
- Norsk/svensk
- Like mye samisk som norsk/svensk

Fikk du undervisning PÅ samisk i skolen (i flere fag enn sørsamisk)?

- Ja i noen fag under hele skolegangen
- Ja i noen fag under de første årene
- Nei

Fikk du noen undervisning I samisk på skolen (i faget samisk)?

- Ja
- Nei

Hvis ja, omtrent hvor mange år?

- 1-2 år
- 3-4 år
- 5 år
- 6-8 år
- 9-10 år
- 10-13 år
- over 13 år
- Husker ikke

Sammenlignet med din barndom, snakker du mer eller mindre samisk nå?

- Jeg snakket mer samisk som barn
- Jeg snakker mer samisk som voksen
- Ingen forskjell

Hvor ofte snakker du samisk nå?

- Hver dag, i de fleste sammenhenger
- Hver dag, med visse personer
- Hver uke, med visse personer
- Sjeldnere

Hvordan bedømmer du din samtaleferdighet (-förmåga)?

- Jeg kan snakke avslappet og uhindret om stort sett alt
- Jeg kan snakke avslappet og uhindret om det som berører hverdagslivet
- Jeg kan snakke uhindret, men har vanskelig for å finne ord i blant
- Jeg kan snakke ganske uhindret, men jeg synes det er anstrengende å uttrykke meg i samtale
- Jeg forstår alt, men jeg foretrekker å svare på norsk/svensk ettersom jeg ikke finner ord
- Jeg forstår noe, men svarer på norsk/svensk

Hvordan bedømmer du din lese- og skriveferdighet (-förmåga)?

- Jeg leser og skriver uhindret
- Jeg leser og skriver ganske uhindret
- Jeg leser uhindret, men skriver helst ikke
- Jeg kan lese med anstrenging, men jeg synes det er vanskelig.
- Jeg skriver ikke i det hele tatt
- Jeg unnviker både å lese og skrive på samisk

Giele - Språk

DAAROEN - NORSK/SVENSK

Vokste du opp med norsk eller svensk i hjemmet?

- Ja
- Nei
- Delvis

10. Hvem snakker/snakket norsk/svensk i hjemmet?

(Kryss av alle som gjelder deg)

Velg ett eller flere svar

- mor
- far
- alle søsken
- eldre søsken
- yngre søsken
- aahka
- aajja
- andre slektninger
- ingen

11. Hvem snakker/snakket DU norsk/svensk med i hjemmet?

(Kryss av alle som gjelder deg)

- mor
- far
- alle søsken
- eldre søsken
- yngre søsken
- aahka
- aajja
- andre slektninger
- ingen

12. Sammenlignet med din barndom, snakker du mer eller mindre norsk/svensk nå?

- Jeg snakket mer norsk/svensk som barn
- Jeg snakker mer norsk/svensk som voksen
- Ingen forskjell

Hvor ofte snakker du norsk/svensk nå?

- Hver dag, i de fleste sammenhenger
- Hver dag, med visse personer
- Hver uke, med visse personer
- Sjeldnere

Da er du ferdig med den sosiolingvistiske enketen.

Det er viktig at du gjør følgende:

Trykk på knappene

Avslutter forsøket.... (og på neste side)

Send svarene og avslutt

Etter du har sendt svaret - fortsett til Språkenket - Del 1 (den oransje linken nederst th)

2. Saemiengielen goerehtimmie

Lierehtimmie 1

Gïele-enkete / Språkenket – Del 1

Lohkh soptsesem eensilaakan mearan vaestedeminie. Diedtieh njoelem jïh veeljh dah baakoeh mah jiehtiegasse bööremes sjeahta.

Les fortellingen grundig mens du svarer. Trykk på pilen og velg de ordene som passer best i setningen.

SJEAHOME-BIEJJIE

- Laara, veedtjh munnjien [tjaetsiem] rööpses [bæhtose]. Ohtsedh [bæhtoem] tjöökeskåapesne, dievhtieh [dam bæhtoem] [tjaetseste], Aanna gylje. – Manne [galkem] [guelpiem] bïssedh.

Laara vaadtsa [tjöökesa] ohtsede. -Im dam rööpses [bæhtoem] gaavnh gænnah. Barre [dam] plaave. - Aanna, gusnie rööpses [bæhtoe]? - Ohtsedh kåavesne dellie. Kåavese [vaadtsa]. Dellie maaje, [dam rööpses bæhtoem] gaavni. [Tjaetsiem] dïsse [deavhta] jïh Aannese [skådta].

Men Laara, vuartesjh! Guelpie eevre lovves. - Åå jöödtedh, naa stoerre [raejkie] bæhtosne. Vaeltieh dam plaave [bæhtoem] dellie, Aanna vihth.

Aanna [ståaposne] sjeakoeminie. Aanna gon Laarah njieljie maanah [utniejægan]. Fierhten aereden dah maanah dohkh diekie stååkegaevniejgumie [ruehtieh]. Jïh minngemes gaajhkh [stååkegaevnieh] gualpan [leah] sleengkeme. Aanna [aalka] veesmedh [dejtie stååkegaevnide]. Jöödtedh bielien, dan gellie [bïjhl]. 26 bïjhl [tjåenghesne]. – [Tjoerem] naan [dejtie] seedtedh, Aanna [ussjede]. [Gaajhkide bïjlide] kruana [aaskan] beaja. Gaajhkh [dåahkah] [voessese] jïh dah jeatjah stååkegaevnieh viskes [aaskan] beaja. Fierhten [biejjien] maanah [haenedieh] onne [skovterem] åadtjodh. Jïh minngemes dellie Laara onne [skovterem] öösti. Aanna [onterde] gåabph edtja dam biejedh. Gåabpegh [aeskieh] eevre dieves.

Laara viht [båata] plaave bæhtojne. Aanna aadtjen [stååkegaevnide] sjoykeme. Bæhtoem vaalta, aalka guelpiem [bissedh].

Minngemes Aanna dan sæjloes, [sæjhta] löövjem jovhkedh jih beapmoem [byöpmedidh] aarebi goh seangkose vaadtsa [åarajidh]. [Juaskadahkeste] [voejem jih vuastam] veedtji, [skåapeste] löövjem jih garralaejpieh. Laarese tjåårve: – Daelie beapmoe. [Månnoeh] byöpmedien. Åajaldehti maanah åerieminie. [Buertiebealese] [tjihkedægan] byöpmedidh. Faahketji golme maanah aaj bætieh. [Sijhtieh] byöpmedidh. Guhkies jijje [sjædta].

Dellie voestes biehkien dorjeme. Darjoeh dam mubpiem.

Lierehtimmie 2

Tjaelieh jiehtegem

Nuhtjh baakoeh daagkoe vuelege. Tjaelieh riektes minngiegietjeh baakojde, guktie jiehtege reaktoe sjædta. Provhkh baakojde guktie gaevnjieruktien mietie tjaaleme.

Skriv setningen. Skriv riktige endelser på ordene, slik at setningen blir riktig. Bruk ordene nedenfor i den rekkefølge de er skrevet.

Vuesiehtimmie / Eksempel:

Saaran lea bijle.

fierhten biejjien, Saara, bijle, tjaebpieslaakan, vuejedh

Fierhten biejjien Saara bijlem tjaebpieslaakan vuaja.

1. Jååktan Piere guelieh åadtjoeji.

raakte mænngan, Piere, guelie, tjööledh

Vaastoe: Raakte mænngan Piere guelide tjööli.

2. jirreden, Aanna gon Laara, edtjedh, bovre, minnedh

Vaastoe: Jirreden Aanna gon Laarah edtjijægan (bovrese) bovresne minnedh.

3. minngemes våhkoen, månnoeh Læjsa, staare, vuelkedh

Vaastoe: Minngemes våhkoen månnoeh Læjsah staarese vöölkimen.

4. *Aehtjien Leah tjoevtenjh.*

Jååktan, aehtjie, tjoevtenje, Piere, åadtjodh

Vaastoe: Jååktan aehtjie tjoevtenjidie Piereste åadtjoeji.

5. *Dijjen tråajjah soevine.*

dijjieh, tjoeredh, tråajja, sneehpeslaakan bïssedh

Vaastoe: Dijjieh tjoerede tråajjide sneehpeslaakan bïssedh.

6. *aarebi mijjieh, daelvielaante, göökte gâetie, utnedh*

Vaastoe: Aarebi mijjieh daelvielaantesne göökte gâetieh utnimh.

7. *dihthe, gie, voestegh, tjuedtjielidh, aerede, prihtjege, voessjedh*

Vaastoe: Dihthe gie voestegh tjuedtjele aereden prihtjegem vuassja.

8. *dæjman, mijjieh, gellie, vaarjoeh, tyjje, gåarodh*

Vaastoe: Dæjman mijjieh gellie vaarjoeh tyjje gâarodh.

9. *fierhte, jaepie, dâtnoeh, sjeltie, dåeriedidh*

Vaastoe: Fierhten jaepien dâtnoeh sjaltan dåeriedidien.

10. *Jååktetje iehkeden dan jemhkelde.*

ih, mij, vuejnedh?

Vaastoe: Idtjih maam vuejnieh?

Vuartesjh guvviem.

Gaaltije: <http://www.no.rowland98.com/dom/291-20-ocharovatelnyh-schenochkov-spyat-v-obnimku-s-igrushkami.html>

Mij jiehtiegidie reaktoe?

Skoerhtjem beere faerhmesteminie.

Vaastoe: Skoerhtje beerem faerhmesteminie.

Beere skoerhtjem faerhmeste.

Dellie mubpie biehkien dorjeme.

Gæjhtoe viehkien åvteste!